

GOSPODARSKO PRAVO

Gospodarsko pravo je sistem pravnih pravil, ki so specifična za odnose na trgu, v gospodarstvu, so pa del civilnega prava.

Prva panoga ki je zahtevala pravna pravila je trgovina. Pojavi se potreba po zbiranju kapitala posameznikov, kar mora omogočiti pravni red.

LOČIMO 4 VELIKE SKLOPE: **1) PRAVNI STATUS GOSPODARSKIH SUBJEKTOV**

2) NASTOPANJE NA TRGU- obnašanje in posebnosti iz obligacijskih razmerij, v katerih so udeleženi gospodarskih subjektih. Določeno obnašanje je na trgu prepovedano.

Na trgu veljajo za gospodarske subjekte posebna pravna pravila (že od 1/2 19 st.).

Država poseže na trg najprej v najrazvitejših državah- gre za red na trgu ki se vzpostavi s pravnimi pravili. Razvije se *KONKURENČNO PRAVO* (prepoveduje nelojalno konkurenco, omejevanje konkurence).

3) OBLIGACIJSKA RAZMERJA- zanje veljajo posebnosti (stvarne napake). Gospodarski promet ne trpi dolgih rokov. *KOMERCIALIZACIJA CIVILNEGA PRAVA-* povezovanje obeh pravnih panog.

4) INSTRUMENTI ZAVAROVANJA TERJATEV- pravila o vrednostnih papirjih (so listine ki vsebujejo neko pravico, to pravico pa je možno uveljaviti le z listino.

Obravnavali bomo *STATUSNO PRAVO GOSPODARSKIH SUBJEKTOV* in pa *KONKURENČNO PRAVO*.

RIZIKO- **a)** ekonomske narave- napačna špekulacija **b)** neposredno vstopanje v pravna razmerja- nikdar ni zanesljivo če bo druga stranka svojo obveznost izpolnila. Tega rizika ni le v vsakdanjem poslovanju. Najmanj rizično je nakupovanje na trgu.

V pravnem razmerju je vedno bolje biti dolžnik kot upnik- od dolžnikove volje in sposobnosti je odvisno ali bo dolg izpolnil ali ne. Upnik nikoli ne ve če mu bo dolžnik dolžno terjatev povrnil.

Nevarnost ni v tem da dolžnik *NOČE* plačati, ker se v tem primeru terjatev lahko izterja s silo. Najslabše je če dolžnik *NE MORE* poplačati dolga- enostavno nima kje vzeti.

Tudi če upnik uspe s sodbo, ne dobi nazaj ničesar.

Zato je vrsta pravil v gospodarskem pravu namenjana preprečevanju situacije, ko dolžnik upniku ne more plačati- zavarovanje dolga, zastavna pravica, vnaprejšnja položitev denarja.

Pravna oseba preneha s stečajem in terjatve upnikov nikdar več ne oživijo. Upniki so v stečajnem postopku le delno poplačani iz stečajnega premoženja. Vse ostalo kar ne dobijo je za njih izgubljeno.

Fizična oseba pa obstaja do smrti in pri nas ne more iti v stečaj. Izjema-*OSEBNI STEČAJ-* sodnik omeji izdatke osebi ki je prezadolžena. Če se ta drži teh omejitev, postane po 1 letu prosta, upniki pa so le delno poplačani. Ta stečaj je teoretičen in ga pri nas ni.

ZGODOVINA- potreba po poznejših pravilih se začuti v začetku 19. stoletja- takrat nastajajo prvi moderni zakoniki civilnega in gospodarskega prava.

ZAKONIKI: Francija - *CODE CIVIL*- 1804- prvi moderni civilni zakonik, izdan v cesarski franciji pod Napoleonom (=Code Napoleon). Ureja civilnopravna razmerja..
- *CODE DE COMMERCE*- 1807- trgovinsko pravo je urejeno posebej s tem trgovinskim zakonikom (posebna pravila o statutih in gospodarskih subjektih). Z njimj je prvič ureje status gospodarskih družb.

Ta dva zakonika pomenita DUALIZEM civilnega in gospodarskega prava.

Avstrija: -*ODZ* (=ABGB)- 1811- Splošni civilni zakonik, ureja civilna pravna razmerja. Vsebuje veljavno pravo v kraljevini SHS. Po II. svetovni vojni se še deloma uporablja, tudi danes še ureja darilno pogodbo in societetas.

- *AHGB*- 1862- trgovinski zakon- opazna je manjša potreba po urejanju gospodarskih pravnih razmerij.

Italija- *BGB*- 1896- civilni zakonik - *HGB*- 1897- trgovinski zakonik.

Ti kodifikaciji vztrajata na dualizmu civilnega in gospodarskega prava. V 20 stoletju je značilna uporaba modernejših pravil gospodarskega prava v civilnih razmerjih.

- *CODICE CIVILE*- 1942- ureja civilna in gospodarska razmerja, je zelo sistematičen, dosleden, brez pomankljivosti.

Švica- *ZGB*- 1911- civilni zakonik, ki ureja civilna in gospodarska razmerja.

YU- **OBLIGACIJSKI ZAKONIK**- 1978- vsebuje enotna pravila za gospodarske in negospodarske pogodbe z nekaterimi posebnostmi, ki veljajo le za gospodarske pogodbe.

Podobnost med 3 zakoniki:- *CORPUS IUSIR CIVILIS* (6. st) -*CODICE CIVILE* (1942)
-*CODE CIVIL* (1804)- vsi so nastali v času diktature

Tendenca gre v poenotenje civilnega in gospodarskega prava, zlasti glede pogodbenih razmerij (urejena naj bodo na en način).

ZDA- v vsaki državi veljajo posebna pravila o ustanavljanju družb in o pogodbah. V vseh državah je skupen le zakon o varstvu konkurence. Več kot 1/2 vseh gospodarskih družb je ustanovljenih v državi DELAWARE.

Raznolikost moti normalno poslovanje, zato prihaja do poskusov poenotenja pravil.

Skupina privatnih oseb je 1962 napisala nov zakonik UCC in ga ponudila državam v podpis- podpisalo ga je 49 držav, le LOUISIANA je odklonila podpis. To pa zato ker se je priključila ZDA šele po letu 1807 in je, ker je bila pod francosko oblastjo, že imela urejeno trgovinsko poslovanje z *CODE DE COMMERCE* in se je že trgovinsko dovolj razvila. Nadaljni poskusi- *MBCA* in *RMBCA*- države niso navdušene nad sprejemom.

Novejši razvoj kaže na ponovno poenotenje pravil civilnega in gospodarskega prava predvsem v obligacijskih razmerjih.

Najnovejši primer novega civilnega zakonika je nizozemski *BWB* iz leta 1992- ureja celotno pravo.

SVET- problem za svetovno trgovino predstavlja vprašanje kateri zakon se uporablja za določeno pravno razmerje.

Pravilo da je treba tožiti po sedežu toženca (QUI ELIGIT IUDICEM ELIGIT IUS) velja le v toliko da se določi kraj sodišča. Lahko pa se v eni državi toži po pravu druge države.

Pravila, ki povedo, katero pravo se uporablja v posameznem primeru so KOLIZIJSKA PRAVILA- uporabljajo se če pride do raznopravnega razmerja (stik 2 ali več prav). Drugače je uspeh poenotenja slab, kar je posledica statusov in konkurenčnih prav.

EVROPSKA UNIJA- PRAVO DRUŽB- poenotenje ne gre v redu -KONKURENČNO PRAVO- pravo urejanja trga (EGS- 57). Prvotni namen unije je bil ustvariti skupen trg, kar pa brez skupnega konkurenčnega prava ni možno. Enotna konkurenčna pravila so bistveni sestavni del prava evropske unije. Na tem področju je poenotenje prava popolno.

Gospodarsko pravo je razmeroma zaokrožena pravna disciplina. Za gospodarske subjekte pa pride v poštev cela vrsta pravnih pravil, ki so raztresena po mnogih pravnih panogah.

Za celoten kompleks pravil ki se pojavljajo v poslovanju gospodarskih subjektov se uporablja ime GOSPODARSKO PRAVO (v svetu = TRGOVINSKO PRAVO).

Javnopravni predpisi (carine) pa se v svetu imenujejo gospodarsko pravo.

VIRI- niso le zakonski ampak je poleg njih še cela vrsta *avtonomnih virov*, ki jih določa posamezna družba ali več družb skupaj.

POSEBNOSTI VIROV GOSPODARSKEGA PRAVA- veliko vlogo imajo AVTONOMNI ali SPONTANI pravni viri. Mnogo avtonomnih virov nastaja zato ker gospodarsko življenje ne prenaša togosti- zakonodajalec je ponavadi tog (sama zakonska procedura rabi nekaj časa). Gospodarski subjekti so bolj elastični in želijo svoja razmerja urediti na drugačen način ko je to potrebno. Med seboj se dogovorijo za uporabo določenih norm (to velja le tam kjer na trgu velja avtonomija strank).

Vedno bolj se uveljavljajo AVTONOMNI PRAVNI VIRI - zbirke ki niso produkt državne oblasti, njihova uporaba ne temelji na prisilnosti ampak se uporabljajo zaradi volje gospodarskih subjektov.

Poznamo avtonomijo med subjekti in znotraj gospodarskega subjekta.

VRSTE AVTONOMNIH VIROV-

1) *tiste norme, ki jih sprejemajo različne skupnosti gospodarskih subjektov- gospodarske zbornice (enotna pravila za razprodaje), in niso urejene s pravnimi predpisi*

2) **SPLOŠNI POGOJI POSLOVANJA**- ker gre v gospodarskem prometu zato, da en gospodarski subjekt sklepa veliko število podobnih ali enakih pogodb z mnogimi drugimi subjekti, lahko ta subjekt (ki je stalen), pripravi (tipizirano) pogodbo- vnaprej pripravi tekst pogodbe, ki vsebuje splošne pogoje poslovanja. Tako se oblikuje sistem pravil ki jih ena stranka ponudi drugi. Druga stranka ne sprejme teh pravil obvezno, ampak ta pravila veljajo le po dogovoru.

Velja pravilo TAKE IT OR LEAVE IT- ker se ti splošni pogoji skozi daljši čas z uporabo izbrusijo, enakomerno upoštevajo interese obeh strank, ki ustrezajo volji obeh strank. *Zakonodaja* je pogosto le SUBSIDIARNI ali STRANSKI pravni vir, ker prevladujejo drugi instrumenti, ki se razvijajo v gospodarskih razmerjih.

3) OBIČAJNO PRAVO, OBIČAJI- določena pravila, ki se oblikujejo skozi čas, lahko prerastejo v običajno pravo. **≠ DOBRI POSLOVNI OBIČAJI-** poslovna morala

4) INTERNI AKTI- obstajajo v gospodarskih družbah, prostovoljno ali po zakonu. Zakon določi le nek okvir, veliko notranjih pravil pa je prepuščenih družbenikom (notranja ureditev, nastopanje navzven). Zakon različno omejuje te akte (je bolj ali manj strikten).

Vsaka družba ima USTANOVNI AKT.

Družba z internim aktom določi:- kdo jo bo zastopal, -delež družbenikov, -način odločanja, -organi poleg zakonsko določenih.

Za nekatere posle velja pooblastilo v okviru delovnega razmerja in ta oseba lahko sklepa posle brez izrecnega pooblastila- to ureja interni akt. Torej so interni akti pomembna dopolnila zakonu.

POJMI- PODJETJE- EKONOMSKI pomen- trajna gospodarska dejavnost ki je na nek način organizirana - PRAVNI pomen: 2 pogleda-

a) pojem podjetje se pogosto uporablja v subjektivnem pomenu- je sinonim za gospodarski SUBJEKT. Številni zakoni so izjemoma imenovali kot podjetje pravno osebo ki se trajno ukvarja z gospodarsko dejavnostjo.

Konkurenčno pravo ureja obnašanje subjektov na trgu (vsi subjekti). Podjetje je G.D. ali drug subjekt.

b) Objektivni pomen- podjetje ni pravna oseba ampak zbir nečesa (pravic, obveznosti, premoženja) kar se ukvarja z gospodarsko dejavnostjo. Podjetje je skupnost pravic in obveznosti ter delavcev, prek katere se opravlja gospodarska dejavnost. Tukaj gre za OBJEKT, gospodarski organ, prek katerega določen subjekt opravlja gospodarsko dejavnost.

PODJETJE ≠ DRUŽBA. Podjetje ni subjekt, ni pravna oseba, na vstopa v pravna razmerja z drugimi.

Zakon se ni mogel izogniti uporabi pojma PODJETJE v nekaterih zakonskih členih:

24.člen- FIRMA SE LAHKO PRENAŠA LE SKUPAJ S PODJETJEM- ni mogoča licenčna pogodba za firmo, ni možen ne prenos ne odstop firma. Družba lahko prenese na drugo pravno ali fizično osebo firmo le skupaj s skupnostjo pravic in obveznosti, obratov, delavcev, znanja...(celota).

410.člen-OSNOVNI KAPITAL IN OSNOVNI VLOŽKI- Družba se lahko ustanovi če družbeniki vložijo denar ali stvari. Če hoče nekdo vložiti celotno dejavnost (gostilna), drugi pa denar, ustanovita družbo, v katero prva stranka vложи podjetje (obrat, ime, ugled).

Družba (subjekt) in podjetje (objekt) nista sinonima, vendar pa zakonodajalec ni vedno dosleden.

GOSPODARSKO STATUSNO PRAVO

Z gospodarsko dejavnostjo se lahko ukvarjamo kot fizična oseba. Zanja posebnih pravil za trgovanje v pravnem prometu ni.

V življenju pa se posamezniki, ki se želijo ukvarjati z gospodarsko dejavnostjo, združijo, tako da je promet med posamezniki samimi zelo majhen.

Prva oblika združitve izhaja iz Rima- SOCIETAS- je pogodba med posamezniki, ki so združili svoja sredstva in delo za skupen namen. Združijo torej svoje interese.

Na podlagi societasa pa nova pravna oseba NE NASTANE- upnik lahko poseže le po premoženju posameznika, -vsi družbeniki morajo pooblastiti enega, da jih zastopa v pravnem prometu.

Tudi danes so nekatere povezave tipične civilne družbene pogodbe (konzorcij...)

Zakonodaje so uvedle pojem GOSPODARSKE DRUŽBE, ki predstavlja novo pravno osebo, ki je samostojni pravni subjekt in nastopa na trgu.

RAZVOJ

Celotno pravo gospodarskih družb je zraslo na principu združevanja s pogodbo societas, razvoj pa je privedel do odmikov od te pogodbe. Največji tak odmik predstavlja DELNIŠKA DRUŽBA.

Ideja združevanja s skupnim namenom in s skupnim rizikom je doživela oplemenitenje v gospodarskih družbah.

Osnovna ideja gospodarskih družb je princip, na podlagi katerega se več oseb združi v novo pravno osebo z namenom, da pridobijo profit.

RAZVOJ STATUSNEGA PRAVA V YUGOSLAVIJI

Yugoslovanski pravni sistem je dozoreval v 70-ih letih, tako da je temeljil na *družbeni lastnini in samoupravljanju* ter na principu, da *le delo določa materialni položaj človeka*. To pravilo (princip) je bilo zapisano v Ustavah.

Pravilo, da le delo določa materialni položaj človeka, zavrača možnost, da bi nekdo na podlagi kapitala, ki bi ga vložil, pridobival dohodek brez dela.

Edina izjema od tega pravila je zajamčena pravica do dedovanja.

To pravilo je pomenilo, da materialne koristi iz proizvodnje pridobivajo le delavci, ki delajo, in ne tisti, ki vlagajo kapital. Lastnina v tem sistemu je nekaka NELASTNINA, saj nihče nima lastninske pravice na družbenih stvareh, objektih...

primer- tovarna DONIT Medvode- delavci so zgradili novo tovarno z odrekanjem dela svojih dohodkov v Trebnjem, ki pa se je kasneje, ko je proizvodnja stekla, odcepila.

Tako delavci iz Medvod, ki so "vložili" sredstva (kapital), niso dobili nič.

Sama ideja ne more zaživeti, če ni podprta z izrazitim materialnim interesom. Vlaganja ni bilo, čeprav je po zakonu posameznik lahko ustanovil družbeno organizacijo.

Problem pa je bil, da bi ta novo ustanovljena družbena organizacija takoj po vpisu v register prešla na delavce. Interesa vlagati tako ni bilo.

Ta celoten sistem torej temelji na upravljanju delavcev (tudi če kapital vложи tujec). Tako stanje je pri nas vladalo 45 let.

Leta 1988 pride do velikega premika v tej miselnosti. V Yu zavlada nekakšen liberalizem, ki se je pokazal v vrsti ustavnih amandmajev.

En tak ustavni amandma je določil, *da delavci združene organizacije združenega dela, ki vložijo sredstva v drugo združeno organizacijo združenega dela, skupaj z delavci v drugi združeni organizaciji združenega dela odločajo o organizaciji dela in pridobijo pri upravljanju določene pravice.* Ta amandma je bil sprejet. Vpeljano je bilo načelo upravljanja na podlagi kapitala.

Tukaj se prvič pojavi možnost upravljanja na podlagi vložene kapitala.

Tem spremembam sledi Ustava s poskusom hitre gospodarske reforme ⇒ Zakon o Podjetjih, ki je začel veljati 1.1.1989, na ozemlju Slovenije ponovno uvede pojem GOSPODARSKE DRUŽBE.

Ta zakon dopušča ustanavljanje gospodarskih družb v klasični obliki kot statusno obliko (združevanja oseb, ki so v družbo vložile kapital). V gospodarskih družbah se združujejo KAPITALISTI.

Pride do ustanavljanja velikega števila novig družb, pri čemer pa je Zakon o Podjetjih pozabil na temeljne varovalke, ki so potrebne za normalno delovanje gospodarskih družb in pravnega prometa.

Še naprej pa ostajajo velike organizacije združenega dela, brez upravljanja lastnikov kapitala.

Temeljni princip gospodarskih družb je to, da so upravljalci ZUNANJE OSEBE (družbeniki), ki so pridobili pravico odločati *na podlagi vložene kapitala.*

ZGD iz leta 93 je napisan za situacijo, ko družbene lastnine ni več. Tako se je gospodarski subjekt od sprejetja ZGD lahko ustanovil le po novem zakonu.

Ostalo pa je še mnogo starih družb, urejenih po ODZ.

Kako pa je urejen njihov prehod v gospodarske družbe?

Problem pri spremembi organizacij združenega dela v gospodarske družbe je ta, da je glavni princip družbe ta, da ima zunanje upravljalce, organizacija združenega dela pa upravljalcev v pravnem pomenu nima.

Ves postopek lastninskega preoblikovanja podjetij je namenjen temu, da se ustvarijo družbeniki, zunanji upravljalci (titularji pravic). Vprašanje celotnega principa lastninjenja je, KOMU podeliti pravico upravljanja podjetij. Določene pravice dobijo DELAVCI (interna razdelitev, notranji odkup), nekatere dobimo VSI (certifikati), nekatere pa DRŽAVA (skladi).

Ko bo postopek končan, bodo vsi pravni subjekti imeli status gospodarske družbe, z njimi pa bodo upravljali zunanji družbeniki.

KAPITALSKI DELEŽ (pravica upravljanja družbe) se lahko prenaša. v prvi fazi pa je bila ta pravica pridobljena na podlagi kapitalskega vložka.

Družbeniki NISO LASTNIKI družbe. Na gospodarski družbi ne more imeti lastninske pravice nihče, ker je to pravna oseba, na premoženju gospodarske družbe pa ima lastninsko pravico G.D. sama, kot subjekt.

STATUS GOSPODARSKIH DRUŽB

Gre za vprašanje nastanka, notranjega življenja in prenehanja gospodarske družbe. Status je v glavnem urejen z Zakonom o Gospodarskih Družbah, dopolnjuje pa ga še nekaj drugih zakonov.

Temeljno načelo, ki velja ta sodobno pravo gospodarskih družb, je NAČELO NUMERUS CLAUSUS- zainteresirani subjekti, ki želijo ustanoviti gospodarsko družbo, si lahko izberejo le enega izmed tipov gospodarskih družb, ki jih zakonodaja predvideva. Ne morejo si sami omisliti nobenih svojih oblik gospodarskih družb.

INTERESI ZA USTANOVITEV so različni: -veliko ali malo denarja -veliko ali malo tveganja -želi ali ne želi vplivati na delovanje gospodarske družbe -lahko odgovarja ali ne.

Ti interesi narekujejo izbiro tipa gospodarske družbe.

ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI DRUŽBE je osnovni kriterij. Družba je pravna oseba, odgovarja za svoje obveznosti s svojim premoženjem. To velja za vse družbe. Ločimo pa jih po tem, *ali poleg družbe za obveznosti odgovarja še kateri izmed družbenikov.*

Tako ločimo:

1) OSEBNE DRUŽBE- so tiste, pri katerih poleg družbe same odgovarja tudi VSAJ EN družbenik. Sem spadajo: -**d.n.o.** (družba z neomejeno odgovornostjo) -**k.d.** (komanditna družba) -**t.d.** (tiha družba) -**k.d.d.** (komanditna delniška družba)

2) KAPITALSKE DRUŽBE- so družbe, v katerih za obveznosti poleg družbe ne odgovarja noben družbenik. Sem spadajo: -**d.o.o.** (družba z omejeno odgovornostjo) -**d.d.** (delniška družba).

Postavi se vprašanje, *zakaj sploh ustanovi osebno družbo, če lahko subjekt izbere kapitalsko družbo in se odreče tveganju-* gre za dejstvo, da upnik (banka) kot potencialni kreditodajalec prej in raje da kredit osebni družbi, ker je tak kredit bolj zavarovan. Kapitalska družba je v poraksi vredna večjega zaupanja.

Čeprav imajo osebne družbe večje ekonomske prednosti, temelji sodobno gospodarstvo na kapitalstkih družbah.

Ta princip kapitalstkih družb vodi k investiranju, ker ni tveganja osebnega poloma, če družba propade. Druga prednost kapitalstkih družb pa je, da omogočajo večji riziko, večje tveganje, da silijo v podjetniško iznajdljivost. Pomembna lastnost teh družb je, da lahko oseba, ki investira, oceni riziko vnaprej (ve, koliko lahko največ izgubi).

Tako se je pokazalo, da 6 tipov gospodarskih družb, ki jih navaja ZDG, zadovoljuje vse interese.

SKUPNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB

Opređeljene so v skupnih določbah (1.del ZGD).

Gospodarska družba je PRAVNA OSEBA (izjema je TIHA DRUŽBA, ki NI pravna oseba). To pomeni, da ima lahko sama svoje premoženje, da je lahko stranka v sporu, da lahko preko zastopnika nastopa v pravnem prometu, da sama odgovarja za svoje obveznosti s svojim premoženjem.

Lahko so lastniki nepremičnin in premičnin, lahko prevzemajo obveznosti in pridobivajo pravice, lahko tožijo in so tožene.

PRIDOBITEV LASTNOSTI PRAVNE OSEBE

Gospodarska družba nastane S SOGLASNO IZJAVO VOLJE pogodbenih strank (to je osnovni pogoj). Tu je tudi viden pogodbeni izvor gospodarskih družb.

V nadaljnjem življenju G.D. izgubi navezanost na pogodbo -za spremembo pogodbe ni potrebno soglasje vseh družbenikov, ampak zadostuje ena od oblik večine. To je *temeljni odklon od civilnopravne pogodbe*.

Drug odklon pa je, da se v gospodarski družbi ne odloča po glavah, ampak po kapitalu. Velja NAČELO KAPITALSKE VEČINE (od kapitalskega vložka je odvisna količina pravic-kdor vloži več kapitala, dobi več glasov). Število glasov je torej sorazmerno z vloženim kapitalom, če zakon ne določa drugače.

Ko družbeniki sklenejo družbeno pogodbo, taka družba ŠE NI pravna oseba. Za pridobitev lastnosti pravne osebe je potreben VPIS V SODNI REGISTER.

SODNI REGISTER je posebna evidenca gospodarskih družb, ki jo vodi sodišče, ki formalno ugotovi, ali so podani pogoji za vpis.

Družba torej ne obstaja, dokler je sodišče na podlagi sklepa o vpisu fizično ne vpiše v sodni register.

V času med sklenitvijo družbene pogodbe in vpisom v sodni register pa nujno preteče nekaj časa. Takrat G.D. še ni pravna oseba. položaj gospodarske družbe v tem vmesnem času je urejen v **3.členu**.

V tem času mora G.D. izvesti celo vrsto pripravljalnih dejanj. Poslovanje pa je zaradi tega, ker ni pravna oseba, onemogočeno. Gre za problem PREDDRUŽBE (vorgesellschaft).

Pred vpisom v sodni register se za razmerja med družbeniki uporabljajo pravila o civilnopравни družbeni pogobi. Pravne osebe še ni, zato je treba uporabiti ta pravila.

Pred vpisom v sodni register G.D. torej ne more nastopati navzven (tudi ne more odgovarjati za obveznosti), zato zakon določi, da kdor pred vpisom družbe v register nastopa v njenem imenu, odgovarja z vsem svojim premoženjem. Če pa je teh oseb več, nastopajo *solidarno*.

Če pa družbeniki pred vpisom pridobijo kakšne pravice, jih morajo po vpisu družbe v sodni register prenesti na družbo, razen če družba temu nasprotuje.

ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNOSTI DRUŽBE- Vsaka družba sama odgovarja za svoje obveznosti, pomeni, da je POPOLNO ODGOVORNA. Pri stečaju pravne osebe se med upnike razdeli vse njeno premoženje.

Popolna odgovornost pa ne pomeni, da se lahko za poplačilo upnikov vedno proda celotno premoženje (posebej to velja za fizično osebo). *Fizični osebi* je potrebno pustiti FIZIČNI MINIMUM (zakon točno določa, kaj so nujne stvari).

Tudi če ima kapitalska družba le *enega* družbenika (=ENOOSEBNA DRUŽBA) odgovarja napram upniku le družba in ne družbenik.

Zakonsko predpisano število družbenikov je pomembno le ob vpisu v register, po vpisu pa lahko družba živi naprej z enim družbenikom.

Zaradi te neodgovornosti družbenikov je v življenju prišlo do mnogih nepravilnosti- družbeniki so premoženje družb pogosto zmanjšali, tako da upniki do premoženja niso mogli priti.

Zato je sodna praksa načelo neodgovornosti družbenikov v kapitalskih družbah za obveznosti družbe prebila s nekaterimi precedenčnimi primeri.

Sodna praksa je določila, da je družba FIKCIJA- je nekakšna umetna bariera med pravno osebo in njenim osebnim statusom, ki jo je potrebno porušiti in izjemoma dopustiti, da družbeniki tudi v kapitalskih družbah odgovarjajo za obveznosti družbe.

Te izjeme udoloča ZGD v **6.členu- SPREGLED PRAVNE OSEBNOSTI**. To pravilo odpravlja negativne posledice načela, da kapitalska družba sama izključno odgovarja za svoje obveznosti s svojim premoženjem in načelo ločenosti premoženja družbe in družbenikov.

Ta določba omogoča upnikom, da direktno posežejo po premoženju družbenikov v določenih primerih (LIFTING THE VEIL). Uporablja se v primerih, ko ni mogoče poplačila upnikov doseči od družbe s pravnimi sredstvi. Gre torej za varstvo upnikov.

Ta institucija pa ni na razpolago stečajnemu upravitelju.

Družbeniki v *kapitalski* družbi SO ODGOVORNI ZA OBVEZNOSTI DRUŽBE:

- če so družbo kot pravno osebo zlorabili za to, da bi dosegli cilj, ki je zanje kot posameznike prepovedan,
- če so pravno osebo zlorabili za oškodovanje svojih upnikov,
- če so v nasprotju z zakonom ravnali s premoženjem pravne osebe kot s svojim lastnim premoženjem,
- če so v svojo korist ali v korist kakšne druge osebe zmanjšali premoženje družbe, in so vedeli, ali bi morali vedeti, da ta ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam.

Ta določba je v bistvu povzetek precedenčnih primerov iz sodne prakse, Slovenski ZGD pa je edini zakon, ki tako določbo pozna. Vendar pa ga sodišče do sedaj še ni uporabilo. Nevarnost navedenih zlorab je največja pri enoosebnih družbah, pogosto pa pride do zlorab tudi pri povezovanju družb.

PODKAPITALIZACIJA je premoženjsko stanje družbe, ki ji ne omogoča uresničevanja gospodarskih ciljev.

Deli se na NOMINALNO (če družba uporablja tuj namesto svojega kapitala- ni podlaga za spregled pravne osebnosti) in MATERIALNO (gre za primanjkljaj sredstev za normalno poslovanje družbe- ker je posledica ravnanja družbenikov, je podlaga za spregled pravne osebnosti) podkapitalizacijo.

Družbeniki pa se lahko ekskulpirajo odgovornosti za obveznosti družbe, če lahko dokažejo, da je podkapitalizacija nastala brez njihove krivde.

PРАВNA SPOSOBNOST

Gre za sposobnost biti subjekt pravic in dolžnosti.

Za gospodarsko družbo se pojavi vprašanje, ali ima SPLOŠNO (subjekt *vseh* pravic in dolžnosti) ali SPECIALNO (le *nekaterih* pravic in dolžnosti) pravno sposobnost.

Gospodarska družba ne more biti subjekt v nekaterih pravnih razmerjih (*družinskega* prava), v drugih pa je subjekt le omejeno (*dedno* pravo- lahko deduje, ne more zapustiti), nekatere strogo osebne pravice pa gospodarski družbi ne morejo pripadati.

DEJAVNOST DRUŽBE- Za gospodarsko družbo je obvezna sestavina njenega statusa, da ima DOLOČENO DEJAVNOST (predmet poslovanja), ki mora biti zapisana v *statutu* (ustanovitvenem aktu) in vpisana v *register*. DEJAVNOST je tista aktivnost, zaradi katere je G.D. ustanovljena.

Omejitev glede števila ali obsega dejavnosti ni. Gospodarska družba lahko opravlja vse mogoče (možne) dejavnosti, ki si jih določi sama.

Nekatere dejavnosti pa smejo opravljati samo določene gospodarske družbe, ki poslujejo pod strogo državno kontrolo. Gre za KONCESIJSKI SISTEM (za ustanovitev družbe je potrebno dovoljenje države).

Smisel določitve dejavnosti je v tem, da mora biti dejavnost vpisana, vendar pa sankcij za gospodarsko družbo, ki opravlja posle izven svoje dejavnosti, ni.

Registrirana dejavnost je (določa) pravna sposobnost družbe. *Rob pravne sposobnosti* je določen z zakonom (nekateri dejavnosti ne smejo opravljati, druge, ki niso zapisane v registru, pa pod določenimi pogoji lahko opravljajo).

Družba sme kot dejavnost opravljati vse posle razen tistih, ki se po zakonu ne smejo opravljati kot gospodarski posli. Zakon tudi določa, da smejo družbe opravljati gospodarske posle le v okviru dejavnosti, ki je zapisana v register- TEMELJNI POSLI. Izjemoma pa sme družba opravljati tudi vse druge posle, ki so potrebni za njen obstoj in za opravljanje dejavnosti, ne pomenijo pa neposrednega opravljanja dejavnosti. To je AKCESORNI POSLI (POMOŽNI).

Za dejavnost je značilno, da jo družba opravlja samostojno, da z rezultati dejavnosti družba nastopa na trgu, da je organizirana in programirana, je relativno trajnega značaja, družba pa sme poleg dejavnosti opravljati tudi akcesorne posle.

SANKCIJE ZA POSLE, SKLENJENE IZVEN REGISTRIRANE DEJAVNOSTI-

Dejavnost, ki nima nobene zveze s prvotno dejavnostjo, je posel, sklenjen izven dejavnosti, je v nasprotju z **4/3**. Pravimo jim tudi BELO POLJE.

Teoretično so možne 4 variante pravne posledice, če G.D. PREKORAČI registrirano dejavnost:

- 1) LEX IMPERFECTA- sankcije ni
- 2) LEX MINUS QUAM PERFECTA- kazenska sankcija je, civilne ni
- 3) LEX PERFECTA- obstaja le *civilna* sankcija (ničnost ali neveljavnost pravnega posla)
- 4) LEX PLUS QUAM PERFECTA- je kazenska in civilna sankcija

Ena izmed rešitev za vprašanje veljavnosti pravnih poslov, sklenjenih izven dejavnosti, je TEORIJA ULTRA VIRES- vsi pravni posli, ki so sklenjeni izven dejavnosti, so neveljavni. Gospodarski subjekt sme opravljati sanmo tisto dejavnost, ki je vpisana v register in za katero ima dovoljenje (koncesijo).

V ZGD kazenske sankcije za prekoračitev dejavnosti NI.

Rešitev določa **4/5**- pravni posli, ki jih sklene družba s tretjimi osebami in s katerimi prekorači v registru določeno dejavnost ali sicer dovoljene posle, SO veljavni, razen če je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev.

To pravilo ublažuje pravilo ultra vires, ne določa pa avtomatične neveljavnosti pravnega posla ampak veljavnost veže ne DOBRO VERO tretje osebe. Posel velja, razen če tretja oseba ni bila v dobri veri. Tretja oseba ni v dobri veri, če bi lahko s skrbnostjo dobrega gospodarja ali iz okoliščin sklepal, da gre za prekoračitev.

Pravilo narekuje skrbnost tretji osebi (pogodbenem partnerju)- če ve, tvega, da bo G.D. *izpodbijala* sklenjen pravni posel. Smisel tega pravila je varovanje družbenikov in ne upnikov.

Navedba dejavnosti v registru še ne pomeni, da je tretja oseba vedela ali morala vedeti za prekoračitev. Sodni register je JAVNA KNJIGA, zanj velja *publicitetno načelo*- vsakemu je znano, kaj je v registru zapisano, zato se ne more nihče sklicevati na nevednost. Ta določba pa predstavlja izjemo od publicitetnega načela.

V praksi pa lahko pride do razlike v ciljih, ki jih ima podjetje in cilj, ki jih skuša doseči G.D. Pravo poznja le cilje družbe, ne pa ciljev podjetja, to pa zato, ker je po temeljni zasnovi družba pojavnost oblika podjetja.

Cilji podjetja so torej del ciljev družbe. Cilji družba so lahko predpisani v ustanovitvenem aktu, ni pa to nujno.

Cilj družbe je generalni imperativ, ki se mora konkretizirati v dejavnosti in pooblastilih ter dejanjih družbenikov in organov družbe.

Zakon določa kot cilj G.D. pridobivanje dobička. Ni pa nujno, da družba skuša ta cilj doseči.

G.D. je v bistvu oblika zbiranja kapitala. V njej se najpogosteje združijo družbeniki, ki želijo investirati svoja sredstva, ker ponavadi sredstva enega posameznika ne zadoščajo za realizacijo ciljev.

Ko pa do združitve v G.D. pride, ima znotraj nje vsak družbenik svoj interes, vendar pa lahko tega uresniči samo preko skupnega cilja.

Soglasje družbenikov o skupnem cilju mora biti podano pri ustanovitvi družbe.

Dejavnost je sredstvo za uresničitev cilja.

FIRMA

FIRMA je ime, s katerim G.D. posluje. Vsa predstava o neki družbi je v njeni firmi. Ta izraz označuje tisto lastnost G.D., iz katere je G.D. razvidna navzven. Družbe se pri nastopanju v pravnem prometu in pri opravljanju gospodarske dejavnosti individualizirajo s firmo.

Firma ima veliko gospodarsko vrednost za družbo. Je pa le eden izmed znakov razlikovanja med družbami (sem spadajo še *blagovna* in *storitvena znamka*, *gospodarska označba porekla blaga...*).

Individualizacija preko pravnih norm pomeni, da tak znak zaznamovanja lahko uporablja le oseba, ki ta znak zaščiti, in le za blago, ki ima lastnosti blaga, ki je vsebovana v oznaki.

Firma je nekakšno varstvo pred drugimi.

Pravila o firmi služijo predvsem razlikovanju družb med seboj.

NAČELA FIRMSKEGA PRAVA

1) NAČELO OBVEZNOSTI- vsaka družba MORA imeti firmo, ki mora biti *določena* v aktu o ustanovitvi in *vpisana* v sodni register (brez firme se družba sploh ne more vpisati v register).

Firmo je potrebno uporabljati pri nastopanju navzven, v pravnem prometu.

2) NAČELO VPISA V SODNI REGISTER- narekuje, da mora biti vsaka firma vpisana v register. Registrsko sodišče mora po uradni dolžnosti paziti, ali je firma sestavljena v skladu z zakonom.

3) NAČELO OBVEZNE UPORABE- je del načela obveznosti firme, ki nalaga družbi, da mora v pravnem prometu uporabljati firmo tako, kot je vpisana v ustanovitvenem aktu in sodnem registru.

4) NAČELO PROSTE IZBIRE FIRME- nanaša se na možnost, da ustanovitelj izbira in oblikuje firmo po prosti presoji, vendar v skladu z omejitvami, ki jih določa zakon. Zakon nekaj konkretnih primerov navaja: **-15.člen-** UPORABA BESEDE SLOVENIJA IN OZNAČB DRŽAVE IN LOKALNIH SKUPNOSTI- zakon veže dopustnost uporabe Slovenija na dovoljenje Vlade Slovenije (družba s Slovenijo v imenu daje vtis vseslovenskega pomena, zaupanja).

Dovoljenje Vlade Slovenije ali pristojnega organa lokalne skupnosti je potrebno tudi za to, da se v firmi uporabijo besede, ki označujejo državo ali organizirano lokalno skupnost (državni, republiški, občinski). Ta člen je specifičen za slovenski ZGD, saj ga drugje ne poznajo.

5) NAČELO STVARNOSTI IN RESNIČNOSTI- v firmi mora biti označba, ki napotuje na dejavnost družbe in resnična označba vrste družbe ter ustanovitelja (pri osebnih družbah).

V firmi pa ne sme biti označb, ki bi ustvarjale neresničen vtis o družbi ali ki bi spravljale tretje osebe v zmotno glede lastnosti družbe.

6) NAČELO ENOTNOSTI- omogoča, da družbe, ki so med seboj povezane, uporabljajo v firmi skupne sestavine. To načelo pa ni obvezno.

7) NAČELO TRAJNOSTI- smisel firme je v tem, da se NE spreminja, saj vsak poseg v ime družbe pomeni grob poseg v pravni promet in v trg sam. ZGD določa v **586.členu**, da se ime firme pusti, tudi če se zakonodaja spremeni.

Problem imena družbenika v firmi (je prostovoljno ali pa obvezno)- če preneha biti družbenik ali če umre, kaj se zgodi z njegovim imenom v firmi? Pojavita se dve vprašanji:

a) ali sme bivši družbenik zahtevati, da se njegovo ime zbriše iz firme družbe, da se preneha uporabljati? Gospodarska družba lahko izbriše ime bivšega družbenika, saj

lahko vedno spremeni firmo, torej nima noben bivši družbenik pravice, da njegovo ime ostane v firmi.

b) ali lahko G.D. sama izbriše ime bivšega družbenika iz firme družbe? Družba lahko nadaljuje s poslovanjem pod dosedanjo firmo le z izrecnim dovoljenjem bivšega družbenika, če firma vsebuje njegovo ime.

Pojavi se problem trajnosti- zakon pa daje družbeniku možnost zahtevati izbris svojega imena iz firme (**25.člen**) če je s poslovanjem firme kršen njegov ugled. Prav tako pa lahko izbris zahtevajo njegovi dediči 2 leti po njegovi smrti.

8) NAČELO IZKLJUČNOSTI- pokaže se glavni namen firme (razlikovanje gospodarskih družb med seboj). Zagotavlja razpoznavnost gospodarskih družb. Izraženo je v **21/1.**členu- firma družbe se mora jasno razlikovati od vseh drugih družb.

Firmi dveh družbe ne le da ne smeta biti enaki, ampak se morata tudi **JASNO RAZLIKOVATI**. Kaj pa pomeni "jasno razlikovati", nam pokaže sodna praksa: primer - **LEPILO OHO-** proizvajati ga začne neka Ju podjetje, takrat pa je na trgu že bilo prisotno lepilo **UHU** nemškega proizvajalca. Sodišče odloči, da ne gre za zamenljivost, da se nlagovni znamki jasno razlikujeta med seboj.

- DEIT ≠ DIJET (ДИЙЕИШ)- sodišče ni razsodilo, ker je prišlo do poravnave.

- NESTLE' ≠ BESTLAIT- važno je, kako se sliši, gre za zamenljivost.

Pomemben je celoten izgled firme (blagovne znamke) celoten vtis, ki ga da potrošniku.

Za presojo zamenljivosti uporabi sodišče eno izmed dveh metod:

1) EMPIRIČNA METODA- sodišče skuša z ugotavljanjem dejstev (z anketami, poizvedbami...) priti do sklepa, kaj potrošniki mislijo o zamenljivosti. Ugotavlja mnenje ljudstva.

2) ETIČNA METODA- sodišče samo pri sebi postavi kriterij povprečnega potrošnika, samo si ustvari abstraktni lik povprečnega potrošnika.

V praksi prevlada etična metoda.

Obema metodama je skupno to, da sodnika izhajata iz lastnega stališča.

Vprašanje pa je, ali: **a)** je zamenljivost prepovedana, ko gre za gospodarski družbi, ki opravljata različno dejavnost? **b)** je zamenljivost prepovedana, ko gre za gospodarski družbi iz različnih teritorijev?

a) če gre za različno dejavnost, jedro firme ni pomembno, saj razlika izhaja že iz različnih dejavnosti. Gre za to, ali velja **NAČELO SPECIALNOSTI FIRME** (dopustno je, da ima neka nova G.D. enako firmo kot neka žeobstoječa G.D., ima pa registrirano drugačno dejavnost). Po ZGD načelo specialnosti firme NE velja, veljalo pa je prej.

Drugačen pa je primer pri **BLAGOVNI ZNAMKI-** načelo specifičnosti je obrnjeno- razlog je ta, da je vrst blaga veliko več kot družb. Izjema pa so *svetovno znane znamke* (famous trade mark, marque de haute renommee).

b) gre za vprašanje, kakšen je **TERITORIALNI OBSEG načela izključljivosti**. V praksi je ta obseg omejen na ožje področje registrskega sodišče (pri drugem registrskem sodišču je lahko firma druge družbe enaka).

Od ZGD naprej pa to pri nas ne velja, saj je izključljivost razširjena na celotno ozemlje Slovenije.

OBVEZNE SESTAVINE FIRME

1) OZNAČBA DEJAVNOSTI DRUŽBE -trgovsko podjetje

V firmi mora biti označba, ki napotuje na dejavnost družbe. Zakon s tem, ko predpisuje obvezno označbo v firmi, ki napotuje na dejavnost, uresničuje načelo stvarnosti firme. Dovoljeni pa so generični pojmi, ki na splošno opredeljujejo določeno dejavnost. Če družba opravlja več dejavnosti, mora firma vsebovati podatke o tem v obliki opisa dejavnosti ali v kombinaciji besed, ki na to kažejo.

2) OZNAČBA PRAVNE OBLIKE DRUŽBE- d.d.

Gre za eno izmed 6 oblik gospodarske družbe.

Dvojna družba, v kateri je komplementar kapitalna družba, mora imeti v svoji firmi v celotinavedeno firmo komplementarja z označbo oblike družbe in oblike k.k. ali d.n.o..

DODATNE SESTAVINE

Gre za fantazijski dodatek, ki družbo podrobneje označuje.

Niso obvezne. Zakon na splošno prepoveduje uporabo označb, ki bi spravliale ali utegnile spraviti v zmotu glede vrste ali obsega poslovanja družbe ali bi utegnili priti do zamenjave s firmo ali znakom razlikovanja druge osebe ali ki bi kršile pravice drugih oseb.

Firma ne sme vsebovati imen ali znakov tujih držav ali mednarodnih organizacij. Besedo Slovenija in njene izpeljanke pa lahko uporablja samo z dovoljenjem vlade. Prav tako se brez dovoljenja ne sme uporabljati izpeljank ali kratic lokalnih skupnosti. Prav tako firma ne sme vsebovati besed ali znakov, ki:- nasprotujejo zakonu ali morali - vsebujejo znane blagovne ali storitvene znake drugega upravičenca -vsebujejo ali posnemajo uradne znake.

Firma tudi ne sme vsebovati imena tuje države ali besede Slovenija (uporabo te besede dovoljuje vlada)

NEDOVOLJENE SESTAVINE- prepovedane dodatne sestavine z vidika varstva tržnih udeležencev -prepoved uporabe besed ali znakov, ki bi nasprotovale zakonu ali morali ali ki bi ali ki že posnemajo uradne znake. Firma ne sme biti označena samo z dejavnostjo družbe.

UPORABA FIRME- vsaka družba mora svojo firmo uporabljati tako, kot je vpisana v registru. Zakon ne govori izrecno o tem, da mora firmo družba uporabljati v celotni

obliki. Uporablja lahko tudi skrajšano firmo, vendar mora ta vsebovati najmanj tisto sestavino, po kateri se družba razlikuje od drugih družb in označbo, za kakšno družbo gre. Prav tako mora biti skrajšana firma vpisana v register. V poslovnih listinah bosta morali biti navedeni polna in skrajšana oblika firme.

Sedež firme ni sestavni del firme, mora pa biti neveden poleg nje zaradi varnosti pravnega prometa.

Firma mora biti v slovenskem jeziku. Prevod firme v tuj jezik se lahko uporablja samo skupaj s firmo v slovenskem jeziku.

To pa ne velja za dodatne sestavine firme.

SPREMEMBE FIRME- podjetje je mogoče prodati samo s firmo družbe.

Ime družbenika lahko po spremembi v osebni družbi ostane v firmi še naprej samo z njegovim dovoljenjem. Če pa je družbenik v osebni družbi umrl, lahko njegovo ime ostane v firmi družbe, njegovi dediči pa imajo v dveh letih možnost zahtevati, da se to ime izbriše iz firme.

NAMERAVANA FIRMA

Gre v bistvu za rezervacijo firme s strani družbenikov. Vsakdo lahko zahteva, da sodišče vpiše firmo v register, ne da bi bila hkrati ustanovljena G.D.. Taka firma je NAMERAVANA FIRMA. Mora ustrezati določbam ZGD o firmi.

Zakon varuje tudi določeno idejo o firmi bodoče družbe. Ponavadi se firma lahko vpiše v register šele po vpisu gospodarske družbe. V praksi pa lahko nastane situacija, ko družbeniki ne morejo vložiti prijave družbe (imajo premalo kapitala), bojijo pa se, da jim bo kdo drug vzel firmo. ZGD jim da možnost, da firmo prijavijo pred vpisom družbe v register.

To je edini primer, ko se v register vpiše samo 1 statusni element z vsemi učinki (izključnosti).

Če pa prijavitelj nameravane firme ne prijavi vpisa ustanovitve družbe s takšno firmo v 1 letu od vpisa nameravane firme, potem sodišče po uradni dolžnosti tako nameravano firmo IZBRIŠE iz registra.

ENAKOST OSEBNEGA IMENA DVEH DRUŽBENIKOV IZ RAZLIČNIH DRUŽB

Družbeniki se lahko sami odločajo o firmi njihove družbe. Pri osebnih družbah, za katere zakon določa, da morajo v firmi vsebovati osebno ime družbenika, pa se lahko pojavi problem, če imata v dveh različnih družbah dva družbenika enako osebno ime. Rešitev določa ZGD v 21/2, kjer je določeno, da mora slednji družbenik kasneje vpisane družbe v firmo vnesti sestavino, po kateri se bo njegova firma jasno razlikovala od že registriranih firm.

POVEZAVA DRUŽB

V praksi se gospodarske družbe pogosto povezujejo med seboj v povezane družbe. Pogosto obstoja med njimi interes, da je ta povezava vidna tudi navzven. To naredijo tako, da vse uporabijo enako firmo, vsaka pa doda svoj dodatek (Iskra.....). Vprašanje je, ali je to glede na načelo izključljivosti dovoljeno? Zakon v 21/3 izrecno določa, da lahko povezane družbe uporabljajo v firmi *skupne sestavine*.

PRENOS FIRME

Firme same se ne more prenesti. Firma se lahko prenaša samo skupaj s podjetjem (zakon ni uporabil termina gospodarsko družbo, ker se le-ta ne more prenesti). Pojem podjetja ni definiran, razumemo pa ga kot skupek pravic in obveznosti (kot OBJEKT) in ne kot subjekt. SUBJEKT je G.D. (ker je pravna poseba, nima lastnika...).

VARSTVO FIRME

Gre predvsem za varstvo izključljivosti firme v primerih, ko se želi v sodni register vpisati nova G.D. z podobno ali enako firmo.

Zakon zagotavlja varstvo v dveh oblikah:

1) JAVNOPRAVNO varstvo- izvaja da sodišče po uradni dolžnosti. Sodišče mora pri vsaki prijavi za vpis firme v sodni register po uradni dolžnosti preveriti, ali na ozemlju Slovenije že obstaja G.D. z firmo, od katere se nova firma ne razlikuje jasno. Sodišče mora za uresničevanje tega varstva imeti dostop do vseh registerskih sodišč (11). Vendar pa lahko preveri če to, če je firma enaka že obstoječi firmi. Ne preveri pa podobnosti firm.

2) CIVILNOPRAVNO varstvo- uveljavlja ga lahko prizadeta družba. Družba, ki misli, da je firma neke druge družbe preveč podobna njeni, se odloči, ali bo sprožila postopek ali ne. Svoj zahtevek uveljavlja s civilnopravnim zahtevkom. Tudi če ne obstaja *neposredni konkurenčni odnos*, obstaja interes gospodarske družbe, da začne pregon, to pa zato, da ohrani svoj ugled.

Gospodarska družba, ki misli, da je kršeno načelo izključljivosti, lahko uveljavlja civilnopravno varstvo v pravnem postopku.

Zahteva lahko: *-opustitev uporabe firme -izbris druge firme iz registra -odškodnino (težko jo je uveljaviti) -objavo sodbe na stroške tožene stranke.*

Varstvo firme pa je določeno še v **13.členu ZVK**.

Oboji zahtevki so podobni s to razliko, da je zahtevek po ZGD mogoče naperiti le v 3 letih po vpisu nove firme v register, po ZVK pa časovne omejitve ni.

SEDEŽ GOSPODARSKE DRUŽBE

SEDEŽ družbe je kraj, ki je kot sedež družbe vpisan v register.

Na sedež družbe se vežejo različne posledice, tudi na področjih izven gospodarskega prava.

TERITORIALNA PRIPADNOST gospodarske družbe je pomembna, ker:

- se po sedežu družbe določa krajevna pristojnost sodišč
- na sedež se vežejo številne navezne okoliščine (uporaba prava države, kjer je sedež)
- posledice so vidne tudi na upravnem in davčnem področju (višina davkov).

Sedež je formalna sestavina statusa gospodarske družbe- mora biti *določen* v AKTU gospodarske družbe, *vpiše* se v register.

Vprašanje je, ali si lahko družba sedež izbere sama ali ne? Zakonodajec se močno razlikuje. Na eni strani nekatere države dopuščajo OFF SHORE (*briefkästehengesellschaft*) podjetja (Lichtenstein), za katere je značilno, da v kraju sedeža svoje dejavnosti ne opravljajo.

ZGD ne dopušča, da bi se v Sloveniji registrirala G.D., ki s slovenskim ozemljem nima nobene zveze. Zakon pa ne more preprečiti, da bi se slovenska družba registrirala v drugi državi.

Zakon omejuje izbiro sedeža družbe v **30.členu**- določa dve možnosti:

- a)** kraj, kjer družba opravlja *dejavnost* **b)** kraj, kjer se pretežno vodijo *posli* družbe.

Edina možnost kontrole kraja sedeža je vpis v register. Sodišče pa se o resničnosti navedb ne more prepričati.

Kot sedež je določen kraj in ne naslov in hišna številka (to je *poslovni naslov* G.D.). V registrskem pravu pa je prišlo do nasprotja z ZGD, in sicer pravi, da je potrebno napisati tudi ulico, hišno številko, kraj in pošto številko.

Prav tako je pomembna DRŽAVNA PRIPADNOST gospodarske družbe (slovenska ali tuja). Državna pripadnost se po določbi **559.člena** presoja po kraju sedeža.

PODRUŽNICA

Narava dejavnosti mnogih gospodarskih družb zahteva, da imajo enote dislocirane v različnih krajih. Družba ima sedež v enem kraju, ostale enote pa lahko pridobijo status PODRUŽNICE in se vpišejo v register..

Podružnice niso samostojne pravne osebe, niso gospodarske družbe ampak so le del ene gospodarske družbe. Lahko pa sklepajo pravne posle, ki jih je upravičena sklepati družba kot celota (*kolektivno zastopanje*).

ZASTOPANJE

Gre za zastopanje družbe navzven, napram tretji osebi. Zastopanje je izražanje volje ene osebe napram tretji osebi namesto gospodarske družbe. Je zastopanje ekonomskih in interesov druge osebe in delovanja v imenu in na račun druge osebe z namenom varovati njene ekonomske in pravne interese.

Pri zastopanju gre za opravljanje določenih storitev, ki povzročajo spremembe v pravni sferi zastopane osebe. Na podlagi zastopniškega razmerja sklepa zastopnik pravne posle z izjavljanjem volje v imenu in za račun zastopane družbe tako, da posledice pravnega posla nastanejo neposredno za družbo.

Zastopanje družbe je obvezna sestavina akta o ustanovitvi.

Ločimo DIREKTNO (neposredno) in INDIREKTNO (posredno) zastopanje.

DIREKTNO (NEPOSREDNO) ZASTOPANJE- pravna posledica izjave volje nastane neposredno za zastopane. Učinki nastopijo med *tretjo osebo* in *zastopanim*. Zastopnik opravlja posle v tujem imenu in na tuj račun. Ta oblika zastopanja je dokaj pogosta.

Direktno zastopanje (v imenu zastopanca in na račun zastopane) v zakonskih določbah pa delimo na: -NUJNO zastopanje (pooblastilo zastopnika izhaja neposredno iz zakona ali kakšnega drugega akta) -POGODBENO zastopanje (temelji na pogodbi).

INDIREKTNO (POSREDNO) ZASTOPANJE- učinki nastopijo med *zastopnikom* in *tretjo osebo*. Če naj pravni posel velja za zastopane, mora zastopnik učinke prenesti. Zastopnik opravlja pravne posle v svojem imenu in na tuj račun. Indirektno zastopanje je redko.

Od zastopanja pa ločimo PREDSTAVLJANJE DRUŽBE- predstavnik nastopa v imenu družbe pred pristojnimi državnimi in drugimi organi v razmerjih, ki niso premoženjsko pravne narave. Predstavnik ne nastopa v pravnem prometu, ne opravlja in ne more opravljati nobenih pravnih dejanj, na osnovi katerih bi oseba, ki jo predstavlja, pridobila pravice in dolžnosti premoženjsko pravne narave. Opravlja le določena dejanska opravila, v katerih ne gre za pravna dejanja s premoženjsko pravnimi posledicami.

ZASTOPANJE PO ZAKONU- Družbo zastopajo osebe, ki so določene z zakonom (zastopanje po zakonu) ali aktom o ustanovitvi družbe (statuarnega zastopnika).

Zakon za vsako obliko G.D. določa, kdo je upravičen zastopati po samem zakonu:

- d.n.o.**- vsak družbenik, če ni z družbeno pogodbo od zastopanje izvzet
- k.d.**- izrecno je izključen komanditist
- t.d.**- nosilec tihe družbe
- d.d.**- zastopa uprava, ki tudi predstavlja družbo
- k.d.d.**- komplementar
- d.o.o.**- eden ali več poslovodij

Zastopnik se loči od pooblaščenca, ki družbo zastopa na podlagi pooblastila, ki mu ga da zastopnik. Zastopnik ima izvorno pooblastilo, pooblaščenec pa izvedeno pooblastilo. Zastopnik oblikuje in izjavlja voljo za zastopano družbo zato, ker družba ni sposobna sama izjaviti volje, pooblaščenec pa izraža le voljo zastopnika kot pooblastitelja in tudi deluje v skladu z njegovimi navodili.

Razlika med zastopnikom in pooblaščenecem- *zastopnik* oblikuje in izjavlja voljo za zastopanje družbe zato, ker družba sama ni sposobna izjaviti volje, *pooblaščenec* pa izjavlja le voljo zastopnika kot pooblastitelja in deluje v skladu z navodili zastopnika. Zastopnikovo pooblastilo izhaja iz originalnega pravnega akta, pooblastilo pooblaščenca pa iz ustnega ali pisnega pooblastila zastopnika.

STATUARNO ZASTOPANJE

Zastopanje družbe je obvezna sestavina akta o ustanovitvi. Osebe, katerim so v tem aktu podeljena pooblastila za zastopanje družbe, so statuarne zastopniki. Ločiti pa jih moramo od pooblaščenecv, ki imajo pooblastilo od statuarne zastopnika ali zastopnika po zakonu.

V aktu pa imena osebe, ki ima pravico družbo zastopati, ni potrebno navesti, ampak zadošča že navedba delovnega mesta ali opravil.

Statuarne zastopnik se vpiše v sodni register, da se lahko vsakdo prepriča o njegovi osebi.

OMEJITEV ZAKONSKIH IN STATUARNIH POBLASTIL

Pooblastila zakonitega in statuarne zastopnika so lahko omejena v aktu o ustanovitvi. Prav tako pomeni omejitev KOLEKTIVNO ZASTOPANJE- ločimo pa *aktivno prevzemanje obveznosti* (vsi člani kolektivnega zastopstva morajo biti soglasni) ter pasivno pridobivanje pravic (veljavna je tudi izjava, podana samo enem od članov kolektivnega zastopstva).

Za omejitve pooblastila, ki so vpisane v sodnem registru, se šteje, da je druga pogodbeni stranka morala vedeti, ker je sodni register javna knjiga. Sklenjeni pravni posel gre v breme tistega, ki se ni prepričal glede zastopnika družbe.

ZASTOPANJE PO POOBLASTILU- pooblaščenci

POOBLASTILO je enostranski pravni posel, na podlagi katerega lahko pooblaščenec sklepa enega ali več določenih pravnih poslov v imenu in na račun pooblastitelja.

Po zakonu se lahko da dve vrsti pooblastil:- GENERALNO (pooblaščenec dovoljuje sklepanje določenih vrst pravnih poslov) - POSEBNO (gre za sklepanje posamično določenih pravnih poslov)

Pooblastilo, ki ga da zastopnik, mora biti pisno, če gre za pisno oblikovano razmerje. Zastopnik lahko pooblaščenca pooblasti samo v okviru svojih pooblastil, ne more pa prenesti vseh pooblastil na pooblaščenca).

Pravni posel, ki ga pooblaščenec sklene na podlagi ustnega pooblastila, ni veljaven, razen če ga pozneje odobri zastopnik.

Med pooblaščenca v širšem pomenu štejemo *-prokurista, -poslovnega pooblaščenca, -posebnega pooblaščenca, - pooblaščenca po zaposlitvi in -trgovskega potnika.*

POSLOVNI POOBLAŠČENEC=PRINCIPAL - gre za vrsto generalnega pooblastila, na podlagi katerega ima pooblaščenec pravico sklepati pravne posle, ki so običajni pri opravljanju poslovne dejavnosti družbe.

Ne more pa sklepati vseh pogodb po zakonu:-pogodb o odtujitvi in obremenitvi nepremičnin

Ne more prevzemati meničnih ali poroštvenih nepremičnin, ne more najeti posojila, ne more se spustiti v spor, če ni za vsak posamezen pravni posel dobil posebnega pooblastila.

Poslovni pooblaščenec je vpisan v sodnem registru.

POOBLAŠČENEC PO ZAPOSLOTVI- je delavec v družbi, kateremu je družba zaupala večja pooblastila kot jih oseba na njegovem delovnem mestu opravlja ponavadi.

Obseg pooblastila tega pooblaščenca določajo običaji.

TRGOVSKI POTNIK- je posebna vrsta pooblaščenca, ki sme družbo zastopati pri prodaji blaga, nima pa pravice sklepati pogodb. Sprejema lahko samo reklamacije. V bistvu je posrednik za sklepanje pogodb.

Če sklene pogodbo, se šteje kot da jo je sklenil pooblaščenec ali zastopnik brez pooblastila in je neveljavna, razen če jo pooblastitelj naknadno odobri.

PROKURA KOT SPLOŠNO POOBLASTILO

PROKURA je posebna oblika pooblastila za zastopanje gospodarskih subjektov v prometu blaga in storitev. Od ostalih oblik pooblastil se loči po tem, da obseg in vsebino prokure določa zakon.

PROKURIST je po zakonu pooblaščen sklepati pogodbe, opravljati pravne posle v zvezi s poslovanjem družbe. Ne more pa odtujiti ali obremeniti nepremičnine.

PODELITEV PROKURE- Podeli jo lahko vsaka družba ali podjetnik posameznik. Podeli se lahko eni ali več osebam ne glede na to, ali so zaposlene v družbi. *SKUPNA PROKURA*- nastopi tedaj, ko zakoniti zastopnik podeli prokuro skupaj večim osebam. Vsi skupaj morajo izjaviti voljo napram tretji osebi, da je pogodba veljavno sklenjena. Pri sklenitvi pravnega posla nastopajo torej vsi skupaj (*AKTIVNO ZASTOPANJE*). Pri *PASIVNEM ZASTOPANJU* pa ne izjavijo ničesar, ampak samo sprejmejo na znanje določeno izjavo volje.

Družba lahko imenuje enega ali več prokuristov samo za podružnico, vendar pa mora biti to posebej označeno v registru in pri podpisu prokurista (*PROKURIST PODRUŽNICE*).

Družba lahko prokuristuu pooblastila omeji, vendar to ne vpliva napram tretjim osebam, ker je obseg določen z zakonom. Kršitve takšnih omejitev imajo za posledico odškodninsko in disciplinsko odgovornost.

Družba lahko prekliče prokuro kadarkoli brez obrazložitve. Prokurist mora biti po preklicu najhitreje izbrisan iz sodnega registra.

Prokure ni možno prenašati na drugo osebo. Prokurist lahko le pooblasti določenega pooblaščenca za opravljanje določenega dejanja, ne more pa nanj prenesti upravljenja, ki gredo prokuristu.

Razlika med poslovnim pooblaščenecem in prokuristom- obe sta splošno pooblastilo, katerega obseg določa zakon. Obseg pooblastila pri poslovnem pooblaščenecu je potrebno presojati glede na naravo posla, pri prokuristu pa glede na pravno sposobnost družbe.

Navzven ima prokurist drugačen položaj kot zakoniti zastopnik- lahko se vsak čas prekliče

-svojega pooblastila ne more prenašati naprej - v pravnem poslu se mora izkazati da je prokurist (**p.p.a.**) -lahko sklepa vse posle, ki jih lahko sklepa družba kot pravna oseba Poslovni pooblaščenec pa lahko sklepa samo posle, ki spadajo v okvir rednega opravljanja poslov v okviru poslovnega predmeta.

REGISTRSKO PRAVO- pri nas je zelo zapleteno. Čim nižje gremo pri pravnih virih registerskega prava, večje neskladnosti z zakonom se pojavijo in otežkočajo vpis v register.

NAČELA REGISTRskega PRAVA

1) načelo *JAVNOSTI*- sodni register je javna evidenca, ki omogoča, da ima vpogled vanj vsakdo in ob vsakem času, ne da bi moral pojasnjevati, zakaj bi rad vpogledal vanj.

Smisel tega načela je ta, da so podatki iz registra zelo pomembni za poslovne partnerje, ki želijo imeti podatke o pravnem položaju drube, njenem statusu, morebitnem stečaju....

Podatki sodnega registra so tisti, ki kažejo na boniteto družbe.

2) načelo *PUBLICITETE*- pomeni, da se vse, kar je zapisano v sodnem registru, šteje za vsakomur znano (*PRAESUMPTIO IURIS ET DE IURE*). To pomeni, da se ne more nihče sklicevati, da mu kakršenkoli podatek, ki je zapisan v sodnem registru, ni bil znan.

3) načelo *OBVEZNEGA VPISA*- vsaka družba in drugi pravni subjekt mora biti vpisan v sodni register. V register se vpišejo tudi podružnice.

4) načelo *ZAUPANJA V REGISTRSKO STANJE*- nihče ne more trpeti škodljivih posledic zato, ker se je zanesel, da je točno to, kar je zapisano v sodnem registru.

5) načelo *AŽURNOSTI*- vsa novo nastala dejstva morajo biti vpisana v sodni register v določenem roku.

SODNI REGISTER

Sodni register je uradno vodena javna evidenca gospodarskih družb, ki jo vodijo sodišča. Je javna knjiga, ki je na vpogled vsem in vsebuje podatke o glavnih statusnih značilnostih vseh vpisanih subjektov in o dejstvih, ki so pomembna za pravni promet. Sodni register ni le formalna evidenca, ampak ima tisto, kar je vpisano, bistven pomen za varnost javnega prometa.

Registrski podatki dajejo sliko v družbi. Posebna norma zahteva, da G.D. s temi podatki nastopa v javnem prometu.

Vpis v sodni register pomeni, da so bili izpolnjeni pogoji za ustanovitev posameznih oblik gospodarskih subjektov, in da lahko vpisani subjekti opravljajo določene dejavnosti, to pa zato, ker se ob vpisu avtomatično ugotavlja obstoj zakonskih pogojev.

G.D. dobi z vpisom v sodni register status pravne osebe.

V sodni register pa se ne vpisuje samostojni podjetnik.

Delovanje registra urejajo registrsko pravo, Zakon o Sodnem Registru, uredba o vpisih v sodni register in pravilniki.

ORGANIZACIJA SODNEGA REGISTRA- Vodi se po sistemu REGISTRSKIH VLOŽKOV za vsak subjekt vpisa posebej. Registrski vložek ima dva dela:

-*aktivni del*- vanj se vlagajo registrski listi, ki vsebujejo zadnje podatke vpisa v sodni register in ki ustrezajo dejanskemu stanju

-*pasivni del*- vanj se vlagajo prejšnji registrski listi po vpisu zadnje spremembe, katere veljavnost preneha z vpisom spremembe.

Poleg registrskih listov vodi sodišče še posebno ZBIRKO LISTIN, posebej za vsak subjekt vpisa. Sem se odlagajo listine, ki so podlaga za posamezen vpis v sodni register (status, akt o ustanovitvi...). Za listine, ki so v zbirki listin, načelo javnosti ne velja, zato se smejo dati na vpogled zainteresiranim osebam samo na podlagi pismenega dovoljenja sodišča.

Sodni register vodi pristojno sodišče, ki je določeno z zakonom za vse subjekte, ki imajo sedež na področju tega sodišča.

VPIS v sodni register se opravi na podlagi zainteresirane osebe in sodišče vpisa ne more odreči, če je priglasitev podpisala pooblaščenca oseba in so priglasitvi priložene vse predpisane listine.

IZBRIS opravi sodišče, tedaj, če ugotovi, da je vpis neutemeljen, ali če to zahteva oseba, ki ima za to pravni interes. Sodišče bo uradno izbrisalo določen podatek iz sodnega registra, če je bil vpis opravljen na podlagi lažne ali neveljavne listine ali če so v listini navedeni neresnični podatki ali če je bila listina izdana v nezakonito izvedenem postopku.

Tožbo za izbrida je potrebno vložiti v 30 dneh od dneva, ko je vložnik izvedel za razloge ničnosti, po preteku 3 let pa ni več dopustna.

VRSTE VPISOV

1) KONSTITUTIVNI (DOKONČNI)- tisti, na podlagi katerih nastane neka pravica ali dejstvo. Brez vpisa ne more nastati pravica. Gre zlasti za vpise ustanovitev družb, statusnih in drugih sprememb in njihovega prenehanja.

2) ZAČASNI (POGOJNI)- tisti, ki se vpisujejo kot predznamba v sodni register pogojno. Vpis bo dokončen šele, ko bo izpolnjeno določeno dejstvo). Tak vpis je začasen.

3) DEKLARATORNI (OBVESTILNI)- so vpisi podatkov, ki se nanašajo na že obstoječe dejstvo. Gre za vpis že obstoječega dejstva, ki postane z vpisom javno in z objavo javno znano vsakomur. Ti vpivi se vpisujejo v obliki zaznambe.

Za tak vpis gre pri spremembi zakonitega zastopnika (zamenjava direktorja)- pravni učinek ima od trenutka sprejema odločitve, deklarira pa se šele kasneje.

Drug tak primer je vpis avtomobila v register.

V vmestnem času velja stanje, ki ni čisto. Določena oseba je že na funkciji, tretja oseba pa tega še ni dolžna vedeti, saj jo varuje načelo *publicitete* in *zaupanja v stanje v registru*.

PODATKI, KI SE VPISUJEJO V SODNI REGISTER

Vpisane morajo biti vse oblike družb, ki jih pozna ZGD. Poleg tega mora biti vpisano gospodarsko interesno združenje, samostojni podjetnik (kadar zakon to določa), podružnice.

Subjekt vpisa je dolžan vložiti predlog za vpis v 15 dneh od dneva, ko so bili izpolnjeni pogoji za vpis, če zakon ne določa drugače.

Pri vpisu ločimo statusne vpise (podatki, ki so pomembni za status subjekta-ustanovitev, spremembe statusa, prenehanje) ter vpis podatkov, ki so pomembni za subjekt pri nastopanju v pravnem prometu.

Podatki, ki se vpišejo v sodni register so:

-*firma in sedež*

-*dejavnost*

-*pooblastila v pravnem prometu*

-*vrste in obseg odgovornosti*

-*imena oseb, ki so pooblaščenec za zastopanje v pravnem prometu*

-*imena, sedež in bivališče ter odgovornost ustanovitelja za obveznosti subjekta*

-*ime in kraj poslovanja*

-*pooblastila podružnic.*

POSTOPEK VPISA

Postopek za vpis se začne z vložitvijo predloga upravičene osebe. Predlogu morajo biti priložene listine, s katerimi se dokazujejo dejstva, pomembna za vpis.

O predlogu za vpis podatkov, ki se nanašajo na **d.d.** ter za vpis podatkov o združitvi in preoblikovanju družb odloča sodnik posameznik, o vseh drugih predlogih pa odloča sodni referent na prvi stopnji. Zoper odločitev sodnega referenta je dovoljena pritožba v 8 dneh, ki jo rešuje sodnik posameznik istega sodišča.

Na drugi stopni odloča senat treh sodnikov.

V postopku za vpis izdaja sodišče odločbo v obliki *sklepa* (odločitev o predlogu ali zahtevku za vpis) ali *odredbe* (odločitev o vprašanih postopka).

stroške postopka plača vsaj udeleženec.

POSLOVNE KNJIGE- vsaka G.D. mora voditi poslovne knjige. Gre za evidence materialnega in finančnega poslovanja, ki se vodi po predpisih računovodske stroke. Vodenje teh knjig pa se razlikuje glede na obseg gospodarske družbe. Vodenje poslovnih knjig imenujemo RAČUNOVODSTVO.

Družbe morajo sestavljati tudi letna poročila, ki so namenjena seznanjanju vseh zainteresiranih o poslovanju družbe.

SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU

Delavci naj bi po temeljni ideji v Evropi sodelovali pri upravljanju družbe preko nadzora in v upravi.

Modeli upravljanja delavcev:

-INTEGRATIVNI MODEL- enakopravno članstvo predstavnikov zaposlenih v organih družbe

-PARTNERSKI MODEL- omogoča sodelovanje delavcev preko posebnega organa, ki ga izvolijo sami

-DOGOVORNI MODEL- gre za dogovor med predstavniki delavcev in organi družbe

POSLOVNA SKRIVNOST

Gospodarska družba je pravna oseba ki nastopa v pravnem prometu in ima interes, da določeni podatki ne pridejo v javnost.

Vprašanje je, kateri interes prevladuje:- *javnosti* (da izve, kaj se dogaja) -*gospodarske družbe* (da obdrži podatke zase).

Zakon o Sodnem Registru omejuje načelo javnosti tako, da dopušča, da lahko oseba zve vse podatke o eni družbi (o statusu subjekta), ne more pa zvedeti podatkov o eni osebi-družbeniku (osebni vložki).

Pri poslovnih podatkih gospodarske družbe, ki niso razvidne iz registra (pogodbe, tehnologija), problem ni tako velik. Ti podatki, ki so *poslovna skrivnost*, ne pridejo v javnost.

Pri opredeljevanju poslovne skrivnosti ločimo med *zakonsko* in *interno* opredelitvijo.

ZAKONSKA OPREDELITEV- za poslovno skrivnost se štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom. S tem sklepom morajo biti seznanjeni vsi družbeniki, delavci, člani organov in druge osebe, ki so dolžne varovati skrivnost.

INTERNA OPREDELITEV- za poslovno skrivnost pa se štejejo tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje zvedela nepooblaščen oseba.

ZGD določa, da se kot poslovna skrivnost ne smejo določiti tisti podatki, ki so po zakonu javni ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev.

Predmet poslovne skrivnosti je lahko samo dejstvo, ne pa sklepanje ali domneva.

VARSTVO POSLOVNE SKRIVNOSTI- Družba mora s sklepom, v katerem določi, kaj je poslovna skrivnost, določiti tudi način varovanja poslovne skrivnosti ter odgovornost oseb, ki so to skrivnost dolžne varovati. Z istim sklepom določi, kje se hranijo zaupni podatki, kdo odloča o obveščanju drugih in o tem, kakšne so sankcije za kršitelje varstva poslovne skrivnosti.

Zakonska dolžnost varovati poslovno skrivnost se nanaša na različni krog ljudi.

V 1.skupino spadajo v *39.členu naštetih osebe*- družbeniki, delavci, člani organov družbe, druge osebe(praktikanti). Gre za osebe znotraj družbe.

V 2.skupino spadajo *osebe zunaj družbe*, ki na kakršenkoli način izvejo za podatek, ki je predmet poslovne skrivnosti. Te osebe so poslovno skrivnost dolžne varovati, če so vedele ali bi glede narave podatke morale vedeti za to, da je podatek poslovna skrivnost. Te osebe so dolžne varovati poslovno skrivnost.

Zakon pa še posebej prepoveduje vsa ravnanja, s katerimi bi osebe zunaj družbe poskušale v nasprotju z zakonom in voljo družbe pridobiti podatke, ki so poslovna skrivnost družbe

NOTRANJE INFORMACIJE- to so informacije, ki jih pridobijo delničarji in lastniki poslovnih deležev, člani nadzornega sveta ter osebe, ki so zaposlene pri pravni osebi in to lahko izkoristijo za pridobitev koristi na drugem področju.

Oseba, ki je pridobila notranje informacije, le-teh ne sme razkriti tretji osebi, prav tako pa tretji osebi ne sme priporočati pridobitev ali razpolaganje z vrednostnimi papirji.

KONKURENČNA PREPOVED

Ta instrument varovanja interesov gospodarskih družb je prišel k nam šele z Zakonom o Podjetjih in z ZGD.

Do izraza pride predvsem v Delovnem pravu (delavec ne sme opravljati poslov za drugo gospodarsko družbo), v Pogodbenem pravu (zastopniki) in v Pravu gospodarskih družb.

Konkurenčna prepoved v pravu gospodarskih družb se nanaša na družbenike- družbenik ene gospodarske družbe ne sme biti hkrati družbenik konkurenčne družbe).

Ta prepoved pa ne velja enako močno za vse vrste družb.

Zakon prepoveduje *družbenikom d.n.o., komplementarjem k.d., družbenikom in poslovodjem d.o.o., članom uprave in nadzornega sveta d.d. ter prokuristom*, da sodelujejo v drugih družbah kot delavci ali podjetniki posamezniki, če bi dejavnost, ki

jo opravljajo bila v konkurenčnem razmerju z dejavnostjo njihove družbe. Sem spadajo družbeniki, ki so po naravi gospodarskih družb med seboj povezani To je ZAKONSKA PREPOVED.

Ta prepoved pa se lahko v ustanovitvenem aktu razširi na komanditiste v k.d. *in* na delničarje v d.d. tert v k.d.d. To je STATUSNA PREPOVED

Smisel konkurenčne prepovedi je ta, da se ne prenašajo informacije.

Če je to posebej zapisano v aktu o ustanovitvi, lahko konkurenčna prepoved traja tudi po prenehanju lastnosti družbenika.

Posledice kršitve prepovedi so razvidne iz 42.člena in iz posameznih gospodarskih družb:

- ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST DRUŽBENIKA- škodo je dolžan povrniti
- PREPUSTITEV POSLOV GOSPODARSKE DRUŽBE- če kdo s kršitvijo konkurenčne prepovedi sklene nov posel, je ta dolžan prepustiti gospodarski družbi, zoper katero je kršil konkurenčno prepoved, sklenjen posel
- IZKLJUČITEV DRUŽBENIKA IZ GOSPODARSKE DRUŽBE- različno pri različnih vrstah družb.

V kontekstu s konkurenčno prepovedjo je AFFECTIO SOCIETATIS- dolžnost pošteno se obnašati do lastne gospodarske družbe.

Odškodninske terjatve zastarajo v terh mesecih po tem, ko je družba izvedela za kršitelja, najkasneje v 5 letih od kršitve.

SAMOSTOJNI PODJETNIK POSAMEZNIK - s.p.

NI tip gospodarske družbe, ampak je samostojen gospodarski subjekt, ki nastopa na trgu sam.

V **1/7** je definiran kot *fizična oseba, ki na trgu trajno samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost.*

Pri samostojnem podjetniku gledamo le odnos navzven, saj notranjih razmerij ni.

ZNAČILNOSTI SAMOSTOJEGA PODJETNIKA

Je fizična oseba, katere poklic je samostojno opravljanje gospodarske dejavnosti. Vrsta dejavnosti ni omejena. Vsaka fizična oseba, ki želi trajno in izključno opravljati pridobitno dejavnost, mora pridobiti status samostojnega podjetnika. Mora biti evidentiran v javnem registru. Status pridobi šele z vpisom v določeno evidenco. Za obveznosti odgovarja fizična oseba sama. Samostojni podjetnik mora izpolnjevati določene pogoje, ki so predpisani za gospodarsko družbo (*firma, sedež, določena dejavnost*).

Firma pa mora vsebovati še dodatek **s.p.**

Za začetek opravljanja gospodarske dejavnosti ne potrebuje kapitala. opravljati na podlagi PRIGLASITVE, ki mora biti pisna in mora

ZAČETEK POSLOVANJA- ločimo med dvema vrstama samostojenga podjetnika:

- MALI PODJETNIK- zanj velja olajšan pravni režim- za začetek poslovanja zadostuje, da se *PRIGLASIJO* pri davčnem organu.. Priglasitev mora vsebovati podatke o:- oznaki obrata,

-sedežu, -imenu podjetnika, -prebivališču podjetnika.

Ni potreben postopek registracije s sodno odločbo, ampak zadostuje sama predložitev listin.

- VELIKI PODJETNIK- so tisti, kjer število zaposlenih (čez 50), prihodki (letno nad 200000000 SIT) in povprečna vrednost aktive (več kot 100000000 SIT) presegajo določene zneske ali številke. Za začetek poslovanja veljajo pogoji kot za gospodarsko družbo- vpiše se v sodni register.

NASTOPANJE V PRAVNEM PROMETU- Podjetnik mora poslovati s firmo, z označbo dejavnosti, z navedbo prebivališča ter z okrajšavo **s.p.**

ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNOSTI- Položaj podjetnika je podoben položaju družbenika pri d.n.o. Za obveznosti iz poslovanja obrata odgovarja z vsem svojim premoženjem. Ta odgovornost je osebna samostojna in neposredna, ki pa nima značaja solidarne odgovornosti, ker obrat ni pravna oseba.

Podjetnik odgovarja upnikom za obveznosti neposredno tudi v primeru, če je ločkl svoje zasebno premoženje od premoženja, organiziranega v podjetniškem sistemu.

DRUGE POSEBNOSTI- Podjetnik lahko podeli prokuro pod enakimi pogoji kot pri družbah, vendar pa tukaj prokura ne preneha s smrtjo ali izgubo poslovne sposobnosti podjetnika.

Podjetnik ne more biti družbenik v osebni družbi, ker bi s tem ogrozil poslovanje pravnega prometa, lahko pa je družbenik v kapitalski družbi.

Lahko sklene pogodbo o tihi družbi. Ne more biti kapitalsko udeležen v povezani družbi.

Lahko sklepa podjetniške pogodbe.

PRENEHANJE POSLOVANJA- zakon ga ne ureja, predpisuje le dolžnost podjetnika, da prihlasi prenehanje organu, pristojnemu za javne prihodke, vsaj 3 mesece pred prenehanjem poslovanja pa mora sporočiti javnosti, da bo prenehal poslovati. Pri prenehanju ne bo izpeljan postopek likvidacije.

OBRTNIK- za razliko od podjetnika se lahko ukvarja samo z dejavnostjo, ki jih določa obrtni zakon.

OSEBNE GOSPODARSKE DRUŽBE- tiste, pri katerih odgovarja za obveznosti poleg družbe še vsaj eden izmed družbenikov s svojim premoženjem.

DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO- d.n.o.

Ta vrsta družbe je historično najstarejša. Druga imena za to vrsto družbe so- SOCIETE EN NOM COLLECTIF -OFFENEHANDELGESELLSCHAFT (ohg)

Za notranja razmerja v družbi se subsidiarno uporabljajo pravila o civilno pravni družbeni pogodbi (78.člen).

Gre za družbo, za katere obveznosti neomejeno odgovarjajo vsi družbeniki s svojim premoženjem.

Je prava osebna družba, saj lahko upnik poseže po premoženju družbe in po premoženju družbenikom, ki za njene obveznosti odgovarjajo.

TEMELJNE ZNAČILNOSTI- je družba, -vzajemno združenih dveh ali več oseb, -ki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem.

Poglavitna in osnovna pravna značilnost te družbe je osebna odgovornost družbenikov. Ima status pravne osebe, ki ga pridobi z vpisom v sodni register. Firma d.n.o. mora vsebovati priimek vsaj enega družbenika z navedbo, da je družbenikov več, in označbo **d.n.o.**

Družbo morata ustanoviti najmanj dve fizični ali pravni domači ali tuji osebi. Fizična oseba ni nujno poslovno sposobna. Kot G.D. se d.n.o. šteje samo, če opravlja pridobitno dejavnost, ni pa nujno, da opravlja gospodarsko dejavnost.

Osnovno pravilo je, da za obveznosti odgovarjajo vsi družbeniki. Upnik lahko v vsakem primeru poseže po premoženju družbe. Poleg tega pa lahko poseže še po premoženju družbenikov. Vprašanje pa je, kdaj lahko poseže po njihovem premoženju.

Teoretično bi bila možna SOLIDARNA ODGOVORNOST gospodarske družbe in družbenikov (upnik bi si lahko sam izbral, od koga bo izterjal obveznost).

Odgovornost pa je lahko tudi SUBSIDIARNA- najprej lahko terjaja od družbe, šele nato od družbenikov.

Upnik mora najprej uveljaviti svoje terjatve do glavnega dolžnika (družbe) in šele nato od subsidiarnih dolžnikov (družbenikov).

Vprašanje pa je, kdaj se subsidiarna odgovornost aktivira, ali je dovolj poziv ali tožba, stečaj družbe ali kaj drugega.

Zakon določa, da mora vsak upnik pismeno zahtevati plačilo od družbe. Če v normalnem roku družba na pisno zahtevo dolga ne plača, lahko upnik uveljavlja terjatev od družbenikov. To, zakaj družba ni reagirala na poziv upnika (noče plačati, misli da terjatev ne obstaja...), ni pomembno.

Sedaj, ko je obveznost plačana, pa se postavi vprašanje notranjega razmerja v družbi. To ni pomembno, saj je odgovornost družbenikov *med seboj* SOLIDARNA.

Za obveznosti družbe odgovarjajo družbeniki *subsidiarno* do družbe in *solidarno* med seboj.

Če upnik izterja dolg od družbenikov, stvar še ni končana. Družbenik, ki je dolg plačal, lahko od preostalih družbenikov zahteva, da se dolg napram tretji osebi plača sorazmerno z deležem kapitala vsakega družbenika.

Družbenik, ki je plačal dolg upniku, ima torej REGRES do sodružbenikov.

Celoten sistem ima dva cilja- varstvo upnika -spoštovanje razmerij v družbi, ki pa ne more biti v škodo upnika.

Zakon določa, da je vsak dogovor družbenikov, ki bi spreminjal način odgovornosti napram upniku, NIČEN in nima proti upniku nobenega učinka.

PRAVNE ZNAČILNOSTI DRUŽBE Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO

ZNAČILNOSTI NAVZVEN

- FIRMA- je skupna, mora pa izražati osebno naravo družbe. Kogentno pravilo določa, da mora firma D.N.O. poleg normalnih sestavin vsebovati še ime vsaj enega od družbenikov (to je *osebna sestavina* družbe) z označbo, da je družbenikov več, to pa zato, da je že iz firme razvidna osebna narava družbe.

TP Novak in drugi, d.n.o.

Nujno je, da firma vsebuje vsaj eno ime, možne pa so vse kombinacije z imeni vseh družbenikov.

Smisel tega pravila je ta, da naj bo navzven razvidno, da gre za D.N.O. in vsaj za enega družbenika, kdo je, katera fizična oseba je odgovorna za obveznosti družbe.

To, kateri od družbenikov je v firmi, pa ni pomembno.

- ZASTOPANJE DRUŽBE- za zastopanje D.N.O. je upravičen vsak družbenik posebej, če ni z družbeno pogodbo izvzet od zastopanja (to je skupno zastopanje).

Če pa je družbenikov več, se ta ureditev pokaže za nepraktično in nevarno (stopnja zaupanja je nizka). Zato zakon dopušča možnost, da se v družbeni pogodbi glede zastopanja določi karkoli drugega (eden ali več družbenikov izvzeti od zastopanja, samo svi skupaj, katerikoli 2 ali 3 skupaj.....).

Ko je v družbeni pogodbi določeno, kdo D.N.O. zastopa, je spremembo zastopnika možno doseči samo s spremembo družbene pogodbe (za to jepotrebna večina).

Če poasmezni družbenik ravna posebno škodljivo, lahko na predlog ostalih družbenikov sodišče odvzame družbeniku upravičenje za zastopanje.

ZNAČILNOSTI NAVZNOTER

- D.N.O. se ustanovi s POGODBO MED DRUŽBENIKI. Čeprav zakon ne določa, naj bo ta pogodba pisna, je to razvidno iz določb zakona o vpisu v sodni register, kjer je potrebno predložiti družbeno pogodbo.

- Vsak družbenik lahko VLOŽI V DRUŽBO denar, stvari, pravice ali storitve, skratka vse, kar se de oceniti v denarju. Nobeno kogentno pravilo ne določa, kaj in koliko morajo družbeniki vložiti v D.N.O.

- VIŠINA VLOŽKA posameznega družbenika ni določena. Če ni posebej dogovorjeno, velja, da so se družbeniki dogovorili za enake vložke. V družbeni pogodbi pa se družbeniki lahko dogovorijo o različnih višinah vložkov vsakega od njih. D.N.O. se lahko ustanovi tudi z minimalnim vložkom vsakega od družbenikov, kar je tesno povezano z odgovornostjo vsakega družbenika za obveznosti družbe s svojim premoženjem.

- ŠTEVILO DRUŽBENIKOV ni izrecno določeno, iz določb zakona pa je razvidno, da sta za ustanovitev potrebna najmanj dva družbenika. D.N.O. ponavadi ne ustanovi veliko ljudi, saj je tukaj potrebno poznanstvo in zaupanje med družbeniki.

- VODENJE POSLOV- posle družbe so *upravičeni* in *dolžni* voditi vsi družbeniki, če ni z družbeno pogodbo določeno drugače.

Družbeniki so dolžni voditi posel- odgovorni so za to, da družba dobro posluje. Če to svojo obveznost vodenja poslov zanemarijo, so družbi in ostalim družbenikom odškodninsko odgovorni.

DRUŽBENO PREMOŽENJE ob ustanovitvi nastane tako, da družbeniki vložijo v družbo svoje vložke.

Ko pa začne družba poslovati, bo njen *dejanski kapital* takoj različen od *ustanovitvenega kapitala*.

OSNOVNI KAPITAL je znesek premoženja ob ustanovitvi- ta kategorija pa obstaja le ob ustanovitvi in nikoli več. Osnovni kapital nastane z vplačilom VLOŽKOV (je seštevek vseh vložkov).

VLOŽEK je dejanska vrednost, katere seštevek je osnovni kapital. Na podlagi vplačila vložka pridobi vsak družbenik POSLOVNI DELEŽ, ki ni izražen v vrednosti denarja ampak je ovrednoten s sorazmerno udeležbo na osnovnem kapitalu (%).

V tem sorazmerju imajo družbeniki udeležbo na družbi in v tem sorazmerju jim pripadajo pravice.

- Glavni cilj družbenikov je DELITEV DOBIČKA. Od dobička najprej vsak družbenik dobi 5% svojega kapitalskega deleža. Kar po tem ostane, se razdeli med družbenike po *enakih delih*.

USTANOVITEV DRUŽBE

Ustanovi se s pogodbo med družbeniki. Lahko pa nastane tudi s statusnim preoblikovanjem drugih družb v d.n.o. Velja normativni sistem ustanovitve družb.

Družba se lahko ustanovi samo po postopku enkratnega ustanavljanja-simultano, ne pa tudi sukcesivno, saj se ji kasneje lahko pridruži drug družbenik.

DRUŽBENA POGODBA- je akt o ustanovitvi družbe. Štejemo jo med gospodarske pogodbe. Je konsenzualna. Biti mora pisna, ni pa nujno, da je zapisana v obliki notarskega zapisa. Vsebovati mora konstitutivne sestavine družbe, kot so: *firma in sedež, dejavnost, imena in prebivališče ali firmo in sedež družbenikov, višino in vrsto vložkov, če so dogovorjeni*.

Zakon določa le vsebino prijave za vpis v sodni register. Vložiti jo morajo vsi družbeniki.

VLOŽKI- zakon ne določa viine vložkov v družbo, vendar pa to ne pomeni, da družbeniki niso dolžni ničesar vložiti v družbo. Prispevek družbenika je lahko v delu, znanju, izkušnjah, denarju, pravicah, stvareh... Njegov prispevek se opredeljuje kot VLOŽEK, ki se z družbenikovim vlaganjem lahko spreminja. Na podlagi vložka pridobi družbenik KAPITALSKI DELEŽ v družbi. Ta delež je odvisen od vlaganj vložkov in vrednostjo premoženja družbe.

Vrsto in višino vložkov določi družbena pogodba. Če družbena pogodba ne določa drugače, so družbeniki dolžni plačati enake deleže. Če vlagajo nedenarne vložka, se morajo o njihovi vrednosti dogovoriti. Vložki družbenikov se ne vpisujejo posebej v register, morajo pa se evidentirati v poslovnih knjigah družbe.

Družbeniki niso dolžni naknadno zagotavljati zvišanja vložkov z naknadnimi vlaganji, če to ni izirecno določeno v pogodbi.

Obveznosti proti družbi mora družbenik izpolnjevati v skladu z družbeno pogodbo.

Družba je nosilec lastninskih pravic nad vloženimi sredstvi, družbeniki pa imajo v družbi določena upravičenja. Družba ima tudi posest na družbinem premoženju. Svoje terjatve napram družbenikom uveljavlja družba preko svojega zastopnika, velja pa

načelo ACTIO PRO SOCIO ali PRO SOCIETATE, ki pooblašča vsakega družbenika, da lahko v korist družbe s tožbouveljavlja izpolnitev obveznosti družbenika do družbe.

REGISTRACIJA DRUŽBE

Registracija je pogoj za ustanovitev družbe. Družba mora biti vpisana v sodni register. Ta vpis je konstitutivnega značaja. Registracija se opravi na podlagi prijave za vpis v register, ki mora vsebovati ime, poklic in prebivališče družbenikov ali firmo in sedež družbenikov. Prijava pa nima konstitutivnega značaja (na podlagi nje ne nastane pravna oseba).

Vpis družbe v register morajo prijaviti vsi družbeniki, saj so vsi upravičeni voditi posle družbe. Prijavo lahko vložijo po zastopniku ali pooblaščenca.

Firma mora vsebovati priimek vsaj enega družbenika z navedbo, da je družbenikov več ter označbo družbe **d.n.o.** Lahko pa ima tudi dodatne sestavine. Te dodatne sestavine pa so nujne v primeru, ko ima družbenik družbe, čigar ime je v firmi družbe, enak priimek kot je že vsebovan v firmi neke druge d.n.o. ali k.d.

PRAVNA RAZMERJA MED DRUŽBENIKI

1) NAČELO ENAKEGA OBRAVNAVANJA DRUŽBENIKOV-tonačelo ni izrecno zapisano v zakonu, je pa v skladu s pogodbeno svobodo družbe in pravno naravo družbe. Zakon predpostavlja enako obravnavanje družbenikov v vseh razmerjih (razen če sami želijo drugače).

Posle družbe so upravičeni voditi vsi, vsak je upravičen poslovati sam. Odločitve pa sprejemajo soglasno.

2) NAČELO SKRBNEGA RAVNANJA- To načelo je določeno v zakonu. Nalaga vsakemu družbeniku dolžnost izpolnjevanja prevzeto obnveznost s skrbnostjo kot v lastnih zadevah.

Kršitev tega načela ima za posledico odškodninsko odgovornost. Družbenik odgovarja za škodo, ki jo povzroči namenoma in iz hude malomarnosti. Če povzroči škodo iz majhne malomarnosti, družbenik ne odgovarja.

3) KONKURENČNA PREPOVED- Družbeniki d.n.o. ne smejo sodelovati kot družbeniki v drugi d.n.o., kot delavci, prokuristi, opravljati posameznih dejavnosti, ki so v konkurenčnem razmerju. Ta določba ni prisilnega značaja, saj lahko družbena pogodba določi pogoje, pod katerimi lahko družbeniki sodelujejo v konkurenčnih družbah. Prepoved velja tudi za družbenika, ki je iz družbe izstopil, lahko pa traja največ 2 leti.

Konkurenčno razmerje je lahko omejeno le na določene posle.

Prav tako velja konkurenčno razmerje v postopku likvidacije družbe, če so posledice konkurenčnega razmerja škodljive za rezultate likvidacijskega postopka.

Sankcije za kršitev konkurenčne prepovedi so: *-plačilo škode, -prevzem, poslov s strani družbe, -prenos koristi iz poslov na družbo, -odstop pravice od odškodnine družbi,*

-odpoved družbene pogodbe.

4) NAČELO SKUPNEGA VODENJA POSLOV- d.n.o. je oblika družbe, ki pripada vsem družbenikom, zato velja načelo skupnega vodenja poslov družbe. Vodenje poslov pomeni organiziranje poslov, s katerimi se uresničujejo skupni cilji.

Tej dolžnosti pa se posameznik lahko odreče iz utemeljenih razlogov, lahko mu je odvzeta ali jo sam prenese na tretjo osebo, če je to predvideno v družbeni pogodbi.

5) NAČELO MEDSEBOJNEGA NADZORA- zakon določa dolžnost in pravico družbenikom da opravljajo nadzor nad poslovanjem družbe. Ta nadzor opravlja vsak družbenik osebno. Sem spada pravica do obveščanja in pravica do vpogleda v knjige in listine. Te pravice ni mogoče izključiti z družbeno pogodbo, ker je zakonska.

Nadzorna pravica je osebna pravica in je ni mogoče prenesti na drugega družbenika ali na tretjo osebo.

6) NAČELO SORAZMERNI RAZDELITVE DOBIČKA IN IZGUBE- Družbena pogodba določa, ali in kakšne vložke morajo vplačati družbeniki v družbo. Če ni drugače določeno, velja načelo enakih vložkov. Če pa je v družbeni pogodbi višina vložka določena, se ta lahko spremeni samo s soglasjem vseh družbenikov.

Če so družbeniki vložili enake vložke, to pomeni, da so vsi enako udeleženi v dobičku in v izgubi.

Za to, da se lahko ugotovi dobiček ali izguba, je potrebno najprej ugotoviti rezultate poslovanja družbe, ki se izkažejo v *letnem računovodskem izkazu*. Družba mora na koncu vsakega leta izdelati *bilanco stanja*, ki prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ob koncu poslovnega leta, izdelati pa mora tudi *izkaz uspeha*, ki prikazuje prihodke, odhodke in poslovni izidi v poslovnem letu.

Potem, ko se ugotovi dobiček ali izguba, se vsakemu družbeniku izračuna njegov delež. Delež dobička, ki pripada posameznemu družbeniku, se pri d.n.o. na podlagi zakona samega *pripiše* kapitalskemu deležu družbenika. Pri izgubi pa se na izračunani delež družbenika pri izgubi zmanjša njegov kapitalski delež v poslovnih knjigah.

Ta sistem omogoča, da ima posamezni družbenik **NEGATIVNI DELEŽ** v družbi. Obstoj negativnega deleža je posledica obstoja zakonske norme, da družbenik ni dolžan zvišati dogovorjenega ali dopolniti izgubo zmanjšane vložka.

Lahko pa je zapisano v družbeni pogodbi, da mora družbenik ob nastanku negativnega deleža takoj vplačati dodatna sredstva in s tem odpraviti negativni delež. Prav tako je lahko v družbeni pogodbi določeno, da pomeni nastanek negativnega deleža prenehanje družbe ali začetek postopka za izločitev družbenika iz družbe.

POZITIVNI KAPITALSKI DELEŽ pomeni, da družbenik razpolaga z določenim deležem v družbi, ki mu pripada v primeru likvidacije družbe. Vrednost deleža se presoja po bilančnih podatkih (**NAČELO BILANČNE VREDNOSTI DELEŽEV**).

Od skupnega dobička se najprej vsakemu družbeniku dodeli 5% od njegovega kapitalskega deleža. To je možno samo če je celotni dobiček večji od 5% v odnosu na bilančno vrednost vseh deležev. Če je manjši od 5%, se sorazmerno zmanjša odstotek vsakega družbenika.

Pri delitvi ostalega dobička NE velja načelo sorazmernosti, ampak NAČELO ENAKOSTI. Vsem družbenikom pripada ostanek po enakih delih. To načelo je posledica skupnega vodenja poslov, prepovedi konkurence in skupnega zastopanja.

Enaka načela veljajo tudi pri pokrivanju izgube. Če to ni določeno, družbeniki niso dolžni pokrивati izgube z dodatnimi vložki. Najprej se vsakemu družbeniku zmanjša njegov delež za 5%. Ostala nepokrita izguba pa se razdeli na vse družbenike po enakih delih.

7) NAČELO PRAVICE RAZPOLAGANJA Z DELEŽEM- Zakon daje pravico vsakemu družbeniku, da v tekočem poslovnem letu razpolaga z 5% v preteklem letu ugotovljenega kapitalskega deleža. Svoj delež sme zmanjšati za 5% s tem, da dvigne denar iz skupne blagajne družbe med poslovnim letom, vendar ne v času, ko bi to bilo v očitno škodo družbe. Za dvig denarja ne potrebuje dovoljenja ostalih družbenikov. To lahko naredi tudi v primeru, če je bil njegov delež v preteklem letu zmanjšan zaradi izgube.

Če se je v preteklem letu njegov delež povečal za več kot 5%, sme razpolagati tudi z tem deležem.

Če pa je v poslovnih knjigah izkazan negativni delež, družbenik ne more dvigniti denarja iz blagajne.

Ta pravica družbenika, da razpolaga z 5%, temelji na njegovi potrebi, da se združuje glede na to, da družbenik lahko dela za družbo, pa ni v njej zaposlen.

PРАВNA RAZMERJA DRUŽBENIKOV DO TRETJIH OSEB

Temeljno načelo pogodbene svobode, ki velja za pravna razmerja med družbeniki v družbi, je pri urejanju razmerij družbenikov do tretjih bistveno omejeno. Družbeniki so v svojih ravnanjih omejeni zlasti v odnosu do upnikov.

Med pravna razmerja družbenikov do tretjih štejemo razen pogodbenih obligacijskih tudi odškodninska in deliktna razmerja.

ZASTOPANJE DRUŽBE

Družba kot pravna oseba sicer lahko oblčikuje svojo voljo, ne more pa je izraziti in se zato poslužuje zastopnikov in pooblaščenecv.

Zastopanje največkrat opredeljujemo kot dajanje ali sprejemanje izjav volje, ki neposredno učinkujejo na tretjo osebo zastopanca.

Zastopniki družbe so po samem zakonu družbeniki, če z družbeno pogodbo niso izvzeti od zastopanja. Pravica zastopanja pripada vsakemu družbeniku po zakonu in je sestavni del članskih pravic družbenika. Ta pravica je osebna pravica in je prenosljiva le pod pogoji, ki jih določa zakon.

Pravica zastopanja je družbeniku lahko omejena ali odvzeta. To se določi v družbeni pogodbi. Družbenik pa mora z omejevanjem njegove pravice zastopanja v družbeni pogodbi soglašati.

Po zakonu vsak družbeni zastopa družbo sam in neomejeno. V družbeni pogodbi pa se lahko določi, da smejo družbo zastopati samo vsi družbeniki skupno. V tem primeru lahko vsi družbeniki pooblastijo posameznega družbenika za izvršitev določenih poslov. družbenik, ki družbo zastopa na podlagi takega pooblastila vseh družbenikov, je pooblaščenec, ki, če ni drugače določeno, ne more prenesti svojega pooblastila za zastopanje na tretjo osebo.

Vsak poseg družbene pogodbe v sfero zastopanja mora biti v družbeni pogodbi natančno opredeljen, vse omejitve pa morajo biti vpisane v registru, saj imajo le vpisane omejitve pravne učinke. Vpis omejitev pa morajo opraviti vsi družbeniki.

Pri skupnem zastopanju družbe lahko družbeniki dajejo izjave volje v imenu in za račun družbe (aktivno zastopanje) ali pa sprejemajo izjave volje ali vednosti o določenem dejstvu (pasivno zastopanje). Aktivnega zastopanja zakon ne ureja, ker se uporabljajo določila ZOR.

Pri pasivnem zastopanju pa za izjavo volje zadostuje, daje izjavljena samo enemu od upravičencev do skupnega zastopanja.

ODGOVORNOST DRUŽBENIKOV ZA OBVEZNOSTI DRUŽBE

Ker je d.n.o osebna družba, odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem, poelg nje pa odgovarjajo subsidiarno še vsi družbeniki s njihovim premoženjem.

Kot obveznosti družbe se štejejo vse obveznosti iz pravnih razmerij, ki so nastale na podlagi sklenjenih pravnih poslov, povzročitve škode, kršitve zakonskih in drugih predpisov ter davčnih razmerij. Sem štejejo tudi obveznosti iz neopravičene obogatitve ali opravljanja poslov brez naročila.

Kot obveznosti družbe pa ne štejejo obveznosti družbenikov iz zasebnih poslov.

Odgovornost družbenikov je OSEBNA in SUBSIDIARNA, določena je z zakonom. Z družbeno pogodbo teh razmerij ni dovoljeno spreminjati.

Družbeniki odgovarjajo subsidiarno od dneva vpisa družbe v register. Če je pred vpisom kateri član nastopal v imenu družbe, odgovarja osebno z vsem svojim premoženjem, če pa je teh oseb več, odgovarjajo solidarno.

Družba ima položaj *glavnega dolžnika*, družbeniki pa položaj *poroštvenega dolžnika*.

Da bi družbenik odgovarjal za obveznost, mora ta biti pravno veljavna.

Upnik mora od družbe pisno zahtevati izpolnitev obveznosti. Zakon ne zahteva, da družbo toži. Če družba na pisno zahtevo upnika svoje obveznostine izpolne, lahko upnik uveljavlja izpolnitev obveznosti od kateregakoli družbenika ali od vseh družbenikov skupaj (solidarno odgovarjajo).

KOGENTNA UREDITEV ODGOVORNOSTI- Morebiten dogovor družbenikov o drugačni odgovornosti napram tretjim osebam je brez pravnega učinka. V to razmerje se ne sme poseči z družbeno pogodbo. Kogentna ureditev osebne odgovornosti ne ovira družbenika, da proti upniku, ki uveljavlja izpolnitev obveznosti, ne uveljavlja osebnih ugovorov in ugovorov, ki bi jih lahko uveljavljala družba.

Če družba lahko izpodbija obveznost, ima to pravico tudi družbenik. Razen ugovorov iz razmerja družbe in upnika, se lahko družbeniki sklicujejo na ugovore iz razmerja družbenik-upnik.

Temeljni ugovor, ki ga lahko družbenik uveljavlja, je UGOVOR ZAPOREDJA (beneficium ordinis), če upnik ni najprej pisno zahteval od družbe izpolnitev obveznosti. Družbenik lahko uveljavlja tudi POBOTNII UGOVOR, če ima zoper upnika terjatev, ki jo je pravnomožno pobotati s terjatvijo upnika do družbe.

Družbenik pa ne more uveljavljati ugovorov, ki se nanašajo na osebne okoliščine.

IZLOČITEV DRUŽBENIKA

Gre za prenehanje članstva v družbi. Izločitev družbenika je lahko prostovoljna ali prisilna.

PROSTOVOLJNO IZLOČITEV delimo na *izločitev, ki je posledica odpovedi družbenika*, in na *izločitev s prenosom svojega deleža na novega družbenika*.

PRISILNA IZLOČITEV pa nastane zaradi *odpovedi družbenikov posameznemu družbeniku, zahteve po prenehanju družbe in nadaljevanju družbe s preostalimi družbeniki*, zaradi *smrti družbenika* in zaradi *stečaja*.

PRENEHANJE IN LIKVIDACIJI DRUŽBE

Zakon določa razloge za prenehanje, družba lahko preneha

1) S POTEKOM ČASA, ZA KATEREGA JE BILA USTANOVLJENA- družba se praviloma ustanovi za nedoločen čas. Obdobje trajanja mora biti oprerdeljeno v družbeni pogodbi, če je družba ustanovljena za določen čas. Sklep družbenikov o prenehanju družbe se vpiše v družbeno pogodbo, zato so po preteku časa družbeniki dolžni začeti likvidacijski postopek.

2) S SKLEPOM DRUŽBENIKOV- o prenehanju odločijo družbeniki soglasno. V družbeni pogodbi pa se lahko določi, da zadostuje večina glasov.

3) S STEČAJEM- družba preneha s stečajem, če je plačilno nesposobna ali prezadolžena. Če preneha s stečajem, se ne uvede likvidacijski postopek, ampak sodišče vodi stečajni postopek.

4) S SMRTJO ALI PRENEHANJEM DRUŽBENIKA, ČE DRUŽBENA POGODBA NE DOLOČA DRUGAČE- to je zakonski, ne pa dejanski razlog prenehanja, saj lahko družbena pogodba določi, da v tem primeru družba ne preneha (*nadaljevalna klavzula*).

5) Z ODPOVEDJO- pravico do odpovedi ima vsak družbenik in se ji ne more odreči. Odpoved lahko poda kadarkoli, družbeno pogodbo pa se lahko odpove samo ob koncu poslovnega leta pod pogojem, da pisno obvesti ostale družbenike 6 mesecev pred koncem poslovanja. Vse to lahko stori brez utemeljenih razlogov.

6) NA PODLAGI SODNE ODLOČBE- če družbenik vloži tožbo za prenehanje družbe. Dokazati mora obstoj utemeljenega razloga za prenehanje družbe. To je IZREDNA ODPOVED- ta odpoved nima vedno za posledico prenehanja družbe, saj se lahko namesto tega izloči družbenik, pri katerem obstaja utemeljen razlog za prenehanje.

7) ČE SE ŠTEVILO DRUŽBENIKOV ZMANJŠA POD DVA, PA SE NE UKRENE VSE POTREBNO ZA PRILAGODITEV DRUŽBE ZAKONU- to je razlog za prenehanje samo pri dvoosebni družbah. Ta zakonski razlog ni dejanski in je pogojen.

LIKVIDACIJSKI POSTOPEK

V likvidacijskem postopku se opravi dejansko in dokončno prenehanje družbe. S tem postopkom družba preneha v vseh primerih razen pri stečaju.

Pri d.n.o. se likvidacija opravi takrat, če se družbeniki niso dogovorili za drugačno obliko prenehanja ali razdružitve. Likvidacija družbe je obveznost družbenikom, če so podani razlogi za prenehanje.

Družbeniki so dolžni dokončati tekoče posle, izterjati terjatve, vnovčiti ostalo premoženje, poplačati upnike, razdeliti premoženje družbe.

Cilj likvidacijskega postopka je izločitev pravne osebe iz pravnega prometa in razdelitev premoženja med družbenike.

Pogoj za razdelitev premoženja pa je celotno poplačilo upnikov.

Postopek se začne z ugotovitvijo nastanka razloga za prenehanje družbe. V postopku pravna sposobnost družbe ni omejena.

Družbeniki lahko postopek likvidacije odložijo, začasno ustavijo ali sklenejo, da nadaljujejo z dejavnostjo.

V d.n.o. so likvidacijo dolžni opraviti družbeniki kot likvidacijski upravitelji. To nalogo pa se s sklepom lahko zaupa le enemu družbeniku.

Ko so vsi upniki poplačani, in premoženje razdeljeno, so likvidacijski upravitelji dolžni prijaviti izbris družbe iz registra.

KOMANDITNA DRUŽBA- k.d.

Za k.d. je značilna povezava dveh različnih skupin podjetniškousmerjenih ljudi. Na eni strani so ljudje, ki se med seboj tesneje povezujejo v družbi in so pripravljene vložiti v družbo svoje delo in sredstva ter deliti usodo z družbo- to so **KOMPLEMENTARJI**. Na drugi strani pa gre za skupino podjetnikov, ki težijo le k denarni naložbi in ne želijo vplivati na poslovanje družbe, hkrati pa nočejo ali ne morejo prevzeti rizika za obveznosti družbe.

KOMPLEMENTAR- tisti družbenik, ki odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (JE osebno odgovoren)

KOMANDITIST- tisti družbenik, ki za obveznosti družbe ne odgovarja (NI osebno odgovoren). Ponavadi vložijo večji del sredstev.

Posledica opredelitve komanditne družbe je ta, da ima komplementar enak položaj kot družbenik v D.N.O., prav tako ima enaka pooblastila in dolžnosti.

V firmi mora biti ime vsaj enega komplementarja-
TP Novak in drugi, k.d.

Za komanditno družbo je torej tipičen **KOMANDITIST**- ne odgovarja za obveznosti družbe. To pa začne veljati šele takrat, ko je vplačal svoj vložek.

Z družbeno pogodbo o ustanovitvi komanditne družbe se komplementar in komanditist dogovorita o višini vložkov obeh. Ti zneski pa niso nujno vplačani ob ustanovitvi, saj se lahko dogovorita o vplačilu v obrokih. V tem primeru komanditist odgovarja samo za del, ki ga po pogodbi še ni plačal. Ko enkrat vplača celoten vložek, ne odgovarja več za obveznosti družbe.

Upnik lahko pri poslovanju s **k.d.** poseže po premoženju družbe in subsidiarno po premoženju komplementarja.

Ekonomski smisel komanditne družbe je pritegniti čim več kapitala od komanditistov in postaviti vso odgovornost za obveznosti družbe v roke komplementarja.

Za k.d. velja načelo **POLIVALENTNOSTI**, ki pomeni, da se v zakonodaji pojavlja k.d. v različnih oblikah.

Lahko pa se pojavi nevarnost, da hoče komanditist prevzeti pristojnosti komplementarja. Če se začne vpletati v pristojnosti komplementarja, postane napram upniku osebno odgovoren, tako kot komplementar.

Komanditist sicer ne sme voditi poslovanja, ne sme zastopati družbe. Lahko pa se mu podeli posebna prokura ali posebno pooblastilo.

Včasih se želi komanditist pojaviti v firmi k.d. To je prepovedano, če pa se zgodi, se komanditist šteje za komplementarja. Smisel firme osebne družbe je namreč v tem, da se v njej pojavi družbenik, ki je (so) odgovorni za obveznosti družbe.

Če komanditist umre, to ne vpliva na obstoj družbe

USTANOVITEV K.D.- Ustanovi se inter partes- s pogodbo, navzven pa šele z registracijo. pogodba mora biti sklenjena med najmanj enim komplementarjem in enim komanditistom. komplementar in komanditist ne moreta biti isti osebi.

Če v družbi ni komanditistov, se k.d. preoblikuje v d.n.o.

V vlogi komplementarja lahko nastopa fizična ali pravna oseba, to pa velja tudi za komanditista. Če je edini komplementar pravna oseba, ali če so vsi komplementarji pravne osebe, je takšna k.d. dvojna družba.

Za ustanovitev zakon ne predpisuje nobene osnovne glavnice. zagotoviti je potrebno samo predpisano materialno osnovo z vložki. Delo je lahko vložek v k.d.

K.d. pridobi status pravne osebe z vpisom v register.

PRAVNA RAZMERJA MED DRUŽBENIKI-Ta razmerja se urejajo z družbeno pogodbo. Zakonska ureditev notranjih razmerij pride v poštev le takrat, če se družbeniki ne dogovorijo drugače (je subsidiarnega značaja).

KOMPLEMENTARJI so dolžni voditi posle družbe. Če jih je več, lahko z družbeno pogodbo prenesejo vodenje poslov na enega ali več komplementarjev, lahko pa se določeni izločijo iz vodenja poslov.

Komplementar ne sme prenesti upravičenja za vodenje poslov na tretjo osebo, če tega izrecno ne dovoljuje družbena pogodba ali družbeniki.

KOMANDITIST je zavezan spoštovanju o prepovedi konkurence, če to določa družbena pogodba, drugače zanj prepoved konkurence ne velja. Po zakonu pa niso upravičeni voditi posle. komplementarju ne sme nasprotovati pri običajnih poslih. Ima pravico zahtevati prepis letnega poročila ter vpogleda v poslovne knjige ter listine. pravico do nadzora komanditista pa delimo na pravico pri rednem poslovanju in na pravico do nadzora, kadar meni, da gre za nepošteno vodenje poslov.

PREMOŽENJSKE PRAVICE KOMANDITISTA- Glede delitve dobička in izgube veljajo enaka načela kot za d.n.o. Položaj komanditista se izenači z komplementarjem, vendar komanditist ne sme dvigovati denarja iz blagajne do zneska 5% v svojem deležu v preteklem letu ugotovljenega kapitalskega deleža. Enako se dobiček in izguba delita med komplementarjem in komanditistom le če ni v družbeni pogodbi zapisano drugače.

Pravilo, da se presežni del dobička, če ni drugače določeno, razdeli med družbenike na enake dele, v k.d. ne velja.

Velja pa zakonska domneva o delitvi dobička v sorazmernem deležu, če ni drugače določeno v družbeni pogodbi.

Dobiček se komanditistu izplačuje, razen če je njegov kapitalski delež zaradi izgube zmanjšan pod znesek, ki je vplačan za določen vložek, ali ki bi z izplačilom dobička bil zmanjšan pod ta znesek.

Če je njegov vložek v celoti izplačan in družba ne posluje z izgubo, lahko komanditist zahteva, da semu izkupiček iziplača. Če pa vložek ni v celoti vplačan (če je konto v negativni), komanditist ne more zahtevati izplačila dobička, ker se ta pripisuje njegovemu kapitalskemu deležu.

OBVEZNOST KRITJA IZGUBE- Komanditist je dolžan pokrivati izgubo družbe le do zneska kapitalskega deleža, če ta *ni plačan* v celoti. V tem primeru mora z dodatnimi vplačili pokriti izgubo do višine neplačanega vložka. Če pa ima komanditist negativni konto in je nastala v naslednjem letu dodatna izguba, komanditist ni dolžan vplačati dodatnih vplačil, ker za izgubo jamči samo do višine svojega kapitalskega vložka. V tem primeru zakon prepoveduje, da bi komanditist v naslednjih letih zahteval izplačilo dobička, ker mora z dobičkom najprej pokriti negativni kapitalski kontokomanditista. Če pa je komanditistov delež plačan v celoti, se v primeru izgube krije z vrednostjo njegovega konta, njegovega deleža v družbi.

PRAVNA RAZMERJA DRUŽBENIKOV DO TRETJIH

Zakon ne ureja pravnih razmerij komplementarjev do tretjih, saj zanje veljajo določila kot za d.n.o. Temeljne značilnosti KOMANDITISTA v razmerju do tretjih pa so glede prepovedi vnašanja imena komanditista v firmo družbo, možnosti zastopanja družbe, vprašanja odgovornosti za obveznosti družbe in vpliv smrti na prenehanje družbe.

1) PREPOVED VNAŠANJA IMENA KOMANDITISTA V FIRMO DRUŽBE- k.d. mora vsebovati priimek vsaj enega komplementarja ter označbo **k.d.** V firmo je prepovedano vnašati imena komanditistov. Vnos imena komanditista pa nima pravnih posledic, ampak bi to pomenilo zavajanje v pravnem prometu, kar ima za posledico odškodninsko odgovornost.

2) ZASTOPANJE DRUŽBE- k.d. zastopa komplementar kot njen organ. Komanditist je po zakonu izključen iz zastopanja. Vključen pa je lahko na podlagi izdanega pooblastila (prokura ali posebno pooblastilo). To posebno pooblastilo je izvedeno pooblastilo, ne pa izvorno pooblastilo, ki bi bilo vsebovano v družbeni pogodbi. Komanditist ne more nastopati kot zastopnik, ampak le kot pooblaščenec.

3) ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI DRUŽBE- k.d. odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem, subsidiarno pa odgovarja komplementar. Komanditist pa je po zakonu izključen iz odgovornosti za obveznosti družbe. V odgovornosti za obveznosti družbe sodeluje komanditist s svojim kapitalskim deležem, ki se oblikuje na podlagi njegovega vložka. Če svojega vložka ni vplačal v celoti, odgovarja za obveznosti družbe do višine neplačanega zneska, ki bi ga moral po družbeni pogodbi vplačati. Upniki lahko tožijo komanditista neposredno do višine nevplačanega zneska komanditnega vložka. Če je svoj vložek vplačal v celoti, ne odgovarja za obveznosti družbe. Višina vložka, dogovorjena v družbeni pogodbi bo praviloma identična tisti, ki je vpisana v registru (ta je *odgovornostna vsota*).

a) Odgovornost upnikom za neplačani znesek- družbeniki lahko uveljavljajo od komanditista neposredno vplačilo neplačanega zneska do višine v registru navedene vrednosti vložka. Komanditist mora dokazati, da je ta vložek vplačal. Komanditist upnikom odgovarja tudi za višji znesek vložka, če je družba upniku to sporočila, povečanje pa ni bilo vpisano v registru. Če upniki zahtevajo odgovornost, morajo dokazati, da so za povečanje vložka komanditista izvedeli od družbe.

Če je družba sprejela sklep, s katerim se komanditistu vplačilo vložka odpusti ali odloži, to napram upnikom nima vpliva. Šteje se, da komanditist svojega vložka ni plačal, zato odgovarja do višine odpuščenega ali zmanjšanega zneska. Družba teh določil ne more spreminjati niti z družbeno pogodbo niti s sklepi družbenikov.

Zadošča dejstvo, da je komanditist bil obogaten na račun premoženja družbe na račun upnika. Če je komanditist v dobri veri sprejel delež pri dobičku družbe na podlagiletnega dobička, ga ni dolžan vrniti in se tudi ne šteje, da je v zamudi s plačilom vložka.

b) Odgovornost v dvojni družbi- Zakon posebej ureja položaj komanditista, ki je družbenik komplementarja. Če je v k.d. komplementar kapitalna družba (dvojna družba), družbenik take kapitalne družbe pa kot komanditist vloži v k.d. delež, ki ga ima v kapitalni družbi, potem se po zakonu šteje, da komanditistov vložek v k.d. še nivačlan. Ta domneva pa ne velja, če je komplementar v k.d. osebna družba.

4) KOMANDITISTOVO POSOJILO DRUŽBI- položaj komanditista je glede na odgovornost za obveznosti družbe podoben položaju družbenika v d.o.o., kar je razvidno pri posojilih, ki jih zagotovi družbi za potrebe njenega poslovanja.

Če je družba v težavah in so komplementarji in komanditisti namesto doplačila svojih vložkov dali družbi posojilo, se to posojilo šteje v stečajnem postopku ali v postopku prisilne poravnave za premoženje družbe.

5) ZMANJŠANJE KOMANDITISTOVEGA VLOŽKA- svoj vložek lahko zmanjša s privolitvijo komplementarja in drugih komanditistov. Zmanjšanje vložka je potrebno vpisati v register.

Če zmanjša svoj vložek v skladu z družbeno pogodbo, pa to zmanjšanje ne bi bilo vpisano v register, se šteje, da je za zmanjšani del komanditist v zamudi s plačilom, torej odgovarja za obveznosti družbe do višine vpisanega vložka v register.

Zmanjšanje komanditistovega vložka je v razmerju do upnikov brez pravnega učinka, dokler ni vpisano v register.

6) ODGOVORNOST NOVEGA DRUŽBENIKA- Ob spremembi komanditista ali ob vstopu novega komanditista v družbo se temeljna načela odgovornosti za obveznosti družbe ne spremenijo.

Novi komanditist odgovarja za obveznosti družbe, ki jih je prevzela pred njegovim pristopom enako kot ostali komanditisti.

Če je ob vstopu vplačal svoj celoten vložek, postane ta premoženje družbe, komanditist pa je oproščen odgovornosti za obveznosti družbe s svojim osebnim premoženjem.

Enako velja za izločenega komanditista, ki je rešen odgovornosti za obveznosti z izločitvijo, če je prej plačal celoten vložek po družbeni pogodbi.

7) ODGOVORNOST KOMANDITISTA PRED VPISOM DRUŽBE V REGISTER- k.d. pridobi pravno sposobnost z vpisom v register. Po vpisu družbe v register se vsa pravna razmerja, ki so nastala na podlagi pogodbe pred vpisom, prenesejo na družbo. Pred vpisom družba ne more poslovati.

Vsak družbenik z vsem svojim premoženjem odgovarja za obveznosti, ki jih je prevzel v imenu in za račun bodoče družbe. Če je teh oseb več, odgovarjajo solidarno. Tudi komanditist odgovarja za prevzete obveznosti, ki so nastale pred vpisom družbe, če je soglašal z začetkom poslovanja družbe. Njegova odgovornost je neomejena in enaka komplementarjevi.

PRENEHANJE K.D.

K.d. preneha na podlagi enakih razlogov kot d.n.o. Komanditist lahko odpove družbeno pogodbo, če je bila k.d. sklenjena za nedoločen čas, lahko zahteva prenehanje iz utemeljenega razloga na podlagi sodne odločbe. Iz družbe je lahko izključen. Smrt komanditista nima za posledico prenehanja družbe, razen če ni v družbeni pogodbi zapisano drugače. Če je umrl edini komanditist, družba posluje naprej z enim družbenikom (komplementarjem), ki pa mora v 1 letu ukreniti vse potrebno, da pridobi vsaj enega komplementarja ali komanditista in k.d. preoblikuje v d.n.o.

Če umre ali preneha edini komplementar v družbi, družba preneha.

DVOJNA DRUŽBA

Dvojna družba je komanditna družba, v kateri je edini komplementar kapitalna družba (d.o.o.) in v kateri ni osebne odgovornosti družbenikov oziroma so vsi komplementarji kapitalne družbe. Za dvojno družbo je značilno, da ni osebne odgovornosti, čeprav gre za komanditno družbo. Je posebna vrsta osebne družbe, ki jo vodi in upravlja kapitalna družba po svojih organih.

V praksi so želeli prednost komanditne družbe (vsaj 1 oseba odgovarja) združiti s prednostjo komanditista, ki za obveznosti ne odgovarja.

Ustanovljena je lahko za določen ali nedoločen čas.

Nikjer v zakonu ne piše, da mora biti komplementar fizična oseba, kar pomeni, da je lahko tudi pravna oseba, konkretnije kapitalna družba.

V firmi komanditne družbe se mora tako pojaviti celotno ime kapitalne družbe.

V praksi bi družbenika A in B, ki sta že družbenika v **d.o.o.**, rada ustanovila **k.d.**, tako da je **d.o.o.** komplementar, A in B pa sta komanditista. V tem primeru odpovedo vsa pravila o komanditni družbi - nista osebno odgovorna, -preko d.o.o. odločata komanditista.

Zakon zato določa nekaj varovalk:

- celotno ime komplementarja mora biti vsebovano v firmi komanditne družbe
- na poslovnih listinah mora biti označeno, kdo je poslovodja ali član uprave komplementarja
- dvojna družba ne sme biti komplementar v komanditni družbi
- **d.d.**, **d.n.o.** in **k.d.d.** se ne smejo preoblikovati v dvojno družbo.

POSEBNOSTI DVOJNE DRUŽBE- Prednosti dvojne družbe so prevsem v tem, da družbeniki lažje zberejo ustanovitveni kapital, komplementar stalno živi, zato ni

nevarnosti, da bi k.d. prenehala zaradi smrti komplementarja, ni nevarnosti odpovedi ali izlkočitve družbenika, vodstvo in upravljanje je v isti osebi, ni osebne odgovornosti za obveznosti družbe, komplementarja je lažje nadomestiti.

POLOŽAJ KAPITALSKE DRUŽBE KOT KOMPLEMENTARJA- k.d. kot komplementar se lahko ustanovi samo zaradi upravljanja s k.d., kar pomeni, da se vcelotna nemambnost izčrpa le v opravljanju funkcije komplementarja v k.d. Nosilec podjetništva ni d.o.o. kot komplementar, ampak izključno k.d. Pri upravljanju je treba ločiti oblikovanje dveh upravljaljskih ravni, ki sta medsebojno pravo ločeni in neodvisni. Skupščina družbenikov d.o.o. ali njen poslovodja sta lahko isti osebi.

Komplementar dvojne družbe praviloma vnaša v k.d. določena sredstva, vendar topo zakonu ni nujno. D.o.o. lahko vnese delo ali določene pravice.

OBLIKE DVOJNE DRUŽBE- možnih je veliko oblik. Poudariti pa je treba, da ni dvojna družba, če je v k.d. vsaj eden od komplementarjev, ki je osebno odgovoren družbenik. V tem primeru gre za navadno k.d.

FIRMA DVOJNE DRUŽBE- dvojna družba se v pravnem prometu pojavlja z dvojno firmo.- firmo komplementarja in firmo k.d. Razlog za dvojno firmo je ta, da sta v dvojni družbi dve pravni osebi.

SESTAVINE FIRME DVOJNE DRUŽBE- v firmi mora biti označba, ki napotuje na dejavnost družbe, vsebovati pa mora tudi firmo komplementarja. Lahko ima dodatne sestavine.

V firmi dvojne družbe mora biti vnešena popolna firma komplementarja.

PODPISOVANJE DRUŽBE- na vseh poslovnih listinah mora biti po zakonu poleg firme označeno tudi ime poslovodij ali članov uprave komplementarja v dvojni družbi.. Pri podpisovanju fizične osebe pa mora biti dodana firma komplementarja.

PREPOVED PREOBLIKOVANJA KAPITALSKIH DRUŽB V DVOJNO DRUŽBO- Zakon prepoveduje kapitalskim družbam (d.d., d.o.o., k.d.d.), da se preoblikujejo v dvojno družbo. Ta prepoved velja za obstoječe družbe.

Lahko pa se dvojna družba ustanovi kot nova družba.

Bbstvo te prepovedi je ta, da bi lahko pri preoblikovanju kapitalskih družb v dvojno družbo prišlo do prenosa premoženja v k.d. s tem, da bi družba, ki se je preoblikovala ter opravljala funkcijo komplementarja, ostala brez premoženja. bistvo je ogrožanje upnikov.

Osebne družbe se lahko preoblikujejo v dvojno družbo. Ogrožanja upnikov tukaj ni, ker imajo osebne družbe osebno odgovorne družbenike.

PREPOVED VEČKRATNIH DRUŽB- zakon je prepovedal dvojne družbe, da bi imela položaj komplementarja v k.d. (d.n.o. in k.d.d.). To prepoved mora izvajati sodišče po uradni dolžnosti z zavrnitvijo predloga vpisa dvojne družbe, v kateri bi bila komplementar že obstoječa dvojna družba.

D.N.O. KOT DVOJNA DRUŽBA- dvojno družbo lahko ustanovijo dve ali več kapitalskih družb v obliki d.n.o. Tudi takšna družba je dvojna družba. Bistveno je, da se d.n.o. šteje kot dvojna družba, če so vsi družbeniki v d.n.o. družbe, ki nimajo osebno odgovornih družbenikov. Med družbeniki take dvojne družbe ne sme biti d.n.o. in k.d.

Družba d.n.o. kot dvojna družba se ustanovi z družbeno pogodbo, ki jo sklenejo kapitalske družbe med seboj po določilih zakona, ki veljajo za dvojno družbo.

KOMANDITNA DRUŽBA KOT KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA- za dvojno družbo, v kateri gre za oblikovanje dvojne družbe in dveh kapitalskih, kjer je k.d.d. kapitalska in ne osebna družba.

K.d.d. je mogoče ustanoviti, če najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem.

Za dvojno družbo, v kateri je k.d., osnovnega kapitala ni potrebno zagotoviti, medtem ko pri dvojni družbi, v kateri je k.d.d., mora komplementar skupj s komanditnimi delničarji vložiti sredstva v višini osnovnega kapitala, ki je določen za d.d.

TIHA DRUŽBA - s t.d.

Gre za družbo, ki ni urejena v vseh primerjalnih zakonodajah (v nemški zakonodaji je ta družba *stille gesellschaft*).

Tiha družba je edina G.D., ki NI pravna oseba. Obstajajo življenske situacije, ko posameznik ne želi, da bi bilo znano, da je družbenik v neki družbi, da je to znano navzven.

Namen tihe družbe je tudi njena glavna značilnost- NI RAZVIDNA NAVZVEN. To se kaže v tem, da: *-ni pravna oseba, -nima firme, -ni vpisana v register, -ni nobenega elementa, ki bi kazal navzven, da družba sploh obstaja.*

Za družbo pa gre zato, ker gre za pogodbo med dvema družbenikoma-NOSILCEM TIHE DRUŽBE in TIHIM DRUŽBENIKOM. Ta pogodba ima vse elemente družbene pogodbe. V pogodbi se družbenika dogovorita o skupih vlaganjih s skupnim rizikom in o delitvi dobička.

Pomembno pa je, da so določila zakona prisilne narave in da pogodba lahko ureja le vprašanja, ki niso urejena v zakonu.

Za tiho družbo nastopa navzven le *nosilec tihe družbe*. Nosilec je lahko fizična ali pravna oseba. Nosilec ima vsa upravljalška upravičenja, zlasti vodi in zastopa družbo samostojno. Nosilec tihe družbe pa ima lahko dva ali več tihih družbenikov. Tiha družba nastopa navzven z firmo nosilca tihe družbe.

Tako pri poslovanju s tiho družbo navzven sploh ni razvidno, da gre za tiho družbo.

V praksi se ustanavljajo dve vrsti tihih družb- z *tipičnimi tihimi* družbeniki (tak upnik ni udeležen kot družbenik pri nosilcu tihe družbe in ne sodeluje pri upravljanju. Podoben je posilodajalcu) -z *netipičnimi tihimi* družbeniki (ta družbenik je bolj podoben družbeniku v d.o.o. in je udeležen pri nosilcu tihe družbe kot družbenik, vendar na podlagi posebnega sporazuma med nosilcem tihe družbe in tihim družbenikom).

Tiha družba nastane na podlagi pogodbe, na temelju katere tihi družbenik s premoženjskim vložkom v podjetju koga drugega pridobi pravico do udeležbe pri njegovemu dobičku.

Slovenski ZGD ima neko posebnost, ki jo druge zakonodaje, ki tiho družbo urejajo, nimajo. Dopušča, da si nosilec tihe družbe k svoji firmi, s katero nastopa tudi za tiho družbo, doda označbo, da gre v bistvu za tiho družbo. Dodatek, ki si ga lahko pripiše, je **S T.D.** (s tiho družbo).

Čeprav ta dodatek pripiše, gre še vedno za firmo nosilca tihe družbe. Smisel tega dodatka pa je v tem, da nosilec pokaže, da se pri njem zbira kapital.

NOTRANJA RAZMERJA- Notranja razmerja med družbeniki se uredijo s pogodbo. Če s pogodbo ni vse urejeno, lahko delež tihega družbenika pri dobičku ali izgubi določi sodišče. Zanj pa veljajo kogentna pravila o delitvi dobička in izgube na koncu poslovnega leta.

Tihi družbenik pa ima pravico do obveščeniosti- od nosilca tihe družbe lahko zahteva prepis letnega poročila in vpogled v poslovne knjige in knjigovodske listine.

V primeru, da se v firmi nosilca tihe družbe pojavi ime tihega družbenika, v tem trenutku postane tiha družba *družba z neomejeno odgovornostjo* (tihi družbenik odgovarja upnikom za obveznosti nosilca tihe družbe solidarno z vsem svojim premoženjem), pod pogojem, da je tihi družbenik za to vedel in da za pojav svojega imena ni dal soglasja.

FIRMA TIHE DRUŽBE- tiha družba nima posebne firme, ampak nastopa v pravnem prometu s firmo nosilca tihe družbe, lahko pa uporablja dodatek **s t.d.**, ki razkriva, da družba posluje s tihim družbenikom.

Tihi družbenik praviloma ni znan javnosti. Če pa je znan, se običajno izgubi status tihe družbe in se tihega družbenika obravnava kot družbenika v d.n.o, ki odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem solidarno. Družbenik pa se obravnava tako le v primeru, če je vedel da se njegovo ime pojavlja v firmi tihe družbe.

ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI TIHE DRUŽBE- Ker tiha družba ni pravna oseba, nima ne pravic ne obveznosti. Tiha družba ne odgovarja za obveznosti družbe (ki jih sploh nima), prav tako pa ne odgovarja za obveznosti nosilca tihe družbe. Tihi družbenik ne odgovarja za obveznosti nosilca tihe družbe. Odgovornost za obveznosti nosilca tihe družbe lahko prevzame samo na podlagi posebnega pravnega posla (poročstva, garancije).

UDELEŽBA TIHEGA DRUŽBENIKA V DOBIČKU IN IZGUBI DRUŽBE- Temeljna pravica tihega družbenika je udeležba v dobičku nosilca tihe družbe glede na vložena sredstva in v skladu s pogodbo. Če določba tega ne ureja, odloča o tem sodišče. Če ni v pogodbi določeno drugače, se uporablja načelo sorazmerja med vrednostjo sredstev v podjetju in vrednostjo premoženjskega vložka tihega družbenika v času nastanka tihe družbe.

V izgubi nosilca tihe družbenih sodeluje tihi družbenik do višine vrednosti vpolačanega premoženjskega vložka. Pri izgubi se vložek tihega družbenika zmanjšuje za določen delež izgube.

Odgovornost za izgubo pa pri tihem družbeniku obstaja tudi v primeru, če je vpisal premoženjski vložek, pa ga še ni plačal. Če je tihi družbenik prejel dobiček, ga v primeru izgube ni dolžan vrniti.

PRAVICA DO OBVEŠČENOSTI- zakon zagotavlja tihim družbenikom pravico do obveščeniosti o poslovanju družbe. Od nosilca tihe družbe lahko zahteva prepis letnega poročila, vpogled v poslovne knjige in listine.

Ta pravica se s pogodbo ne more izključiti ali omejiti.

PRENEHANJE TIHE DRUŽBE-preneha tako kot druge osebne družbe, s potekom časa, za katerega je bila ustanovljena, po sporazumu z nosilcem tihe družbe, z opustitvijo podjetniške dejavnosti, z odpovedjo tihega družbenika in na podlagi sodne odločbe. Smrt nosilca tihe družbe še ne pomeni nujnega prenehanja tihe družbe, saj je tiho družbo mogoče nadaljevati tudi po smrti nosilca, če tako določa pogodba.

RAZDRETI je tiho družbo mogoče z odpovedjo ene ali druge stranke pod pogoji in v roku, ki jih določa pogodba.

V primeru prenehanja mora nosilec tihe družbe opraviti obračun s tihim družbenikom in mu njegovo terjatev izplačati v denarju, razen če ni bilo v pogodbi določeno drugače.

STEČAJ NOSILCA TIHE DRUŽBE- to je edina možna oblika stečaja pri tihi družbi.

Tukaj se kažejo elementi gospodarske družbe, čeprav ne gre za pravno osebo.

Problem je dvojen:

a) *če je tihi družbenik vložil kapital, ali gre njegov vložek v stečajno maso?* Če pride v stečaj nosilec tihe družbe, mora svoje obveznosti do tihega družbenika izpolniti. Ne sme pa mu vrniti njegovega deleža. Kapitalski vložki niso nikjer razvidni. Vračilo deleža v času stečaja ali v enem letu pred stečajem lahko upniki izpodbijajo, zahtevajo, da tihi družbenik vrne delež nosilcu tihe družbe.

b) *če je tihi družbenik prevzel obveznosti plačila določenega zneska nosilcu tihe družbe, ta pa pride v stečaj preden jih tihi družbenik plača, kakšen je sedaj položaj upnika.* Tihi družbenik se je zavezal, da bo plačal, pa še ni plačal, Nosilec tihe družbe pride v stečaj. Upnik lahko zahteva, da tihi družbenik svojo obveznost do nosilca tihe družbe vplača. Tihi družbenik v tem primeru odgovarja za obveznosti nosilca tihe družbe.

Pravilo o možnosti izpodbijanja dogovorov med nosilcem tihe družbe in tihim družbenikom, ki so bili sklenjeni v roku 1 leta pred uvedbo stečaja. Če nosilec in tihi družbenik skleneta dogovor, na podlagi katerega nosilec tihe družbe vrne tihemu družbeniku njegov delež ali ga oprosti plačila deleža pri izgubi, lahko stečajni upravitelj izpodbija takšen dogovor in zahteva vrnitev izplačanega deleža. Takega sporazuma pa se ne more izpodbijati, če je do stečaja prišlo zaradi okoliščin, ki so nastale po sklenitvi tega sporazuma.

DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO -D.O.O.

Gesellschaft mit beschränkter haftung- GmbH
Societe' a' responsabilite' limitee'

Družba z omejeno odgovornostjo je najbolj razširjena oblika gospodarske družbe povsod po svetu. Pri nas zavzema več kot 80% vseh gospodarskih družb.

Družba z omejeno odgovornostjo za svoje obveznosti odgovarja sama neomejeno z vsem svojim premoženjem. Poleg družbe pa za njene obveznosti ne odgovarja noben družbenik.

Vsi ostali tipi gospodarskih družb so se razvijale v praksi, preden so bile uzakonjene. Družba z omejeno odgovornostjo pa je nastala zaradi potreb gospodarstva, ki je potrebovalo obliko združenja med osebnimi in kapitalskimi družbami, ustvarili pa so jo pravniki.

Prvič je bila uzakonjena leta 1892 v nemškem GmbH.

ZNAČILNOSTI- vsi družbeniki so istega tipa. Nobeden ne odgovarja za obveznosti družbe s svojim premoženjem.

Za družbo z omejeno odgovornostjo velja pravilo, da je za njeno ustanovitev potreben USTANOVITELJSKI KAPITAL (zato, ker družbeniki niso odgovorni). To pravilo je namenjeno zlasti za zavarovanje upnikov.

Zakon predpisuje minimalni OSNOVNI KAPITAL, ki mora biti skozi ves čas življenja družbe vzdrževan, sicer pride do prenehanja družbe.

OSNOVNI KAPITAL je predpisan z zakonom. Je seštevek OSNOVNIH VLOŽKOV (to so vložki posameznih družbenikov- minimalen vložek posameznega družbenika je 10000 SIT).

Na podlagi osnovnega vložka pridobijo družbeniki ustrezne POSLOVNE DELEŽE.

Naš ZGD predpisuje kot minimalni osnovni kapital 1,500,000 SIT. Maksimalen osnovni kapital pa ni določen.

S predpisanim minimalnem kapitalom se želi preprečiti ustanovitev družbe, ki nima interesa poslovati.

USTANOVITEV DRUŽBE Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO- družbo lahko ustanovi tudi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb. Če družbo ustanovi ena oseba, gre za enoosebno družbo, ki jo zakon opredeljuje posebej.

Ustanovitelji z ustanovitvijo družbe izgubijo status ustanovitelja in pridobijo status družbenika.

Družba ima lahko največ 50 družbenikov. Izjemoma je število družbenikov večje, če to dovoli minister za gospodarstvo.

Družba se ustanovi s pogodbo, ki mora biti sklenjena v obliki NOTARSKEGA ZAPISA.

Družbeno pogodbo morajo podpisati vsi družbeniki. Podpis družbenika lahko nadomesti podpis pooblaščenca le, če ima pismeno družbenikovo pooblastilo, potrjeno po notarju. Pooblastila pa ne potrebuje zastopnik družbenika, ki ga je upravičen zastopati po zakonu.

Družbena pogodba kot konstitutivni akt za ustanovitev d.o.o. je posebna oblika družbene pogodbe. Zlasti je pomemben dogovor o uresničevanju skupnega interesa. Za ustanovitev družbe je potrebno soglasje vseh družbenikov, po ustanovitvi pa sprejemajo odločitve z večino glasov, če ni v pogodbi zapisano drugače.

Za ustanovitev družbe so družbeniki dolžni zagotoviti sredstva sorazmerno z višino svojih osnovnih vložkov.

Stroške morajo ustanovitelji zagotoviti poleg zagotovitve osnovnega kapitala, s tem, da se ti stroški lahko povrnejo iz sredstev družbe. Zakon loči dve vrsti stroškov:

-stroški *v ožjem pomenu* -izplačila tretjim ali organom, ki sodelujejo v postopku (plačilo taks, notarja, potnih stroškov)

-*nagrada*- plačila družbenikom za njihovo delo in skrb pri ustanovitvi družbe.

Takšna pogodba ima značaj PREDPOGODBE.

Ustanovitelji, ki se med seboj povežejo za ustanovitev bodoče d.o.o. oblikujejo PREDDRUŽBO, v kateri urejajo odnose s pogodbo.

VSEBINA DRUŽBENE POGODBE- OBVEZNE SESTAVINE- konstitutivni elementi ustanovitve družbe. To so statusne sestavine pogodbe, ki jih delimo na *statusno obvezne* in *neobvezne* ali *fakultativne*.

STATUSNO OBVEZNE sestavine so:-navedba imena in prebivališča ali firme in sedeža vsakega družbenika, -dejavnost, ki jo bo družba opravljala, -opredelitev zneska osnovnega kapitala, ki ne sme biti nižji od 1,500,000 SIT, -višino vložka za vsakega družbenika posebej (ne manj kot 10000 SIT).

STATUSNO POGOJNO OBVEZNE sestavine- v pogodbo se vnesejo, če se družbeniki dogovorijo o posameznih posebnostih družbe. Sem spadajo:-določitev časa delovanja družbe (le če se ustanavlja za določen čas), -morebitne obveznosti, ki jih imajo družbeniki do družbe poleg vplačila osnovnega vložka, -predmet vsakega vložka ter znesek osnovnega vložka, za katerega se daje stvarni vložek (če vlagajo stvarne vložke).

STATUSNO FAKULTATIVNE (NEOBVEZNE) sestavine- določila o upravljanju družbe, o postopku sklicevanja skupščine, o pooblastitih skupščine, o oblikovanju nadzornega sveta. Določila o upravljanju niso obvezna sestavina pogodbe. Sem pa spadajo še določitev:-pogojev, ob katerih lahko družbeniki sodelujejo v konkurenčni družbi, -pogojev za prenos poslovnega deleža, prepovedi delitve poslovnega deleža, podlage za razdelitev dobička, če se ne deli sorazmerno z višino poslovnih deležev, -obdobja, za katero se imenuje poslovodja, -pogojev za izstop in izključitev družbenika.

ODGOVORNOST DRUŽBENIKOV ZA POSTOPKE V USTANAVLJANJU- družbeniki lahko s svojimi dejanji v postopku ustanavljanja družbe škodujejo družbi (če zanemarijo skrb za pravilno izročitev stvarnih vložkov družbi, zaradi previsoke ocenitve stvarnih vložkov). Poslovodja lahko odgovarja za nepravočasen vpis družbe v register. Kot škoda se šteje vsako prikrajšanje družbe, ki je pravno priznано. Cilj teh določb je varovanje interesov upnikov z varovanjem premoženja družbe.

Družbeniki in poslovodja odgovarjajo za škodo po načelu subjektivne krivde in le za namerno ali malomarno povzročeno škodo. Prav tako mora biti škoda povzročena s dejanjem, ki je v zvezi z ustanavljanjem družbe. Odgovarjajo solidarno.

VPIS DRUŽBE V SODNI REGISTER- vpis d.o.o. v register je konstitutivnega pomena, ker družba pridobi status pravne osebe z vpisom v register. Zakon nalaga dolžnosz družbo prijaviti poslovodji.

PRIJAVI mora priložiti:-izvirnik ali overjeni prepis družbene pogodbe, -seznam družbenikov in navedbo poslovnih deležev, ki so jih prevzeli, -poročilo o stvarnih vložkih, podpisano od družbenikov in s katerimi se izkazujejo vrednost stvarnih vložkov, -potrdilo banke o depozitu denarnih vložkov, -poročilo pooblaščenega revizorja o vrednostih stvarnih vložkov, če znaša skupna vrednost stvarnih vložkov več kot 10,000,000 SIT.

Sodišče lahko v skladu z nadzorno funkcijo, ki jo izvaja ob vpisu d.o.o. v register, zavrne vpis, če ugotovi, da poročilo o stvarnih vložkih ni resnično ali če to ugotovi revizor pri stvarnih vložkih, katerih vrednost je višja od 10,000,000 SIT.

Sodišče mora preizkusiti tudi popolnost in učinkovitost družbene pogodbe, resničnost drugih podatkov, navedenih v družbeni pogodbi.

Sodna kontrola je samo pravna in država neodgovarja za morebitne napake sodišča, razen če bi sodišče namerno vpisalo neresnične podatke v sodni register.

Podatki, ki so vpisani v sodni register, se morajo objaviti v uradnem listu.

OSNOVNI KAPITAL, OSNOVNI VLOŽKI IN POSLOVNI DELEŽI

KAPITALSKA RAZMERJA-osnovni kapital (osnovna glavnica) mora po zakonu znašati vsaj 1,5 miliona SIT. Vrednost posameznega osnovnega vložka družbenika ne sme biti manjša od 10,000 SIT.

Osnovni vložek je lahko zagotovljen v denarju ali kot stvarni vložek oziroma stvarni prevzem.

Pri ustanovitvi družbe morajo ustanovitelji zagotoviti najmanj tretjino osnovnega kapitala v denarju.

STVARNI VLOŽKI se morajo v celoti izročiti pred prijavo za vpis v register. Če vrednost stvarnega vložka ne doseže vrednosti prevzetega osnovnega vložka, kmora družbenik razliko doplačati v denarju.

Denarna sredstva morajo biti izročena družbi tako, da se nakažejo na njen bančni račun.

Najmanj tretjina osnovnega kapitala mora biti zagotovljena v denarju, to pa ne velja za osnovni vložek podjetnika, ki je ustanovil družbo skupaj s svojimi ožjimi družinskimi člani in je kot stvarni vložek prispeval svoje podjetje, ki je pred tem obstajalo najmanj 2 leti.

Pravilo o eni tretjini denarnega vložka pa ve lja tudi v primeru, ko se družba ustanovi izključno zato, da bi nadaljevala dejavnost dveh ali več podjetij, družb ali podjetnikov posameznikov, če so bila ta podjetja pred tem vpisana v register vsaj 2 leti in če z ustanovitvijo družbe prenehajo.

Osnovni vložki morajo biti izraženi v denarju, stvarni vložki pa morajo imeti opredeljeno višino vrednosti stvari in kolikšen del osnovnega vložka je pokrit s stvarnim vložkom.

Družbeniki morajo pred prijavo za vpis v register sestaviti in podpisati **POROČILO O STVARNIH VLOŽKIH**. S poročilom se ugotovi višino vrednosti stvarnega vložka. Poročilo mora vsebovati opis predmetov stvarnih vložkov in dejstva, na podlagi katerih se ugotavlja njihova vrednost.

Če pa stvarni vložki v družbi znašajo več kot 10,000,000 SIT morajo družbeniki na svoje stroške zagotoviti ocenitev po pooblaščenem revizorju. *Poročilo revizorja* je sestavni del poročila, ki ga morajo družbeniki podpisati.

POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA- to ni temeljna obveznost družbenika in ne mora izhajati iz družbene pogodbe. Obveznost nastane samo s sklepom skupščine družbenikov, s to obveznostjo pa se skuša doseči ohranjanje osnovnega kapitala.

Povečanje je namenjeno predvsem varstvu premoženja družbe, posredno pa varstvu upnikov.

Družba ni dolžna zvišati osnovnega kapitala, družbenike pa lahko zaradi *podkapitalizacije* družbe zadene odgovornost na podlagi načel o spregledu pravne osebnosti.

POVEČANJE Z NOVIMI VLOŽKI- povečanje osnovnega kapitala pomeni plačilo novih vložkov v družbo, ki jih odkupijo družbeniki ali tretje osebe. Novi vložki so lahko enaki ali različni po vrednosti. Vrednost novega vložka pa ne sme biti nižja od 10,000 SIT.

Skupščina sprejeme sklep o povečanju osnovnega kapitala tako, da določi *ново višino* osnovnega kapitala, pri tem pa razliko med stario in novo višino razdeli na enega ali več vložkov.

Ko družbenik vplača nov samostojni osnovni vložek, pridobi poslovni delež.

EFEKTIVNO IN NOMINALNO POVEČANJE

EFEKTIVNO POVEČANJE- družbeniki lahko povečanje osnovnega kapitala zagotovijo z novimi denarnimi vložki ali z izročitvijo novih stvarnih vložkov, s tem se premoženje dejansko poveča.

Pogodbe je treba skleniti v notarski obliki med prevzemnikom deleža in družbo o nakupu deleža, vplačati denarni znesek in vpisati povečanje premoženja osnovnega kapitala v sodni regsiter.

NOMINALNO POVEČANJE- gre za povečanje osnovnega kapitala brez vplačila novih denarnih zneskov, s prenosom sredstev družbe iz rezerv in dobička v osnovno glavnico družbe.

V obeh primerih mora skupščina sprejeti sklep o povečanju osnovnega kapitala v obliki spremembe družbene pogodbe.

ZMAJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA- potreben je sklep skupščine v obliki spremembe družbene pogodbe. Spremembo mora potrditi notar.

EFEKTIVNO ZMANJŠANJE- sledi mu izplačilo dela osnovnega kapitala družbenikom in zmanjšanje premoženja družbe

NOMINALNO ZMANJŠANJE- zmanjšanje osnovnega kapitala in prerazporeditev sredstev v rezerve družbe.

Zmanjšanje osnovnega kapitala nastane tudi v primeru, ko je posamezni družbenik oproščen vplačila dela ali celotnega osnovnega vložka, in pa če se izplačajo deleži dobišča družbe.

OCENITEV STVARNIH VLOŽKOV- pri stvarnih vložkih je bistvenega pomena vrednost stvari. Pri osebnih družbah zakon prepušča določitev vrednosti družbenikom, ker z napačno ocenitvijo niso ogroženi upniki, ker družbeniki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem.

Pri kapitalskih družbah pa skuša zakon zagotoviti realno vrednost, še posebej če gre za premoženje večje vrednosti.

Zakon ne določa kriterijev za določanje vrednosti, ampak samo predpisuje postopek ugotavljanja vrednosti stvarnih vložkov.

Vrednost stvarnih vložkov lahko družbeniki ugotavljajo *pred* ali *po* sklenitvi pogodbe, vedno pa pred vpisom družbe v register. O vrednosti stvari morajo družbeniki sestaviti poročilo, ki ga morajo tudi podpisati.

Bistveno je, da vrednost stvarnega vložka ni manjša od višine prevzetega osnovnega vložka. Če je njegova vrednost manjša, mora družbenik razliko plačati v denarju. Če pa vrednost stvarnega vložka presega osnovni vložek, lahko presežek družba odkupi ali pa ga družbenik brezplačno prepusti družbi s tem, da na podlagi presežka ne more dobiti drugega deleža.

MEŠANI STVARNI VLOŽEK- vložek, plačan delno v denarju in delno v stvareh.

ČE družbenik prenaša delnice ali vrednostne papirje na družbo, mora opraviti prenos v skladu s predpisi o prenosu vrednostnih papirjev, z *indosamentom*, če gre za delnico, ki se glasi na ime, ali z *izročitvijo* delnice, če gre za delnico na prenosnika.

Če družbenik stvar oceni previsoko, odgovarja upnikom odškodninsko po načelih, ki veljajo za spregled pravne osebnosti.

ENOTNOST IN DELJIVOST POSLOVNEGA DELEŽA- ko se poslovni delež pridobi, je enoten. Posamezen družbenik lahko pridobi več poslovnih deležev..

Poslovni deleži se po zakonu lahko delijo, vendar le v primeru odtujitve ali dedovanja. Delitev lahko prepove družbena pogodba. Vrednost posameznega deleža, ki se pridobi z delitvijo, ne sme biti manjši od 10,000 SIT.

POSLOVNI DELEŽ V PRAVNEM PROMETU- vsi poslovni deleži so v pravnem prometu in se lahko dedujejo. Odtujitev poslovnega deleža je možna s prodajno ali darilno pogodbo.

Pravni posel, na podlagi katerega se lahko poslovni delež odtuji, mora biti sklenjen v notarski obliki.

VINKULACIJA se lahko vnese v družbeno pogodbo v obliki spremembe družbene pogodbe in se lahko na enak način odpravi.

1) POLOŽAJ ODSVOJITELJA IN PRIDOBITELJA POSLOVNEGA DELEŽA- pridobitelj pridobi s prenosom poslovnega deleža položaj družbenika z vsemi pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki mu grejo iz poslovnega deleža, če ni v pogodbi zapisano drugače.

Samega prenosa poslovnega deleža zakon ne ureja. Ker je poslovni delež stvar, ga mora odsvojitelj izročiti pridobitelju. Ta mora družbi sporočiti pridobitev poslovnega deleža, to pridobitev pa mora tudi dokazati. Če družbi pridobitve ne priglasí, mu poslovni delež še vedno ostane, ne more pa opravljati pravic kot družbenik.

Prenos poslovnega deleža je individualni obligacijski posel, izjava o pristopu pa ima značaj pristopa k družbeni pogodbi.

2) **LASTNI POSLOVNI DELEŽI-** d.o.o. je pravna oseba in je lahko imetnik lastnih poslovnih deležev. Zakon pa pridobitev lastnih poslovnih deležev in imetništvo omejuje zaradi varovanja upnikov.

Lastni poslovni deleži omogočajo družbenikom prikrito vračanje osnovne glavnice družbe. Družba lahko pridobi lastne poslovne deleže šele če so v celoti plačani in samo če jih plača iz premoženja, ki presega znesek osnovnega kapitala. Družba pa ne more pridobiti vseh poslovnih deležev in postati sama svoj lastnik, saj bi s tem prenehala obstajati kot družba.

PRAVICE IN OBVEZNOSTI DRUŽBENIKOV

PRAVNI POLOŽAJ DRUŽBENIKA V D.O.O.- status družbenika lahko pridobi fizična ali pravna oseba s podpisom družbene pogodbe, na podlagi katere prevzame obveznost plačati osnovni vložek. Status družbenika pa lahko pridobi tudi skupnost, ki nima statusa pravne osebe (dedna skupnost).

Ime družbenika mora biti sporočeno sodišču.

OBVEZNOSTI DRUŽBENIKA- delimo jih na temeljne, stranske, naknadne in zakonske.

1) TEMELJNE OBVEZNOSTI

a) **PLAČILO OSNOVNEGA VLOŽKA**- osnovni vložek je del ali celota premoženja, ki ga družbenik zagotovi v okviru osnovnega kapitala družbe. Je premoženjska vrednost posameznega družbenika. Višina mora biti določena v pogodbi in mora biti višja od 10,000 SIT.

Osnovni vložek lahko posamezen družbenik razdeli na več vložkov, noben pa ne sme biti manjši od 10,000 SIT. Ta delitev pa je možna samo pri odsvojitvi dela družbenikovega vložka.

Ob ustanovitvi posamezna fizična ali pravna oseba ne sme imeti več osnovnih vložkov.

Obveznosti vplačila osnovnega vložka družbenik ne more biti oproščen. Če družbeniki posameznega družbenika kljub prepovedi oprostijo plačila osnovnega vložka, odgovarjajo za obveznosti družbe v višini oproščenega vplačila, v okviru spregleda pravne osebnosti.

Družbenik ne sme pobotati svoje terjatve z zahtevkom družbe za plačilo osnovnega vložka.

Družba pa lahko ob zmanjšanju osnovnega kapitala sorazmerno tudi oprosti plačila družbenika osnovnega vložka največ za znesek, ki je sorazmeren zmanjšanju osnovnega kapitala.

Če je družbenik v zamudi s plačilom vložka, mora plačati zamudne obresti.

Ta obveznost je komplementarna z obveznostjo ohranjanja kapitala, je pa *enkratnega* značaja.

I.- KADUCIRANJE (izključitev družbenika zaradi zamude)- to je najtežja sankcija za neplačilo družbenika ali za plačilo v zamudi. Ta institucija ni obvezna, o njej pa se lahko družbeniki dogovorijo v družbeni pogodbi.

Določb zakona o kaduciranju se z družbeno pogodbo ne more spremeniti.

Kaduciranje je možno samo zoper družbenika, ki se je zavezal vložiti osnovni vložek v denarju, ne pa družbenik, ki vlaga stvarne vložke.

Družbenik mora biti pisno pozvan, da plača osnovni vložek v roku, ki mora biti daljši od 1 meseca. Izrecno mora biti opozorjen, da bo v primeru neplačila izključen iz družbe.

Z izključitvijo družbenika iz družbe pa ne preneha njegova obveznost vplačati osnovni vložek, ampak mu preneha le status družbenika. Družba lahko še zmeraj od njega zahteva plačilo osnovnega vložka in zamudnih obresti.

Če družbenik svoj vložek in morebitno odškodnino plača, pridobi nazaj status družbenika.

Kaduciranje je možno izpeljati zoper vsakega družbenika.

Postopek kaduciranja pa ne more poteka zoper družbenika, ki ne izpolnjuje stranskih ali dodatnih obveznosti.

Če družbenik na podlagi poziva svojega vložka ne plača v celoti, preide njegov delež v celoti (tudi že plačana vplačila) na družbo z iztekom roka, o tem pa se družbenika pisno obvesti.

Prenos deleža na družbo ne pomeni prenosa lastnine, ker družba ne sme imeti lastnih poslovnih deležev. Družba pridobi le skrbniško pravico nad družbenikovim deležem. Družba ni pravni naslednik izključenega družbenika in ne more uveljaviti nobenih pravic na podlagi deleža.

II. Jamstvo zamudnikovih prednikov- za izostanek plačila osnovnega vložka izključenega družbenika jamčijo na podlagi zakona vsi njegovi predniki, če družbenik ni bil ustanovitelj.

zakonsko jamstvo velja za vse prednike enako, postopek uveljavljanja pa loči neposrednega prednika od drugih prednikov.

Plačilo zamujenega zneska je treba zahtevati najprej od neposrednega družbenikovega prednika. Ta mora po zakonu plačati v roku 1 meseca.

Družba ni dolžna tožiti neposrednega prednika, ampak lahko po izteku roka zahteva plačilo od njegovega prednika.

Poziv neposrednemu predniku je pogoj, da se lahko zahteva plačilo od drugih prednikov (*obveznost notifikacije*).

Z vplačilom zamujenega zneska prednik pridobi osnovni vložek oziroma poslovni delež izključenega družbenika.

Če je izključen družbenik vplačal del svojega deleža, ima pravico do vračila tržne vrednosti svojega deleža v času izključitve, kimu ga je družba dolžna izplačati najkasneje v 6 letih, če ni v družbeni pogodbi določeno drugače.

Če družba ne more uveljavljati plačilo osnovnega vložka od prednikov, ker jih ni bilo ali so plačila nesposobni, lahko poslovni delež proda na dražbi. Z dražbo naj bi se zagotovila realna vrednost poslovnega deleža.

Prodaja pa je možna tudi na podlagi neposredne pogodbe brez dražbe, če s tem soglašata družbenik.

III. Odgovornost družbenikov za preostalo plačilo- če družba ni uspela doseči plačila osnovnega vložka od izključenega družbenika ali njegovih prednikov, pa tudi ne s prodajo na dražbi, nalaga zakon vsem družbenikom dolžnost vplačila preostalega dela vložka.

Vsak družbenik je odgovoren za drugega družbenika če ta ne izpolni svoje temeljne obveznosti. Ta odgovornost je solidarna. Odgovornost družbenikov je omejena z višino izostalega vplačila.

To plačilo pa so dolžni družbeniki plačati kot nadomestno plačilo.

Ča kakšen družbenik ne more plačati, se dolžnost drugih družbenikov v sorazmerju poveča.

S celotnim plačilom poslovnega deleža postanejo družbeniki solastniki poslovnega deleža izključenega družbenika v sorazmerju s svojim plačilom.

b) OHRANJANJE OSNOVNEGA KAPITALA- namen je varstvo sposobnosti družbe da posluje, in varstva upnikov. Obveznost plačila osnovnega vložka in obveznost ohranjanja kapitala sta komplementarni obveznosti. Slednja je *stalna* obveznost in je povezana s stalnostjo statusa družbenika.

Ohranjanje osnovne glavnice pomeni ohranjanje vrednosti premoženja družbe, evidentirano v poslovnih knjigah po tem, ko so odštete obveznosti.

Družbeniki morajo osnovno glavnico, ki je vpisana v registru, ohranjati ne glede na to, ali je vplačana ali ne. Zakon to zagotavlja s:

I. Prepoved izplačila družbenikom- ne gre za prepoved izplačila pravic in stvari, ampak prepoved izplačila vrednosti, ki bi zmanjšala vrednost premoženja družbe pod višino osnovnega kapitala.

Prepovedano je izplačilo na podlagi razmerij, ki temeljijo na družbeni pogodbi.

Prepovedane so tudi vse oblike prikritega izplačila dobička v obliki družbeniških poslovnih razmerij.

Sankcija za zmanjšanje osnovnega kapitala z izplačilom družbenikom je zakonska dolžnost vračila vseh prepovedanih izplačil. Ta dolžnost pa se nanaša samo na denarna izplačila družbenikom. Ta izplačila morajo družbeniki vrniti ne glede na to, ali so bili obogateni ali ne, ker podlaga za vrnitev ni neupravičena obogatitev.. Družbenik je dolžan vrniti celotno premoženjsko vrednost, ki jo je prejel od družbe v nasprotju z prepovedjo.

Če posamezni družbenik ne more vrniti prepovedanega izplačila, odgovarjajo za vrnitev drugi družbeniki, ta odgovornost pa je pogojena z varstvom upnikom. Prejeto plačilo so dolžni vrniti samo v primeru, če je to nujno za poravnavo obveznosti upnikom družbe.

Če je za izplačilo kriv poslovodja, odgovarja kot družbenik z največjim poslovnim deležem.

Prepovedana pa niso izplačila na podlagi zmanjšanja osnovnega kapitala.

II. Posojilo družbenika družbi kot vložek v premoženje družbe-zakon posebej nalaga družbenikom, da zagotovijo družbi kapital, kadar je to nujno potrebno po načelih dobrega gospodarjenja.

Potrebna sredstva lahko družbeniki zagotovijo na različne načine, zlasti pa z zvišanjem osnovne glavnice, naknadnimi vplačili in s posojili.

Če sredstva zagotavljajo z zvišanjem osnovne glavnice ali z dodatnimi vplačili, gre za zvišanje lastnega kapitala družbe. Če pa sredstva zagotavljajo s posojili, se povečuje tuj kapital v družbi.

Nihče pa ne prisiljuje družbenikov, da naj dajo svoje premoženje na razpolago družbi.

III. Posojilo tretjih oseb- pravila o spreminjanju posojila v premoženje družbe se z zakonom v določenih primerih razširja tudi na tretje osebe, ki družbi dajo posojilo. Njihovo posojilo se spremeni v premoženje družbe pod pogojem, da je bilo posojilo odobreno v času, ko bi družbeniki kot dobri gospodarji morali zagotoviti družbi lasten kapital, in če je eden ali več družbenikov dalo zavarovanje posojilodajalcu za vračilo posojila.

IV. Kapitalsko nadomestna posojila- spreminjanje posojila v premoženje družbe se ne nanaša samo na denarna posojila, ampak tudi na druga pravna dejanja družbenika ali tretje osebe, ki z gospodarskega vidika ustrezajo naravi posojila.

V. Vrnitev posojila pred uvedbo stečaja- kapitalsko nadomestno posojilo se ne more uveljavljati v stečajnem postopku ali v postopku prisilne poravnave.

Zakon ureja sankcijo, če je družbenik svoje posojilo uspel vrniti neposredno pred stečajem. Če je družba posojilo vrnila v zadnjem letu pred uvedbo stečaja, mora družbenik vrniti posojilo v stečajno maso.

Posebno pravilo pa velja pri kapitalsko nadomestnem zavarovanju. Družbenik, ki je dal zavarovanje, mora družbi vrniti le posojilo do višine zavarovanja ali prevzetega poročstva v času vračila posojila,

Kapitalsko nadomestno posojilo se bo v računovodskih izkazih izkazovalo na pasivni strani kot obveznost družbe.

2) STRANSKE OBVEZNOSTI- zakon neureja posebej stranskih obveznosti, je pa dovoljeno, da družbena pogodba vsebuje tudi morebitne obveznosti, ki jih imajo družbeniki do družbe poleg plačila osnovnega vložka.

S prevzemanjem stranskih obveznosti se d.o.o. približuje osebnim družbam.

S stranskimi obveznostmi pa se ne more spreminjati temeljne značilnosti d.o.o..

Stranska obveznost vedno predpostavlja, da je družbenik izpolnil temeljno obveznost vplačila osnovnega vložka.

Ni vezana na osebo družbenika, ampak na poslovni delež, kar daje zagotovilo, da bo obveznost izpolnjena.

Stranske obveznosti družbenikov so vedno v korist družbe in drugih družbenikov in nimajo značaja varstva upnikov. Niso povezane z obveznostjo ohranjanja kapitala, ker se določila o ohranjanju kapitala ne uporabljajo pri stranskih obveznostih.

Upniki družbe ne morejo poseči po stranskih obveznostih družbenikov.

Za veljavnost stranskih obveznosti je potrebno, da so dogovorjene v družbeni pogodbi v obliki notarske listine. Lahko se dogovorijo tudi s spremembo družbene pogodbe.

VSEBINA STRANSKIH OBVEZNOSTI- so načeloma vse vrste obligacijskih obveznosti.

Družbeniki se bodo dogovorili, da bodo družbi nekaj dali, storili, dopustili ali opustili.

Pri opredeljevanju vsebine stranskih obveznosti velja načelo avtonomije volje družbenikov.

Predmet je lahko denarna ddajatev, zagotavljanje določenih denarnih posojil družbi, dajatev določenih stvari ali pravic družbi, razširitev konkurenčne prepovedi na posamezne družbenike, prevzem posloводства.

Stranske obveznosti je potrebno obravnavati kot sestavni del družbenega razmerja, ki se ustvarja med družbo in družbenikom.

Od *osnovnega vložka* se stranske obveznosti razlikujejo po tem, da niso namenjene oblikovanju osnovne glavnice družbe in za nje ne veljajo strogi zakonski predpisi.

Od *naknadnih obveznosti (vplačil)* pa se stranske obveznosti ločijo po tem, da niso namenjene utrjevanju premoženja družbe.

PRENOS STRANSKIH OBVEZNOSTI- stranske obveznosti so posredno ali neposredno povezane s poslovnim deležem. S prenosom poslovnega deleža na drugega družbenika preidejo tudi stranske obveznosti.

Prenos stranske obveznosti temelji na enakem pravnem poslu kot prenos poslovnega deleža.

Če je stranska obveznost vezana na osebo, prenos ni možen.

Oprostitev in sprememba stranskih obveznosti je možna s spremembo družbene pogodbe v notarski obliki. Za spremembo je potrebno soglasje družbenika.

Stranska obveznost preneha z izgubo položaja družbenika z izključitvijo ali z izstopom. Stranske obveznosti se lahko izpodbija pod enakimi pogoji kot druge obveznosti. Razdrejo pa se lahko pod pogoji, ki so določeni v družbeni pogodbi ali s postopki, ki jih zakon predvideva za prenehanje statusa družbenika.

STRANSKE OBVEZNOSTI IN PRENEHANJE DRUŽBE- stranske obveznosti ni mogoče ločiti od usode poslovnega deleža.

Družba ne more poseči po poslovnem deležu, če družbenik ne izpolni stranske obveznosti v likvidacijskem postopku.

V stečajju pa je usoda stranskih obveznosti še bolj sporna, zlasti se postavlja vprašanje, ali stečajni upravitelj lahko izterja izpolnitev stranskih obveznosti od družbenika v stečajju. Praviloma stranske obveznosti prenehajo z začetkom stečajnega postopka, saj z začetkom stečajnega postopka družba in družbeniki ne uresničujejo ciljev, dogovorjenih v družbeni pogodbi.

3) NAKNADNE OBVEZNOSTI DRUŽBENIKA- ohranjanje podjetja je eden od ciljev družbe. K temu prispevajo družbeniki tudi s tem, da ob ustanovitvi družbe vplačajo poleg osnovnih vložkov še določene denarne zneske v obliki naknadnih vplačil. Pri tem gre za prostovoljne obveznosti, ki jih družbeniki sprejmejo v sami družbeni pogodbi, lahko pa sklep o naknadnih vplačilih sprejmejo tudi pozneje. Naknadna vplačila so obvezna na podlagi pogodbe in nimajo konstitutivne narave. Obveznost je sicer originarne narave, ker mora biti določena v družbeni pogodbi, ni pa zakonsko pogojena.

Naknadna vplačila služijo predvsem za kritje potreb družbe ali njenega podjetja. Obveznost naknadnih mora biti določena v družbeni pogodbi. O naknadnih vplačilih pa odločajo soglasno vsi družbeniki.

PРАВNA NARAVA NAKNADNIH VPLAČIL- obveznost naknadnega vplačila ima značaj dolžniškoupniškega razmerja. Družba pridobi terjatev do družbenika. Če je družbenik v zamudi, mora plačati zamudne obresti. Družbenik, ki je v zamudi pri naknadnem plačilu, je lahko izključen iz družbe, če družbena pogodba na določa drugače.

Razlika med obveznostjo vplačila osnovnega vložka in naknadnimi vplačili je v tem, da družba lahko posameznega družbenika oprosti naknadnega plačila, razen če je to plačilo

potrebno za kritje obveznosti družbe. Oprostitev naknadnih vplačil je mogoča zato, ker zagotavljajo varstvo premoženja družbe.

Če naknadna vplačila ne služijo kritju osnovnega kapitala v primeru izgube, se lahko vrnejo družbenikom. Vračilo se sme opraviti šele po 3 mesecih od sprejetja sklepa o vračilu. Vrnitev pa ni mogoča, če so bila vplačila opravljena pred dokončnim vplačilom osnovnih vložkov. V takem primeru ima naknadno vplačilo označaj kapitalsko nadomestnega vplačila.

Naknadna vplačila so lahko omejena ali neomejena glede na višino najvišjega zneska. Velja načelo sorazmernosti in enakega obravnavanja vseh družbenikov. Družbeniki morajo opraviti naknadna vplačila v sorazmerju z njihovimi poslovnimi deleži. Če posamezen družbenik ne more plačati osnovnega deleža ali naknadnega vplačila, lahko družba proda poslovni delež takega družbenika.

Za spremembo družbene pogodbe velja, da mora biti sprejeta v soglasju vseh družbenikov.

4) ZAKONSKE DOLŽNOSTI DRUŽBENIKA- zakn določa določene dolžnosti družbenika, ki izhajajo iz narave družbe.

Zelo pomembno je NAČELO VESTNOSTI IN POŠTENOSTI TER ZVESTOBE DRUŽBI.

Zakon postavlja meje delovanja družbenika, ki bi lahko škodovalo interesom družbe, in mu hkrati nalaga postopke, ki prispevajo k ciljem družbe.

Temelj družbenikove privrženosti družbi je dejstvo, da je skupaj z drugimi družbeniki ustvarjena človeška skupnost, ki si prizadeva za uresničevanje skupnih ciljev.

PRAVICE DRUŽBENIKA

S podpisom družbene pogodbe postane ustanovitelj kot imetnik poslovnega deleža družbenik in s tem pridobi vrsto pravic, ki mu gredo tako na podlagi zakona kot na podlagi pogodbe.

V teoriji delimo te pravice glede na njihovo vsebino:- *premoženjske* in *članske* pravice.

PREMOŽENJSKE PRAVICE- pravice do poslovnega deleža, sodelovanja pri dobišku in delitvi likvidacijske mase.

ČLANSKE PRAVICE- pravica do upravljanja v organih družbe.

Glede na podlago ločimo ZAKONSKE pravice (določa jih zakon- premoženjske in članske pravice) ter POGODBENE pravice (določa jih pogodba- pravica, da terjajo družbo, da družba v njihovo korist nekaj da, opusti ali dopusti).

Glede na razmerja do družbenikov pa delimo pravice na SPLOŠNE (pripadajo vsem družbenikom) in na POSEBNE (pripadajo samo nekaterim družbenikom).

1) PREMOŽENJSKE PRAVICE

Sem štejemo zlasti pravico do poslovnega deleža, do udeležbe v dobišku, do drugih ugodnosti in do delitve likvidacijske mase.

a) PRAVICA DO POSLOVNEGA DELEŽA- družbenik s plačilom osnovnega vložka pridobi poslovni delež. Poslovni delež je splošni pojem za vse vrste pravic in obveznosti, ki jih ima družbenik v družbi. Opredeljuje položaj družbenika v odnosu do drugih družbenikov, zlasti pri uresničevanju upravljalških članskih pravic. Nominalna vrednost osnovnega vložka je konstantna in mora biti zapisana v družbeni pogodbi. Vrednost poslovnega deleža pa je spremenljiva in ni določena v družbeni pogodbi niti ni zapisana v registru.

Družbenik ima lahko ob ustanovitvi samo en osnovni vložek in zato samo en poslovni delež. Kasneje pa ima lahko en družbenik več poslovnih deležev.

b) PRAVICA DO UDELEŽBE V DOBIČKU- to je premoženjska pravica in je ena temeljnih pravic družbenikov. Zakon določa le, da imajo družbeniki pravico do deleža pri dobičku, kakor je ta ugotovljen v letni bilanci. Pravica do dobička je torej zakonska in je ni mogoče izključiti v družbeni pogodbi, razen če bi bila nadomeščena s kakšno drugo pravico.

Družbena pogodba pa lahko opredeljuje drugačen način ugotavljanja dobička.

To pravico je mogoče realizirati le če je bil dobiček ustvarjen. Pravica se nanaša na razdelitev čistega dobička.

Po svoji naravi je ta pravica pogojna pravica, saj mora **biti** dobiček najprej ustvarjen, da bi lahko družbenik to pravico uresničeval.

Ko je dobiček ustvarjen, je potrebno po postopku ugotoviti višino in kakšen del se razdeli družbenikom in v kakšnem obsegu posameznemu družbeniku.

Pravica se vedno izraža v denarni obliki. Pravica je prenosljiva in jo je možno zastaviti. Povezana je z lastništvom poslovnega deleža.

Dobiček se med družbenike razdeli sorazmerno z višino poslovnih deležev, če pogodba ne določa drugače.

Družbeniki niso dolžni vrniti zneskov, ki so jih prejeli v dobri veri na račun deleža pri dobičku.

Vrnitev je torej možno zahtevati nazaj le v primeru, *-če družbenik ni bil v dobri veri, - če je delež izplačan, četudi so družbeniki vedeli, da je dobiček potreben za ohranitev osnovnega kapitala.*

c) PRAVICA DO DRUGIH UGODNOSTI- ker je družba sredstvo za uresničevanje skupnega cilja družbenikov, zakon določa, da je možno z družbeno pogodbo določiti, da je družba dolžna v korist enega ali več družbenikov nekaj dati, storiti, dopustiti ali opustiti.

Ta pravica je ponavadi premoženjske narave in je pogojena z njeno opredelitvijo v družbeni pogodbi.

Te pravice družbenikov pa ne smejo posegati v temelje družbe.

Lahko so trajne ali začasne.

d) PRAVICA DO RAZDELITVE LIKVIDACIJSKE MASE- družbeniki imajo po opravljenem likvidacijskem postopku pravico razdeliti premoženje družbe šele potem, ko so poplačani vsi dolгови družbe in ko je prejeto poročilo o poteku likvidacije in predlog o razdelitvi premoženja. Premoženje mora razdeliti likvidacijski upravitelj 30 dni po

sprejetju sklepa o razdelitvi premoženja. Premoženje se razdeli sorazmerno z višino poslovnih deležev.

Družbeniki pa se lahko o razdelitvi premoženja dogovorijo drugače v družbeni pogodbi.

2) ČLANSKE PRAVICE DRUŽBENIKA- sem štejejo pravico upravljanja, pravico do izstopa in pravico do priključitve drugega družbenika.

a) IZSTOP DRUŽBENIKA- izstop ni njegova zakonska pravica. Takšno pravico lahko konstituira samo družbena pogodba. Družbena pogodba določi pravico do izstopa s tem, da mora določiti pogoje, postopek in posledice izstopa.

Ločimo med *NAPOVEDJO IZSTOPA* (odpoved družbene pogodbe) in *IZVEDBO POSTOPKA ODSTOPA*.

Če je v družbeni pogodbi dogovorjena možnost izstopa, gre za pogodbeni izstop.

Družbenik lahko izstopi iz družbe z odpovedjo s tem, da napove določen rok, po izteku katerega bo izstopil, ali pa z odstopom brez odpovednega roka. Če rok v pogodbi ni določen, se šteje, da izstopi z odstopom.

V okviru urejenega postopka bo družba opredelila, komu je družbenik dolažn dati odpoved, v kakšni obliki in kakšne so pristojnosti organa, ki tako odpoved sprejme. Glede posledic izstopa pa mora družbena pogodba določiti zlasti način obračuna odpravnine oziroma odkupa ali prenehanja poslovnega deleža.

če družbena pogodba o izstopu družbenika ne določa ničesar, lahko družbenik kljub temu izstopi iz družbe na podlagi zakona, njegovo pravico pa mora potrditi sodišče. V tem primeru izstopi z uveljavljanjem tožbe pri sodišču, če za to obstajajo utemeljeni razlogi.

b) IZKLJUČITEV DRUŽBENIKA- družbeno razmerje je trajno, družbeniki pa niso dolžni trpeti drugega družbenika, ki onemogoča uresničevanje skupnega cilja ali ki škoduje družbi. Zato zakon omogoča in daje pravico vsakemu družbeniku, da lahko s tožbo zahteva, da se drugi družbenik izključi iz družbe.

Ta pravica je zakonska pšravica družbenika in se ji ni mogoče vnaprej odpovedati. Za izključitev morajo obstajati utemeljeni razlogi, če družba ne postavlja drugačnih pogojev.

I. Prenehanje poslovnega deleža zaradi izstopa ali izključitve- izstop ali izključitev imata za posledico prenehanje poslovnega deleža. Gre za *AMORTIZACIJO* poslovnega deleža.

Prenehanje nastopi, če v družbeni pogodbi ni drugače določeno ali če skupščina družbe ne določi drugače. Družba lahko poslovni delež odkupi s tem, da ga plača iz premoženja, ki presega znesek osnovnega kapitala, lahko pa ga odkupi tudi eden ali več družbenikov.

Če pa ni drugače določeno v pogodbi, nastopi prenehanje poslovnega deleža po zakonu.

Po zakonu preneha poslovni delež z dokončnim izstopom ali s pravnomočnostjo sodbe o izključitvi družbenika. Zakon daje družbenikom dve možnosti: *-da znižajo osnovni*

kapital v višini, ki gre družbeniku za poslovni delež, -osnovni vložki se povečajo v sorazmerju z dosedanjimi deleži. Vrednost poslovnega deleža družbenika se prerazporedi med preostale družbenike, osnovni kapital pa ostane nespremenjen. Če ne sprejmejo nobenega sklepa, se po zakonu šteje, da je sprejet sklep o zmanjšanju osnovnega kapitala in je poslovodja dolžan opraviti postopek zmanjšanja osnovnega kapitala.

II. Vračilo tržne vrednosti poslovnega deleža- prenehanje poslovnega deleža je lahko povezano z nadomestilom, vrednostjo poslovnega deleža, ali pa ne. Družbenik, ki je izstopil ali ki je bil izključen, ima pravico do polne vrednosti svojega deleža, zakon pa določa drugačen rok plačila za družbenika ki je izstopil kot za tistega, ki je bil izključen.

3) PRAVICA DO INFORMACIJ- to pravico lahko po zakonu družbenik uveljavlja tudi s tožbo. To pravico uresničuje s tem, da ima pravico od poslovodje zahtevati informacijo o zadevah družbe in vpogled v poslovne knjige in spise.

To je individualna pravica družbenika, je samostojna, vendar jo zakon uvršča kot pomožno pravico pravice upravljanja.

Zakonske norme o pravici družbenika so prisilnega značaja in jih družbena pogodba ne more spreminjati.

Pravica do informacij je neprenosljiva in neločljiva od drugih pravic.

4) PRAVICA DO VPOGLEDA V POSLOVNE KNJIGE- gre za enotno pravico do informacij, ki pa se izvršuje na dva načina:- z zahtevo po informacijah, -z vpogledom v knjige in spise.

a) UVELJAVLJANJE PRAVICE DO VPOGLEDA V POSLOVNE KNJIGE- to pravico lahko družbenik uveljavlja od dneva, koje pridobil status družbenika. Prenehanje družbe še ne pomeni konec pravic družbenika do informacij, saj lahko še zmeraj zahteva informacije od likvidacijskega upravitelja.

Informacija mora biti popolna in izčrpna ter uporabljiva za cilje družbenika v zvezi z njegovo pravico do nadzora in upravljanja.

Poslovodja mora družbenika informirati nemudoma, v razumnem roku.

b) ZAVRNITEV INFORMACIJE- družbenik lahko individualno pravico do informacij in do vpogleda v poslovne knjige zlorabi na škodo družbe. Zato zakon uvaja pravico poslovodje, da zavrne zahtevo po informaciji ali vpogledu, če je glede na konkretne okoliščine mogoče pričakovati, da bi družbenik uporabil informacijo v nasprotju z interesi družbe in s tem družbi prizadel občutno škodo.

Druga omejitev je možnost zlorabe informacij s strani družbenika.

Poslovodja je dolžan zavrniti informacijo, če je pričakovati, da bo uporabljena v konkurenčne namene.

Poslovodja zavrne informacijo samo začasno, ker dokončno o zavrnitvi informacij odločajo družbeniki z navadno večino.

Pravico do informacij in do vpogleda v poslovne knjige lahko družbenik zahteva z tožbo. Tožba je naperjena zoper sklep družbenikov.

UPRAVLJANJE DRUŽBE

Pravica upravljanja se v teoriji loči od premoženjske pravice.

Teorija pa pozna še *varstveno pravico* ali *pravico obrambe* zoper protipravno ravnanje družbe.

Pravica upravljanja z družbo se uresničuje s pravico sodelovanja na skupščini družbe s pravico glasovanja in pravico do obveščenosti.

Pravica upravljanja družbe je konstitutivnega značaja za članstvo in je ni mogoče ločiti od drugih članskih pravic. Velja načelo prepovedi ločevanja pravic. V okviru prepovedi ločevanja posameznih upravičenj na podlagi pravice upravljanja je prepovedan posamezen prenos pravice glasovanja, pravice izpodbijanja sklepov skupščine in pravice do obveščanja na nečlana družbe.

Prav tako je prepovedan prenos posameznih upravičenj na drugega, ki bi ta upravičenja izvajal v lastnem imenu.

Pravice in obveznosti družbenika so sestavni del njegovega članstva v družbi, če družbena pogodba ne določa drugače.

UPRAVLJALSKA UPRAVIČENJA

Družbeniki so individualni nosilci pravic upravljanja družbe, skupščina pa je le oblika sprejemanja sklepov, ki ni obvezna.

Vprašanja, o katerih družbeniki odločajo, so navedena v posebnem katalogu pravic (493.členu ZGD). Ta zakonska opredelitev pravic pa ni dokončna. Določbe tega člena niso prisilne narave.

Družbeniki odločajo o:

- sprejetju letne bilance stanja in izkaza uspeha ter o razdelitvi dobička
- zahtevi za plačila osnovnih vložkov
- vračanju naknadnih vplačil
- delitvi in prenehanju poslovnih deležev
- postavitvi in odpoklicu poslovodij
- ukrepih za nadzor in pregled dela poslovodij
- postavitve prokurista in poslovnega pooblaščenca
- uveljavljanja zahtevkov družbe proti poslovodjem ali družbenikom v zvezi s povračilom škode, nastale pri ustanavljanju in poslovođenju
- zastopanju družbe v sodnih postopkih proti poslovodjem

Družbeniki pa lahko odločanje o posameznih vprašanjih prenesejo z družbeno pogodbo na drug organ.

SPREJEMANJE SKLEPOV

Družbeniki odločajo o vseh vprašanjih upravljanja družbe s sprejemanjem sklepov (na skupščini ali s pismenimi izjavami). Družbeniki imajo pravico prisostvovati skupščini. Ta pravica je ločena od glasovanja, zato lahko skupščini prisostvujejo tudi družbeniki, katerim je pravica glasovanja omejena.

SKUPŠČINA je najvišji organ družbe, ki oblikuje voljo družbe v obliki *skupščinskih sklepov*. Je skupni sestanek družbenikov, na katerem družbeniki sooblikujejo svojo voljo in se izjasnijo v obliki sklepa. Za skupščinske sklepe ni potrebna notarska oblika.

Postopek oblikovanja volje je delno urejen v zakonu. Družbena pogodba pa lahko uredi postopek sklicilca in vodenje skupščine drugače.

1) ODLOČANJE V SKUPŠČINI- skupščino sklicuje poslovodja. Dolžan jo je sklicati, če gre za sprejetje letne bilance, o zahtevi za vplačilo osnovnih vložkov, o vračanju naknadnih vplačil, delitvi in prenehanju poslovnih deležev, o postavitvi in odpoklicu poslovodij, o postavitvi prokurista in poslovnega pooblaščenca, o zastopanju družbe..... V teh primerih ima poslovodja zakonsko dolžnost sklicati skupščino zaradi odločanja družbenikov, ali pa da povabi družbenike, da s pisno izjavo izjavijo, da se skupščina ne bo sestala, in da svoje glasove pošljejo pisno.

Sklic skupščine je obvezen tudi če je to nujno zaradi interesov družbe, o tem pa odloča poslovodja.

Če pa se z letno bilanco ali z bilanco med poslovnim letom ugotovi, da je izgubljena polovica osnovnega kapitala, je sklic skupščine obvezen po zakonu.

Izjema od splošnega pravila, da posamezen družbenik nima pravice sklicati skupščine, je pravica manjšinskih družbenikov, da smejo zahtevati sklic skupščine. Takšno pravico imajo družbeniki, katerih poslovni delež predstavlja najmanj 1/10 osnovnega kapitala.

Skupščina se sklicuje s priporočenim pismom, ki ga mora družbenik prejeti najmanj 1 teden pred dnevom zasedanja skupščine. Hkrati s sklicem mora biti posredovan tudi dnevni red.

Če skupščina ni pravilno sklicana, ne more sprejeti veljavnih sklepov, razen če so navzoči vsi družbeniki.

Skupščina je sklepčna in družbeniki lahko pravno veljavno odločajo, če je navzočih toliko družbenikov, da imajo večino glasov, če družbena pogodba ne določa drugače.

Če skupščina ni sklepčna, jo je potrebno naknadno sklicati, lahko pa družbeniki s pisno izjavo sklenejo, da se skupščina ne skliče in pošljejo glasove poslovodji pisno.

Poslovodja bo po sklicu nesklepčne skupščine sklical novo skupščino. V pozivu mora izracno navesti, da gre za naknadno zasedanje skupščine. Na naknadnem zasedanju prisotni družbeniki odločajo veljavno ne glede na število glasov.

2) GLASOVALNA PRAVICA- pravica do glasovanja je posebno pooblastilo družbeniku, da sodeluje na skupščini ali pa s pisnimi sklepi pri oblikovanju volje družbe. Gre za kolektivno oblikovanje volje, razen pri enoosebnih družbah.

Pravica do glasovanja je bistvena sestavina članskih pravic družbenika in je z njimi neločljivo povezana. Pripada vsakemu družbeniku, razen če ni z družbeno pogodbo posameznemu družbeniku omejena.

Glasovalna pravica je nedeljiva, tudi če ima več oseb skupno poslovni delež.

Temeljno načelo je, da imajo vsi družbeniki glasove sorazmerno vrednosti njihovih osnovnih vložkov. Družbenik ima na vsakih dopolnjenih 10,000 SIT 1 glas. To pa lahko spremeni družbena pogodba (večje število glasov na 10,000 SIT).

Na skupščini odločajo družbeniki z večino oddanih glasov, če ni z zakonom, s spremembo družbene pogodbe ali z družbeno pogodbo določeno drugače. V skupščini se štejejo samo oddani glasovi, vzdržani glasovi pa se štejejo kot neoddani. Neoddani glasovi imajo značaj negativnega sklepa.

a) PREPOVED URESNIČEVANJA GLASOVALNE PRAVICE- gre za preprečevanje zlorabe glasovalne pravice družbenika na škodo družbe ali zoper druge družbenike. To prepoved je mogoče uveljaviti tudi če gre samo za dva družbenika z enakima deležema.

Zakon prepoveduje uresničevanje glasovalne pravice družbeniku, ki naj bi bil s sklepom skupščine oproščen obveznosti ali pa se sklep nanaša na pravni posel, začetek ali prenehanje spora s tem družbenikom. Velja, da družbenik ne more glasovati na skupščini, kadar gre za kakršnokoli vprašanje v zvezi z njegovim sporom z družbo.

b) OMEJITEV GLASOVALNE PRAVICE- družbena pogodba lahko določi kriterije, s katerimi se omeji pravica glasovanja določenim družbenikom. Omejitev ne sme biti v korist posameznih družbenikov, ampak v korist skupnih interesov družbe.

3) VARSTVO MANJŠINE- načelo *večinskega odločanja* naj bi zagotavljalo varovanje interesov večine. Načelo *vestnosti in pravičnosti* pa večini nalaga, da zagotavlja tudi interese manjšine. Sklepi skupščine se morajo opravičevati z interesi družbe.

Temeljna načela, ki morajo voditi večino pri sprejemanju sklepov družbe, so zlasti spoštovanje zakona in družbene pogodbe.

Večina mora s pozitivnimi dokazi dokazati, da je določen sklep, ki je v škodo manjšine, nujen.

Varstvo manjšine se zagotavlja tudi z oblikovanjem nadzornega sveta v družbi.

V pravni teoriji poznamo 4 vrste varstva manjšine:

- *institucionalno*
- *subjektivno*
- *statusnopravno*

- *varstvo manjšine z zakonskimi manjšinskimi pravicami.*

INSTITUCIONALNO VARSTVO- je v pravici manjšinskih družbenikov, da zahtevajo od organov družbe obvestila o poslovanju, in v pravici vsakega družbenika da izpodbija sklepe skupščine. Sem sodijo zlasti določila zakona o nadzoru nad vsebino družbene pogodbe, o 3/4 odločanja o spremembi družbene pogodbe, prepoved konkurence...

SUBJEKTIVNO VARSTVO- uresničuje se s subjektivnimi pravicami, zlasti pa s pravico do obveščanja in pravico vlaganja tožb zaradi izpodbijanja sklepov skupščine.

STATUSNOPRAVNO VARSTVO- vidno je v dolžnosti organov družbe, da varujejo interese vsakega družbenika.

MANJŠINSKE PRAVICE- posebej so urejene za družbenike, ki imajo več kot 10% vrednosti v osnovni glavnici. Zakon jim daje pravico, da zahtevajo sklic skupščine in navedejo zadeve, o katerih naj bi skupščina odločala ter vzroke za sklic skupščine. Lahko pa zahtevajo tudi uvrstitev določene zadeve an dnevni red skupščine, če je ta že bila sklicana.

Varstvo manjšinskih družbenikov se uresničuje s uporabo načela pravne samopomoči, ki se uresničujejo s pravico družbenikov, da sami skličejo in določijo dnevni red skupščine. To pravico uresničujejo na neformalen način.

OBLIKOVANJE NADZORNEGA SVETA

V d.o.o. nadzorni svet ni obvezen, razen če to določa zakon ali družbena pogodba. Če je nadzorni svet oblikovan, veljajo za njegovo oblikovanje, pooblastila in položaj določila zakona ki se nanašajo na d.d., s tem, da družbena pogodba lahko ta vprašanja ureja tudi drugače.

POSLOVODJA

Poslovodja zavzema centralno mesto v d.o.o. Brez njega d.o.o. obstaja, ne more pa delovati.

Je poslovodni organ družbe, ki na lastno odgovornost vodi vse posle družbe in jo zastopa.

Poslovodstvo lahko opravlja ena ali več fizičnih oseb. Če ima družba več poslovodij, mora družbena pogodba določiti, ali delujejo skupaj ali kot posamični poslovodje.

Poslovodja je eden od dveh obveznih organov, ki jih družba mora imeti. drugi je skupščina, ker nadzorni svet ni obvezen organ d.o.o.

Poslovodja je podrejen družbenikom, še posebej ker ga oni postavijo in odpokličejo, nadzorujejo njegovo delo in mu svetujejo.

Poslovodja je tudi zastopnik družbe po zakonu.

POSTAVITEV POSLOVODJE- o postavitvi in o imenovanju poslovodje odločajo družbeniki. Postavitev zajema tudi imenovanje poslovodje.

Postavitev pomeni odločitev družbenikov, ki jo sprejmejo na skupščini in se orpedelijo do poslovodje kot organa.

Pristojni organ za imenovanje so družbeniki, ki sprejmejo sklep o postavitvi na skupščini ali svoje glasove pošljejo poslovodji.

Družbeniki lahko pravico postavljanja in odpoklica poslovodje prenesejo na drug organ. Z zakonom pa je določeno, da imenuje in odpokliče poslovodjo nadzorni organ, če ga družba ima.

Postavitev poslovodje mora biti opravljena pred vpisom v register, ker je ime poslovodje obvezna sestavina za vpis družbe v register.

Za poslovodjo se lahko imenuje vsaka fizična opravilno sposobna oseba. Lahko je družbenik ali ne. Pravilom mora biti državljan RS, če pa to ni, mrataka družbe imeti prokurista, ki je državljan RS. Če pa je poslovodstvo sestavljeno iz več članov, mora večina njih biti državljanov RS.

Poslovodja ne sme biti oseba, ki je pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper gospodarstvo, zoper delovno razmerje in socialno varnost, zoper pravni promet, zoper upravljanje z družbenimi sredstvi in naravnimi bogastvi in zoper družbeno in zasebno premoženje. Ta prepoved velja za obdobje 5 let po pravnomočnosti sodbe in ne prej kot 2 leti po prestani kazni.

Poslovodja pa tudi ne more biti oseba, ki ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica.

POGODBA O POSLOVODENJU- z vidika zakona med poslovodjem in družbo ni potrebna posebna pogodba, je pa potrebna zaradi delovnopравnih vidikov.

Po zakonu o delovnih razmerjih je pogodba o poslovanju pisna. Pravna narava te pogodbe je zaradi dvojne funkcije poslovodje SUI GENERIS. Zakon ne predpisuje formalne oblike, mora pa biti sestavljena v pisni obliki na podlagi določil zakona o delovnih razmerjih.

Pogodbo s poslovodjem sklepajo družbeniki.

V pogodbi o poslovođenju se praviloma konkretizirajo pravice, obveznosti in odgovornosti poslovodje, ki so opredeljene v družbeni pogodbi.

ODPOKLIC POSLOVODJE- družbeniki imajo v skladu z načelom svobodne odločitve o postavitvi in imenovanju poslovodje pravico, da na skupščini kadarkoli odpokličeko poslovodjo, ne glede na to, ali je bil imenovan za določen ali za nedoločen čas.

Odpoklic poslovodje bo utemeljen, če huje krši prepoved konkurence ali če onemogoči družbeniku uresničevanje njegovih pravic, ki mu gredo po zakonu ali družbeni pogodbi,

ali če drugače povzroči hujšo škodo. Utemeljen razlog je tudi to, da so vsi družbeniki izgubili zaupanje v poštenost poslovodje.

Če je poslovodja odpoklican brez utemeljenega razloga, mu je družba dolžna izplačati odpravnino.

ENOOSEBNA DRUŽBA

Zakonodaja dolgo časa ni priznavala možnosti, da posamezna fizična oseba sama ustanovi družbo.

Enoosebna družba je samo posebna oblika upravljanja premoženja družbenika. Je posebna oblika podjetništva med podjetnikom posameznikom in med d.o.o. Zanje veljajo strožja pravila pri vnosu kapitala kot pri običajnih družbah.

Enoosebna družba je v osnovi d.o.o. kot vsaka druga, le da zanje veljajo določena posebna določila zagotavljanja osnovne glavnice zaradi varstva upnikov.

Od podjetnika posameznika se enoosebna družba loči po tem, da gre za pravno osebo in da družbenik ne odgovarja za obveznosti družbe. Prav tako v firmi enoosebna družba ne vsebuje imena svojega družbenika.

Od običajnih d.o.o. se enoosebna družba loči po tem, da ima enega družbenika in da je osnovna glavnica sestavljena iz enega vložka. Ni družbenih razmerij med družbeniki.

USTANOVITEV ENOOSEBNE DRUŽBE-ustanovi jo po zakonu samo ena oseba s tem, da sprejme akt o ustanovitvi v obliki notarskega zapisa. Lahko pa nastane s preoblikovanjem podjetnika posameznika v družbo ali z združevanjem poslovnih deležev v d.o.o. v rokah enega družbenika. Ni nujno, da je fizična oseba poslovno sposobna. Družbo lahko ustanovi domača ali tuja fizična oseba.

Akt o ustanovitvi mora vsebovati obvezne zakonske sestavine, lahko pa vsebuje fakultativne sestavine.

Edini ustanovitelj mora zagotoviti družbi osnovni kapital v višini 1,500,000 SIT, pri čemer je to v celoti en osnovni vložek. Za ustanovitev mora del denarja zagotoviti v denarju (750,000 SIT). Preostali del kapitala lahko zagotovi v stvarih. Če pred prijavo za vpis v register ni v celoti vplačal denarnega zneska osnovnega vložka, mora zamenjkajoči del zagotoviti družbi ustrezno varščino.

Stvarni vložek se mora v celoti izročiti pred prijavo za vpis.

UPRAVLJANJE Z ENOOSEBNO DRUŽBO- edini družbenik lahko sklepa pravna razmerja z družbo. Z enoosebno družbo upravlja izključno ustanovitelj samostojno.

Sklepe mora sprejemati pisno, s tem, da jih vpisuje v knjigo sklepov, ki jo potrdi notar najkasneje do vpisa družbe v register. Skleppi, ki v knjigo niso vpisani, nimajo pravnega učinka.

PRENEHANJE DRUŽBE Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO

Zakon postopka za prenehanje družbe ne ureja posebej, ker se smiselno uporabljajo določbe zakona o prenehanju delniške družbe.

Zaon navaja le razloge za prenehanje, ki so identični z razlogi pri prenehanju d.d. Družba preneha s potekom časa, zakaterega je bila ustanovljena, če je bila ustanovljena za določen čas. Lahko je bila ustanovljena zaradi dokončanja določenega projekta. Družbeniki lahko vedno z vsaj 3/4 večino glasov vseh družbenikov, če družbena pogodba ne določa drugače, sklenejo, da družba preneha.

Družba preneha, če sodišče ugotovi ničnost vpisa, če so podani pogoji za stečaj ali če pride do združitve s drugo družbo.

Razlog za prenehanje družbe pa je tudi to, da se osnovni kapital zniža pod zakonsko določen znesek.

Poseben razlog zaprehanje družbe je, če posamezen družbenik, katerega delež znaša najmanj 1/10 osnovnega kapitala, s tožbo zahteva, da sodišče odloči o prenehanju družbe, če meni, da ni mogoče v zadostni meri doseči ciljev družbe ali če obstajajo družgi utemeljeni razlogi za prenehanje družbe.

Družba pa ne preneha zaradi tega, ker poslovodstvo ne deluje več kot 12 mesecev, kot to velja za d.d.

ZA postopek likvidacije se uporabijo določila zakona o likvidaciji d.d.

DELNIŠKA DRUŽBA- d.d.

OPREDELITEV DELNIŠKE DRUŽBE

Aktiengesellschaft, Public limited company, Societe 'anonyme

DELNIŠKA DRUŽBA je pravno organizacijska oblika kapitalske družbe, ki ima osnovni kapital razdeljen na delnice, kot pravna oseba odgovarja upnikom za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem, delničarji pa za obveznosti družbe upnikom ne odgovarjajo.

Osnovne značilnosti so:- delniški kapital (osnovni kapital, ki je razdeljena na delnice)
-pravna osebnost s poudarkom odgovornosti upnikom za obveznosti družbe z vsem družbenim premoženjem -izločitev osebne odgovornosti delničarjev upnikom.

Poglavitna značilnost vseh tipov delniških družb je v tem, da je nosilec pravic in obveznosti v podjetju personificirani kapital. Premoženje d.d. je osamosvojena lastnina d.d. kot pravne osebe. Delničarji niso lastniki družbe, ampak iz naslova vplačanega deleža (delnice) v osnovni kapital družbe uresničujejo premoženjske in članske pravice. Te pravice pa se štejejo po delnicah

D.d. omogoča zbiranje ali združevanje manjših kapitalov z namenom doseganja pozitivnih učinkov koncentracije velikega kapitala, hkrati pa je izključena preveliko tveganje naložbenikov.

Bistveno je, da je družbeno premoženje ločeno od zasebnega ali osebnega premoženja vložnikov kapitala.

S poudarkom pravne osebnosti je pravna existenca družeb povsem ločena od delničarjev, pravno je družba samostojen nosilec pravic in obveznosti. Pravni lastnih premoženja družbe je družba sama.

Delniški kapital sam je nosilec gospodarske zgradbe in pravne osebnosti d.d.

Udeležba delničarjev v družbi je zgolj kapitalska in samo ta udeležba odloča o obsegu njihovih pravic v družbi.

D.d. ima že po zakonu status gospodarske družbe tudi tedaj, če v skladu z zakonom opravlja dejavnost, ki ni pridobitna.

KORPORACIJSKA OBELEŽJA SO:

- korporacija lahko posluje v svojem imenu kot resnična oseba,
- lahko toži in je tožena kot če bi bila resnična oseba
- vodenje korporacije je centralizirano v odboru direktorjev
- trajanje korporacije je lahko časovno neomejeno
- odgovornost korporacije za svoje obveznosti je neomejena, delničarji ne nosijo rizika.

OSNOVNI KAPITAL IN PREMOŽENJE D.D.

D.d. je sama pravna lastnica družbinega premoženja. Poleg premoženja družbe pa ima še osnovni kapital. Ravno takapital je nosilec eksistence družbe. Celoten ovsni kapital je razdeljen na delnice (vsota vseh izdanih delnic je osnovni kapital).

Število delnic, pomnoženo z nominalnim zneskom delnice je enako znesku osnovnega kapitala d.d.

Osnovni kapital pomeni za d.d. in njeno poslovanje začetno in hkrati obratno glavnico, za razmerja navzevn pa jamstveno premoženje družbe za njene obveznosti (vsaj v začetku). Knjigovodsko se osnovni kapital uvršča na pasivno stran bilance, to pa ne pomeni, da družba ta osnovni kapital dolguje delničarjem. Delničarji niso upniki družbe. Z lastninsko pravico na njenih delnicah so njeni člani in nimajo pravice terjati od družbe na delnici glasečih se zneskov. Za delniški kapital velja *načelo* TRAJNOSTI IN NESPREMENLJIVOSTI, vložki se ne smejo ne vrniti ne obrestovati. Za spremembo osnovnega kapitala pa je predpisan poseben postopek in posebne zahteve, vključno s spremembo družbinega statuta.

PREMOŽENJE DRUŽBE sestavljajo denar, stavri in pravice, izkazovane na strani bilance. Premoženje družbe je z osnovnim kapitalom enako el v začetku ob ustanovitvi, kasneje pa se lahko mnogokratno poveča.

Delniški kpaipital je prvi pogoj za obstoj družbinega premoženja. Družba jamči z vsem svojim premoženjem in ne samo z osnovnim kapitalom.

Zakonodaje določa jo visoko raven najnižjega zneska osnovnega kapitala. Razlog za to je, da se zagotovi najmanj toliko osnovnega kapitala, kot je potrebno za začetek opravljanja pridobitne dejavnosti, in ztato, da bi bila zagotovljena vsaj minimalna ekonomska varnost v pričakovanju izpolnitve obveznosti d.d. do njenih upnikov.

ZGD določa za najnižji znesek osnovnega kapitala **3,000,000 SIT**. To je najnižji nominalni znesek, ki naj bi bil realno vedno ohranjenv enaki višini, zato zakon nalaga prilagajanje tolarskih zneskov, če se spremeni razmerje tolarja proti ECU.

Osnovni kapital se ne sme nikoli znižati pod predpisani najnižji znesek. Edina izjema je v primeru KOMBINIRANEGA ZNIŽANJA IN ZVIŠANJA OSNOVNEGA KAPITALA, ko se osnovni kapital sicer zniža pod najnižji znesek, sočasno pa mora biti sprejet sklep o povečanju, ki se mora izvršiti v določenem roku. Povečanje pa ni mogoče s stvarnimi vložki.

Pri osnovnem kapitalu ločimo *VPLAČAN osnovni kapital* od *REGISTRIRANEGA osnovnega kapitala*.

Registriran osnovni kapital ne more biti nikoli nižji od zakonsko določenega najnižjega nominalnega zneska. Pri ustanovitvi d.d. pa ni potrebno takoj vplačati celotnega zneska osnovnega kapitala, ki se registrira.

Z zakonom je predpisano, da je takoj potrebno plačati 25% nominalnega zneska osnovnega kapitala, vplačana pa mora biti tudi premija, ki jo predstavlja presežek, če se delnice prodajajo nad nominalno vrednostjo. Če se osnovni kapital zagotovi s stvarnimi vložki, morajo ti biti predani družbi pred vpisom v register v celoti.

Ostanek (75%) je potrebno plačati na podlagi zahteve, ki jo poda uprava družbe.

Osnovni kapital se ne more izražati v tujih valutah.

REZERVE

ZaKon skrbi, da osnovni kapital ne slabi, ampak da se zavaruje v bodoče, tako da ni podvržen samo uspehu rednega poslovanja družbe. V ta namen zahteva zakon formiranje posebnih REZERVNIH SKLADOV.

ZGD deli rezerve na *rezerve* in na *revalorizacijske rezerve*.

Sicer pa jih lahko delimo na OBVEZNE ali ZAKONITE (tiste, ki jih predpisuje zakon- ZDG jih določa z določbo, da se dobiček ne sme izplačazi, preden rezerve ne dosežejo 10% osnovnega kapitala. Sredstva rezerv pa se oblikujejo tudi s prodajo delnic ali obveznic nad njihovo nominalno vrednostjo) in JAVNE ali TAJNE (o tajnih rezervah ZGD nima določb, drugje pa se oblikujejo tako, da se dejansko premoženje družbe ocenjuje v bilancah pod resnično vrednostjo).

Rezerve imajo poleg funkcije rezerve osnovnega kapitala tudi nalogo izravnave letnih dividend ter zagotovitve določenih bodočih finančnih potreb družbe.

DELNICE

Delnice so temeljni opredelilni element d.d., ki se kaže v tem, da gre za družbo, ki ima osnovni kapital (osnovno glavnico) razdeljen na delnice.

D.d. ne more obstajati brez delnic, delnice pa ne morejo obstajati v družbi, ki ni organizirana v obliki d.d. Delnice torej vedno pripadajo d.d.

Delnica se razume na dva načina:- kot alikvotni del osnovnega kapitala d.d., -kot listina in kot vsebina članskih pravic v družbi.

Delničarji niso pravni lastniki d.d., saj je premoženje d.d. osamosvojena lastnina te družbe kot pravne osebe. Oni samo uresničujejo izi naslova plačanega deleža (delnice) premoženjske in članske pravice. Delničarji niso niti solastniki niti upniki ali dolžniki družbe iz naslova statusa delničarja.

DELNICA KOT ALIKVOTNI DEL OSNOVNEGA KAPITALA- Delnica je tisti delni znesek, na kakšne je razdeljen osnovni kapital. Delničar je samo tisti, ki prevzame en takšen delež, to je eno delnico. Zato ne more biti več delničarjev kot je delnic, na katere se deli osnovni kapital.

Posamezna delnica kot alikvotni del osnovnega kapitala se mora glasiti na določen znesek, izražen v domači valuti, ki pa ne sme biti manjši od 1000 SIT. Delnice z nižjim nominalnim zneskom so prepovedane, za kar je določena sankcija ničnosti. Delnice se lahko izdajo na višji nominalni znesek od najnižjega predpisanega, morajo pa se glasiti na 2000 SIT ali na njihov večkratnik.

KVOTNE DELNICE v našem pravu niso dovoljene. Izražene so v ulomku delniškega kapitala. Pri nas imamo torej sistem nominalnih delnic, ki zahteva, da ima delnica svojo nominalno vrednost (zapisan znesek, ki predstavlja alikvotni del osnovnega kapitala) izraženo zneskovno, ne pa v odstotku. Naš sistem je sistem par value shares.

Ob izdajo se delnice ne smejo prodajati pod svojo nominalno vrednostjo. Ta prepoved pa velja le ob izdaji delnic, ne pa za trgovanje z njo. Prav tako pri posamezni emisiji ni mogoče izdati delnic različnih nominalnih vrednosti.

Dovoljena pa je izdaja delnic za višji znesek od nominalnega zneska delnice, v tem primeru pa gre doseženi presežek (AGIO) v rezervni sklad.

V osnovni kapital gre le znesek, ki ga opredeljuje seštevek nominalnih zneskov vseh delnic. Če se delnice prodajajo nad nominalno vrednostjo, mora biti vse presežek plačan pred vpisom družbe v register.

Sicer pa ni nujno, da bi bile vse izdane delnice tudi v celoti lačane. Za ustanovitev d.d. je nujno potrebno, da so delnice vpisane. To pa velja le če so bile plačane z denarjem. Na vsako delnico, ki se plača z *denarjem*, mora biti pred vpisom v register plačano najmanj 25% njene nominalne vrednosti ter ves morebitni presežek prodaje nad nominalno vrednostjo.

Če pa se delnice plačajo *s stvarnim vložkom*, morajo biti v celoti plačane pred vpisom družbe v register.

Če gre za *kombinirano plačilo*, mora biti pred vpisom v register vplačan tisti del, ki ni krit z vplačilom s stvarnim vložkom. To pomeni da obstaja možnost odloga le v primeru, če se delnice v celoti vplačajo v denarju.

Najpomembnejša članska obveznost delničarja do d.d. je, da *vplača vpisane delnice* na račun družbe ali da družbi izroči stvarne vloške. To JE GLAVNA OBVEZNOST DELNIČARJEV, s katero se zagotavlja, da delničarji dejansko zagotovijo osnovni kapital družbe. Bistvo te obveznosti je v zavarovanju delniškega kapitala. Ta obveznost nastane, ko delničar prevzame vplačilo delnic ob ustanovitvi, ko vpiše delnico pri povečanju kapitala, ali ko pridobi delnico, ki še ni v celoti plačana.

Delničarji morajo vplačati vloške na poziv uprave, kar se objavi. Nevplačilo vložka delničarja lahko pripelje tudi do kaduciacije (izključitve) delničarja. Ta poostopek vodi uprava, razen če statut določa drugače.

Če delničar svojega vložka ne vplača pravočasno, lahko družba od njega terjaja zamudne obresti, določene z zakonom, statut pa lahko določi tudi višjo obrestno mero.

Obveznost vplačati vloške je delničarjeva KORPORACIJSKA DOLŽNOST, medtem ko obveznost plačila zamudnih obresti ali pogodbene kazni *nista* korporacijski dolžnosti, saj *nista del vložka*, ampak se štejeta kot stranski obveznosti in zadevata delničarja le, dokler je imetnik delnice.

Obveznost vplačila dospe s pozivom uprave in lahko zajame sli ves še nevplačan vložek ali njegov del. Za poziv je pristojna izključno uprava, ki pa mora pozvati vse delničarje, kar izhaja iz načela enakega položaja delničarjev. Vse delničarje mora uprava pozvati v enakem % in pod enakimi pogoji, to pa zato, da njihov položaj ostane tak kot ob ustanovitvi.

Če delničar po pozivu uprave vložka ne vplača pravočasno, se mu lahko določi dodaten rok z opozorilom, da se mu bodo po izteku v primeru neplačila odvzele delnice in že izvršena vplačila. Tudi ta podaljšani rok je potrebno objaviti, hkrati pa ga jepotrebno izročiti vsakemu delničarju s priporočenim pismim.

V praksi pride ta množnost v poštev le za imenske delničarje v času poziva, saj morajo prinosniške delnice viti v celoti vplačane.

Odvzem delnic učinkuje šele z objavo. Odvzem delnic pomeni, da prizadeti delničar ne more več uveljavljati članskih pravic, niti nima ne upravljalških ne premoženjskih pravic. Odvzete delnice pripadejo družbi. Družba ni nosilka članskih pravic iz odvzetih delnic.

Hkrati z odvzemom delnic preneha obveznost izključenega delničarja, da vplača nevplačani vložek. Ne preneha pa njegova obveznost za plačilo zneska, ki ga družbenik ne dobi plačanega v postopku prodaje odvzetih delnic. Odgovornost izključenega delničarja je subsidiarna- družbi odgovarja za nevplačan vložek, če družba tega vložka ne dobi plačanega drugače.

Namesto odvzetih delnic se izdajo nove, ki morajo poleg izvršenih delnih vplačil vsebovati tudi zaostali znesek. Prejšnja delnica postane neveljavna z objavo, da so delnice odvzete. Kljub neveljavnosti delnice pa ostanejo veljavni kuponi za izplačilo dividende, ki je na odvzeto delnico že dospela. Nove delnice izda družba zato, da lahko z njimi proda članske pravice izključenega delničarja.

Postopek izključitve je mogoče izpeljati le zaradi neporavnane vplačila vložka, ne pa zaradi neplačanih zamudnih obresti ali neplačane pogodbene kazni zaradi zamude pri vplačilu vložka.

Če je delničar izključen, zakon določa odgovornost delničarjevih prednikov za vplačilo vložka, če tega ni mogoče zahtevati od naslednikov izključenega imenskega delničarja. Vsak prednik odgovarja le za svojega naslednika. Prednika je potrebno o pozivu obvestiti. Prednik odgovarja le za plačilo v pozivu zahtevanega zneska, ne pa za obresti ali za pogodbeno kazen ali stroške. Odgovornost prednikov je časovno omejena. Vsak prednik mora plačati le tiste zneske, ki jih družba zahteva v 2 letih od dne, ko je prijavljen prenos delnice v delniško knjigo.

Tisti prednik, ki vplača zahtevani znesek, pridobi odvzetio delnico na podlagi zakona, potrebno pa mu je izročiti novo delniško listino.

Če plačila ni mogoče izterjati od prednikov, mora družba delnico takoj prodati na borzi. To je zakonska dolžnost družbe, s čemer se zagotovi za osnovni kapital v družbi.

Obveznost vplačati vložke je KOAGENTNA. Enako velja za obveznost prednikov za plačilo neplačane delnice. Te obveznosti ne more delničarja ali prednikov oprostiti noben organ družbe, niti sklep skupščine niti sprememba statuta. Zakon pa določa, da so lahko delničarji oproščeni obveznosti plačila vložkov le z zmanjšanjem osnovnega kapitala. Oprostitev nepomeni le oprostitev plačila, ampak vsako olajšanje, ki bi se delničajem zagotovilo pri plačilu (odlog plačila, prevzem nadomestne izpolnitve, prevzem stvarnega vložka z napako). Tudi sprememba prvotne obveznosti plačila v drugo vrsto je nedopustna. Prav tako ni dopustno pobotanje z izjavo delničarja.

a) PLAČILO DELNIC-- delnice se lahko plačajo z denarjem ali s stvarnimi vložki. Vsaj 1/3 osnovnega kapitala pa je potrebno vplačati v denarju (1/3 osnovnega kapitala morajo tvoriti delnice, ki se vplačajo v denarju).

DENARNO VPLAČILO je samo tisto plačilo, ki se opravi z zakonitimi plačilnimi sredstvi na račun družbe, ki se ustanavlja, pri banki.

D.d. se torej ne more ustanoviti samo s stvarnimi vložki, saj mora biti vsaj 1/3 osnovnega kapitala plačanega v denarju.

Če gre za plačilo delnic s stvarnimi vložki, mora po zakonu biti še vedno plačilo z denarjem in s stvarmi, pri čemer je najnižje možno razmerje denarnih vplačil določeno na vsaj 33/4% osnovnega kapitala.

OSNOVNI VLOŽEK v denarju je tisti, ki je prevzet in izročen v SIT. Vložki v tuji valuti se preračunajo v SIT.

STVARNI VLOŽEK-sem se štejejo le tisti premoženjski predmeti ali pravice, katerih vrednost je ugotovljiva. Stvarni vložek se lahko zagotovi na dva načina:- *kot stvarni*

vložek v ožjem pomenu (ko gre za obveznost izročiti družbi stvar ali pravico, kar se tudi takoj izvrši

-*stvarni prevzem*, pri kateri se družbenik zaveže vplačati kot vložek določen denarni znesek, to dolžnost pa izpolni tako, da družba prevzame določeno stvar ali pravico od tretje osebe, odplačilo za stvar ali pravico pa delničar poravnava tretji osebi, družba pa svoj zahtevek napram družbeniku za izročitev denarnega vložka pobota s tem, kar družbenik plača tretji osebi, od katere je družba pridobila stvar ali pravico.

Stvarni vložek ne more biti: -objekt, ki se bo šele dogradil, -osebne storitve družbenikov, -moa biti ovrednoten, -kredit družbenika, -osebna storitev kakšne druge osebe.

Predmet stvarnega vložka so lahko: -lastninska pravica, -pravica do patenta, avtorske pravice, -izvedene pravice, -stavne pravice na delničarjevih stvareh, -pravice udeležbe, -podjetje v celoti.

Terjatve napram tretjim se na družbo prenesejo s cesijo.

ZGD določa dve formalni obveznosti glede stvarnih vložkov: -*predmet stvarnega vložka ali stvarnega prevzema* -osebo, od katere ga družba pridobi, -*nominalni znesek*, ki je zagotovljen s stvarnim vložkom ali s stvarnim prevzemom.

Če v statutu teh opredelitev ni, so vse pogodbe o stvarnih vložkih ali pravna dejanja za njihovo izvršitev proti družbi neveljavne. V tem primeru je delničar dolžan plačati nominalni ali višji emisijski znesek delnic v denarju.

Druga formalnost, ki se nanaša na stvarne vložke, je v tem, da mora ustanovitelj družbe, če se izvede s stvarnimi vložki, pregledati eden ali več ustanovitvenih revizorjev, ki jih imenuje sodišče.

DELNICA KOT LISTINA- Opredelitev se veže na samo delniško listino, ki je sestavljena iz treh delov, za katere zakon predpisuje obvezne sestavine.

DELNIŠKA LISTINA se izida za vsako delnico. Lahko pa se za več delnic istega razreda skupaj izda ena delniška listina-VSOTNA DELNICA.

Delniške listine se lahko izdajo šele po vpisu družbe v register. Prej izdane delnice so nične.

Delnica je sestavljen iz treh delov: -*plašč*, -*kuponska pola*, -*talon*

1) **PLAŠČ**- ZGD določa 7 sestavin, ki morajo biti obvezno vključene v plašč delnice:

- oznako, da je delnica, in razred delnice (to je *delniška klavzula*)
- firmo in sedež izdajatelja
- firmo ali ime kupca (imenske delnice) ali oznako, da se delnica glasi naprinosnika (prinosniške delnice)
- skupno vrednost celotne izdaje delnic (vrednost osnovnega kapitala)
- nominalno vrednost delnice

- roke za izplačilo dividend
- kraj in datum, serijsko številko delnice ter faksimile podpisov pooblaščenih oseb izdajatelja delnice.

2) KUPONSKA POLA S KUPONI ZA IZPLAČILO DIVIDEND- posamezen kupon mora vsebovati:

- zaporedno številko kupona za izplačilo dividend
- številko delnice, na podlagi katere se dividende izplačuje
- ime izdajatelja delnice
- leto, v katerem se dividenda izplačuje
- faksimile podpisov pooblaščenih oseb izdajatelja delnice.

Kupon je imetniški vrednostni papir, ki je prenosljiv in opravičuje vsakokratnega imetnika, da sme zahtevati proti izročitvi kupona ustrezní znesek dividende pri družbi sami ali na določenem plačilnem mestu.

3) TALON- z jim imetnik delnice uveljavlja pravico do nove kuponske pole za izplačilo dividend. Rabi za pravno podlago v primerih, ko so vsi kuponi porabljeni ali uničeni.

Talon nima pravne narave vrednostnega papirja, je le izkazni (legitimacijski) papir.

Nova kuponska pola se izroči imetniku samo, če predloži talon in plašč delnice. Imetnik talona torej ne velja za imetnika, če nima prvih dveh sestavin.

Delnice so izrazit in priznan vrednostni papir. VREDNOSTNI PAPIR je pismena listina, s katero se izdajatelj zaveže, da bo izpolnil na njen zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku.

Delnice pa so lahko izražene v nematerializirani obliki pod pogoji, ki jih določa poseben zakon. V teh primerih ni potrebno izdati delniške listine. Takšnim delnicam pa ni mogoče priznati statusa vrednostnega papirja. Vrednostni papir pa je tudi vsak kupon zase.

POTRDILA IN ZAČASNICE- od delnic ločimo potrdila o izdanih delnicah in začasnice.

POTRDILO O IZDANIH DELNICAH- ZGD določa, da se za izdane delnice lahko izda potrdilo, da ima delničar v njem navedeno število delnic. To potrdilo se lahko uporablja samo kot izkazni znak za uveljavitev pravice do udeležbe in glasovanja na skupščini delničarjev.

ZAČASNICE- niso potrdila o izdanih delnicah, ampak potrdila o udeležbi, ki se delničarjem izročijo pred izdajo delnic. To so listine, ki se deličarjem izročijo le začasno in se pozneje lahko zamenjajo za dokončno izdane delnice. Začasnice dajejo enake pravice kot delnice, zlasti pravico do dividend. Glasijo se na ime. Začasnice na prenosnika so nične.

UŽITNICA- izdajajo se v d.d. za najrazličnejše zasluge. Je samostojni vrednostni papir, ki je lahko vezan na posamezno delnico ali ne, sam po sebi pa upravičuje do določenih koristi.

SKLEP O IZDAJI DELNIC- s sklepom o izdaji delnic se določi:-ime ali firma izdajatelja delnic, -oznaka, da se delnica glasi na prinosnika ali na ime, -skupna vrednost celotne izdaje delnic, -oznaka, ali je delnica prenosna ali navadna, -način ali oblika izdaje delnic, -nominalna vrednost delnic, -način izplačila dividend, -čas vpisa delnic, -način vpisa delnic, -rok za vrnitev vplačila, če delnice ne bi bile izdane, -razred delnic, -vrstni red uveljavljanja prednosti, -pdstotek delnic, ki se izdajo brez glasovalne pravice, -način objave izdaje delnic, -postopek razdelitve in izročitve delnic, -način plačila delnic, -pogoji za izlačilo zbirne dividende, -način razpolaganja z delnicami, -možnost preoblikovanja delnic, -prednostna pravica imetnika delnic ob novi izdaji delnic.

Vse te sestavine niso kogentne in so odvisne od značilnosti delnic, ki se izdajajo, in od načina izdajanja delnic ter načina rešitve posameznih vprašanj.

VRSTE DELNIC

Lahko jih razdelimo po formalnih ali po vsebinskih kriterijih.

Po FORMALNEM KRITERIJU jih delimo na IMENSKKE in PRINOSNIŠKE delnice. Delnice pa se morajo glasiti na ime, če so bile izdane pred celotnim vplačilom nominalnega ali višjega emisijskega zneska. Na ime pa se morajo glasiti tudi začasnice.

Razlika med obema vrstama delnic je pomembna predvsem zaradi *prenosov*.

PRINOSNIŠKE delnice se prenašajo z vsemi pravicami, ki jih vsebujejo, z navadno *tradicijo* delnice. IMENSKKE delnice pa se prenašajo z *indosamentom* in z vpisom prenosa v knjigo delničarjev.

Delnica so praviloma prosto prenosljive. ZGD pa ureja *VINKULARNO IMENSKO DELNICO*, za katero je *preno vezan na odobritev družbe*. Če se taka delnica prenese brez soglasja, prenos nima pravnega učinka, če pa se odobri kasneje, deluje prenos *ex tunc*.

Imenske delnice se vpišejo v delniško knjigo z imetnikovo oznako ali s podatki o imenu in prebivališču imetnika. Zato mora družba v primeru izdaje delnic obvezno voditi delniško knjigo, ki mora biti javna in pregledna. Učinek vpisov v delniško knjigo je v tem, da ustvarja razmerje med delničarjem in družbo, ne vpliva pa na razmerje delničarja do tretje osebe.

V razmerju do družbe velja za delničarja tisti, ki je kot delničar vpisan v delniški knjigi. Ta vpis pa ima le legitimacijski učinek napram družbi.

V delniško knjigo lahko vpogleda vsak delničar.

Po VSEBINI, glede na pravice iz delnic, pa se delnice delijo na NAVADNE (REDNE) in PREDNOSTNE (UGODNOSTNE ali PRIORITETNE).

NAVADNE DELNICE dajejo imetnikom:-pravico do udeležbe pri upravljanju družbe, - pravico do dela dobička (dividend), pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju družbe.

PREDNOSTNE DELNICE so delnice, ki zagotavljajo njihovim imetnikom poleg pravic, ki jih imajo navadne delnice, še določene prednostne pravice:-prednost pri izplačilu vnaprej določenih zneskov od nominalne vrednosti delnic ali dobička, -prednost pri izplačilu ob likvidaciji družbe, -druge pravice, določene s statutom.

ZGD posebej opredeljuje dve vrsti prednostnih delnic:-komulativno (zbirna)

-participativno (udeležbena) delnico.

ZBIRNA (KOMULATIVNA) delnica daje njenemu imetniku prednostno pravico do izplačila vseh še neizplačanih dividend, preden se imetnikom navadnih delnic izplačajo katerikoli dividende.

UDELEŽBENA (PARTICIPATIVNA) delnica pa daje imetniku poleg prednostne dividende še pravico do izplačila dividend, ki pripadajo imetnikom navadnih delnic v skladu s sklepom o razdelitvi dobička.

Delnice z enako pravico tvorijo en RAZRED.

Velja načelo, da vsaka delnica zagotavlja glasovalno pravico in da se lahko brez glasovalne pravice izdajajo samo prednostne delnice. Omejitev pa je, da družba ne sme imeti več kot 50% nevolilnih delnic v sestavi osnovnega kapitala. NEVOLILNE DELNICE so lahko samo tiste, ki so hkrati prednostne delnice, katerih prednostna pravica se mora nanašati na prednostno pravico pri razdelitvi dobička.

Čeprav prednostni delničarji, imetniki nevolilnih delnic nimajo glasovalne pravice, pa zakon zahteva njihovo soglasje za določene sklepe (če se nanašajo na omejitev ali razveljavitev njihove prednosti, če gre za izdajo novih prednostnih delnic). O tem soglasju odločajo prednostni delničarji na ločenem zasedanju z izrednim sklepom. Za veljavnost tega sklepa je potrebna večina najmanj 3/4 oddanih glasov, staut pa ne more določiti drugačne večine ali drugih zahtev.

ZGD ne pozna izdaje navadnih delnic brez pravice glasovanja, določa pa, da se takšne delnice lahko izdajo na podlagi posebnega zakona.

Delnice posamezne vrste je mogoče preoblikovati v drugo vrsto, če je to določeno v statutu. To preoblikovanje se opravi na delničarjevo zahtevo. Prinosniška delnica se lahko preoblikuje v imensko ali obratno. Stroške za preoblikovanje nosi delničar.

DELNICA KOT VSEBINA ČLANSTVA IN CELOTA PRAVIC DELNIČARJA

Pravice, ki delničarju v družbi pripadajo, niso nit stvarne (ker delničarji niso lastniki premoženja niti d.d. same) niti obligacijske pravice

Gre za celoto pravic, ki predstavljajo članstvo delničarja v družbi in ki jih lahko označimo kot korporacijske pravice. Delimo jih na dve skupini:-premoženjske pravice, -članske pravice v ožjem pomenu.

1) PREMOŽENJSKE PRAVICE-so:-pravica do dividend, -do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju družbe, -do prednostnega nakupa delnic novih emisij.

Statut družbe pa lahko določi tudi druge pravice.

a) UDELEŽBA V DOBIČKU- pravica do dela dobička je temeljna premoženjska pravica delničarja. To pravico imajo vsi delničarji. Delnica, ki bi to pravico izključevala, ne obstaja v ZGD.

Deleži delničarjev pri dobičku se določajo v sorazmerju z nominalnimi zneski delnic. Če vložki v osnovni kapital niso vplačani v celoti, zakon določa, da pripada delničarjem dobiček v sorazmerju z izvršenimi vplačili, če ni s statutom določeno drugače.

Imetniki navadnih delnic imajo proporcionalno pravico do udeležbe na dobičku.

Delničarjem, ki imajo prednostne delnice, pa se lahko zagotovi večja pravica do udeležbe na dobičku. Prednost se realizira z izplačilom, še preden se karkoli izplača imetnikom navadnih delnic.

Dividenda se lahko izplača samo iz dobiška družbe. Skupščina pa lahko s sklepom odloči, da pusti dobiček nerazdeljen.

LETNI RAČUNOVODSKI IZKAZ sestavlja uprava družbe v soglasju z nadzornim svetom. Uprava sme pri sestavi predloga letnega poročila odvesti v rezerve največ polovico dobička. Najmanj polovico dobička pa mora nameniti za razdelitev med delničarje. Skupščina sestavlja izkaz v primeru, če uprava in nadzorni svet ne najdeta soglasja. Veže jo pravilo o rezervi, ni pa omejena z obveznostjo razdelitve dobička med delničarje.

Glede dobička sta torej dve možnosti:- lahko se pusti nerazdeljen, -lahko se razdeli med delničarje z upoštevanjem določb o oblikovanju rezerv. Dobiček pa je lahko po sklepu skupščine izvzet iz razdelitve med delničarje in namenjen v druge namene.

Sklep skupščine o razdelitvi dobička se lahko izpodbija. Razlog za izpodbijanje je, če je skupščina o delitvi dobička odločila v nasprotju z zakonom ali statutom, da se dobiček ne deli, čeprav to ni nujno glede na okoliščine, v katerih družba posluje. Tožbo zaradi izpodbijanja sklepov skupščine o delitvi dobička lahko vložijo vsaki delničar in nadzorni svet v roku 3 mesecev od dneva prejema sklepa.

Družba lahko izplačuje tudi VMESNO DIVIDENDO, kar pomeni, da se dividendda izplača, še preden se dobiček ugotovi z letno bilanco in razporedi glede na predviden dobiček. Vmesno dividendo lahko izplača uprava, za to pa mora imeti posebno pooblastilo v statutu. Ne sme pa izplačati vsega predvidenega dobička, ampak le polovico, saj mora upotovati rezervacijo za rezerve.

Druga omejitev za izplačilo vmesnih dividend pa je ta, da ne sme preseči polovice ustvarjenega dobička iz prejšnjega leta.

Določba, da je mogoče dividende izplačevati zgolj iz dobička ali iz akumuliranih skladov dobičkov prejšnjih let je namenjena varstvu upnikov. Sem sodi tudi prepoved vračila in obrestovanja vložkov.

Delničarji morajo družbi vrniti vsa vplačila, ki jih prejmejo od družbe v nasprotju z zakonom. To pa ne velja, če so delničarji prejeli vplačila kot dividende in so pri tem bili v dobri veri. Dolžnost vrnotve velja le, če so vedeli ali bi morali vedeti, da do prejemkov niso bili upravičeni. Vrnitev neupravičenih izplačil lahko zahteva družba. Kot prepovedanih plačil pa ni mogoče šteti tistih plačil, ki jih družbenik prejme napodlagi obveznostnega razmerja z družbo.

Dividenda se praviloma izplača v denarju, čeprav ZGD o tem ne določa nič.

b) PRAVICA DO LIKVIDACIJSKEGA DELEŽA- po prenehanju družbe se v postopku likvidacije po poplačilu vseh obveznosti družbe preostalo premoženje razdeli med delničarje. Enako velja za stečaj, kjer likvidacijskega postopka ni. Načeloma se preostalo premoženje razdeli med delničarje v sorazmerju z njihovimi deleži. Pred razdelitvijo se morajo vplačati še nevplačani deleži. Načelo sorazmerne delitve premoženja med delničarje pa velja le za navadne delnice. Posamezni delničarji, ki imajo prednostne delnice, imajo lahko tudi prednost pri izplačilu preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju družbe. Ta vrsta prednosti mora biti izrecno določena.

c) PREDNOSTNA PRAVICA DO NOVIH DELNIC-gre za predkupno pravico dosedanjih delničarjev, da lahko v sorazmerju z njihovimi deleži v osnovnem kapitalu prednostno odkupijo novo izdane delnice v primeru povečanja osnovnega kapitala družbe. S to pravico se zagotavlja, da se notranja sestava razmerij med delničarji načeloma ne more spremeniti, relativno pa se preprečuje dostop v družbo novim udeležence. ZGD določa zauveljavitev prednostne pravice do novih delnic minimalni rok 14 dni. Ta rok se lahko v praksi podaljša. Šele po preteku tega roka lahko uprava proda nove delnice drugim osebam.

Prednostno pravico dosedanjih delničarjev pa je mogoče relativizirati ali v celoti izključiti. Lahko se delno izključi, kar pomeni, da se možnost vpisa novih delnic omeji z zgornjim številom (zneskom). Odločitev o izključitvi prednostne pravice je mogoče sprejeti samo s sklepom o povečanju osnovnega kapitala, predpisana pa je tudi najmanj 75% kapitalska večina za veljavno sprejemanje tega sklepa. Možno pa je to pravico izključiti že vnaprej, v statutu.

Ne šteje se, da gre za izključitev prednostne pravice delničarja, če prevzame novo emisijo delnic finančna organizacija z obveznostjo, da bo te delnice kasneje najprej ponudila delničarjem.

2) ČLANSKE PRAVICE DELNIČARJEV- aktivna in pasivna volilna pravica v organih družbe,

-pravica nadzorstva nad poslovanjem družbe, -pravica do informacij, -pravica do izpodbijanja sklepov ali ukrepov organov družbe

3) DOLŽNOSTI DELNIČARJEV- članstvo v d.d. samo po sebi delničarjem ne nalaga nobenih posebnih dolžnosti. V okviru dolžnosti delničarja pa govorimo o dveh obveznosti:

- GLAVNA OBVEZNOST delničarjev- obveznost do popolnega vplačila emisijske vsote vpisanih delnic

- POSTRANSKE OBVEZNOSTI delničarjev- gre za dodatne obveznosti delničarjev, ki so fakultativne in odvisne od statuarne ureditve. Te obveznosti delničarjev in njihov obseg se mora označiti na delnicah ali začasnicah.

Za določitev takšneobveznosti postavlja ZGD pogoj, da je za prenos delnic potrebno dovoljenje družbe. To pa je možno le v primeru imenskih delnic. Gre torej za vinkulirane imenske delnice.

Dodatne obveznosti se vedno prevzamejo poleg glavne obveznosti in ne namesto nje. Če delničar dodatne obveznosti ni izpolnil ali je ni izpolnil pravilno, lahko družba zahteva povračilo škode zaradi neizpolnitve. Lahko pa zahteva tudi pogodbeno kazen, če je to določeno v stautu.

Dodatne obveznosti delničarjev ne smejo biti določene v denarju, v doplačilni obveznosti poleg plačila osnovnega vložka.

Te dodatne obveznosti se od glavne obveznosti razlikujejo v tem, da zaradi njihovih kršitev delničarjev ni mogoče izključiti iz družbe.

Delničar drugih obveznosti razen glavne in morebitnih stranskih nima. Za delničarja načeloma ne velja prepoved konkurence. Lahko pa se ta prepoved določi z aktom o ustanovitvi (statutom)

LASTNE DELNICE- določena je prepoved pridobivanja lastnih delnic- d.d. ne more sama postati svoj delničar.

Prepoved pridobivanja lastnih delnic NI absolutna, ampak jo tudi ZGD omejuje na določeno višino in za določene primere.

a) družba sme pridobivati lastne delnice, če je pridobitev nujna za preprečitev hude neposredne škode, ki grozi premoženju družbe. Takšna pridobitev je dopustna le v primeru, če so delnice v celoti vplačane, in če je zanje plačan nominalni ali višji znesek. Če družba tako kupi lastne delnice, mora upravi na prvi naslednji skupščini poročati o razlogih in namenu pridobitve, o ptevilu in nominalnem znesku delnic ter o vrednosti delnic.

b) lastne delnice lahko kupi, če jih namerava ponuditi v odkup delavcem družbe. To mora storiti najmanj v 1 letu po pridobitvi.

c) lastne delnice lahko pridobi zato, da bi zagotovila delničarjem ustrezno odpravnino, ki jo omogoča ZGD.

d) izjema od prepovedi pridobitve lastnih delnic je tudi neodplačna pridobitev lastnih delnic. Sem sodijo darila ali enostavna prepustitev delnic družbi. Važno je, da družba zapridobljene delnice ne da nobenega nadomestila. Takšne delnice morajo biti v celoti plačane.

e) lastne delnice lahko družba pridobi pri nakupni komisiji. Gre predvsem za banke in druge finančne organizacije, ki so delniške družbe in ki kupujejo lastne delnice v svojem imenu in za račun svojih komitentov. Delnice morajo biti plačane v celoti.

f) pridobi jih lahko na podlagi univerzalnega pravnega nasledstva, do česar pride ob pripojitvi, spojitvi in preoblikovanju, kakor tudi zaradi dedovanja.

g) izjemoma lahko pridobi lastne delnice na podlagi sklepa skupščine o umiku delnic, po postopku, ki je sicer določen za zmanjšanje osnovnega kapitala z umikom delnic.

Za primere **a, b** in **c** zakon določa dva dodatna pogoja:

- skupen nominalni znesek pridobljenih delnic ne sme skupaj z morebitnimi drugimi lastnimi delnicami presegati 10% osnovnega kapitala

- družba lahko pridobi delnice ob nadaljnjem pogoju le, če pred tem oblikuje sklad za lastne delnice, ne da bi zmanjšala osnovni kapital ali po zakonu ali statutu predpisan sklad, katerega se ne sme uporabljati za plačila delničarjem.

Oba pogoja morata biti izpolnjena komulativno.

Za druge 4 izjeme zakon ne postavlja dodatnih pogojev.

D.d. trajno ne sme imeti v posesti več kot 10% lastnih delnic.

Če v skladu z izjemami presega vrednost 10% osnovnega kapitala, mora družba tisti del delnic, ki te odstotke presega, odtujiti v treh letih po pridobitvi.

Zakon torej določa dva roka za odtujitev lastnih delnic:

- v 1 letu je potrebno odtujiti lastne delnice, ki jih je družba nezakonito pridobila

- v 3 letih po pridobitvi pa je treba odtujiti tiste delnice, ki so pridobljenena zakonit način, njihova vrednost pa presega 10% osnovnega kapitala.

Za kršitve zakonske zapovedi o odtujitvi lastnih delnic, ki presegajo 10%, določa ZGD dolžnost družbe, da mora vse te delnice *umakniti*. UMIK DELNIC pomeni odvzem vseh članskih pravic in listin, ki te pravice vsebujejo. Umaknjene delnice so razveljavljene.

Iz lastnih delnic družbe nima nobenih pravic, saj bi v nasprotnem primeru kršila osnovna načela d.d. Zato je določeno, da vse članske pravice iz pridobljenih lastnih delnic *mirujejo*.

Družba pa ima vseeno pravico razpolagati z članskimi pravicami, ki so vsebovane v lastnih delnicah. Te delnice lahko družba zastavi, jih proda ali da v uživanje.

Lastne delnice torej ne glasujejo, prav tako jim ne pripadajo premoženjske pravice udeležbe v dobičku.

Edina premoženjska pravica, ki je izjemoma določena za lastne delnice, je njihova udeležba pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe. To pomeni, da ob delitvi dobička v obliki delnic sodelujejo tudi lastne delnice.

Prepoved pridobitve delnic družbe je določen tudi za odvisno družbo in za družbo v večinski lasti.

Posebna nevarnost je lahko za družbo pridobitev lastnih delnic v zastavo. Te delnice je treba prišteti k lastnim delnicam, ki jih družba že ima.

DOLŽNIŠKI KAPITAL, DOLŽNIŠKI VREDNOSTNI PAPIRJI, OBLIGACIJE

Premoženje družbe je sestavljeno tudi iz dolžniškega kapitala (kapital, ki ga je družba pridobila z obveznostnimi pravnimi posli).

ZGD vsebuje le določbe o posameznih posebnih vrstah obligacij, in sicer:

- a) *zamenljive (konvertibilne) obveznice*
- b) *pravica do prednostnega nakupa delnic*
- c) *dividendne obveznice (obveznice s pravico do dobička)*

Te vrste obligacij so posebej pomembne, zato ZGD dolča posebnosti pri odločanju o njihovi izdaji ter posebnosti postopkov pri povečevanju kapitala d.d. z izdajo teh obligacij.

Po eni strani gre pri financiranju z dolžniškimi vrednostnimi papirji za večje varstvo investitorja, ki se mu garantira vračilo glavnice, vsekakor pa je poplačan pred imetnikom delnice.

Po drugi strani pa pomeni to financiranje za imetnika obligacije določeno vrsto rizika, zato jim daje družba določene prednosti, koristi in varščino kot stimulacijo za njihov nakup.

a) ZAMENLJIVA (KONVERTIBILNA) OBVEZNICA- omogoča obligacijskemu upravičencu možnost, da svoj posojilni kapital spremeni v investicijski kapital, da torej spremeni obveznico v delnico.

V praksi se te obveznice ločijo po tem, kako se jih zamenja za delnico:- ali se imetniku postavi najdaljši rok, v katerem lahko svojo pravico uresniči, -možnost zamenjave se določi točno na določen datum. Svojo pravico imetnik uresniči s posebno pisno izjavo (v dvojniku). Navajati mora delež po številu, nominalnem znesku, razredu delnic in ima enak učinek kot pisna izjava.

Izdajo zamenljivih (konvertibilnih obveznic je potrebno vpisati v sodni register. Obvestilo o sklepu se objavi v URL RS.

b) PRAVICE DO PREDNOSTNEGA NAKUPA DELNIC- gre za pravico, ki upravičencu omogoča preventivno pravico do nakupa morebitnih novih emisij. Ne gre za *OPCIJSKI VREDNOSTNI PAPIR* (ta se označuje kot listina, ki vsebuje pravico, ne pa obveznosti kupiti ali prodati določen vrednostni papir za določeno ceno v določenem časovnem obdobju ali na določen datum). Gre pa za *OBVEZNOSTNI DOLŽNIŠKI VREDNOSTNI PAPIR Z OPCIJO (vrednostni papir z upravičenji)*, ki nudi imetniku pravico, ne pa obveznost, da proda ali kupi po določeni ceni ob določenem času ali v določenem časovnem obdobju določeno količino delnic.

Vrednostni papirji z upravičenji veljajo dalj časa, lahko tudi za neomejen čas.

c) DIVIDENDE OBVEZNICE (OBVEZNICE S PRAVICO DO DOBIČKA)- gre za obveznice, s katerimi se pravice imetnikov obveznic povezujejo z dividendami delničarjev in dajejo poleg fiksnih obresti še pravico do določenega deleža čistega dobička. To je *PARCIARIČNO POSOJILO*.

Zakon predpisuje poseben postopek izdaje teh obveznic. Za veljavnost sklepa je potrebna posebna kvalificirana večina 3/4 pri sklepanju delničarjev na skupščini, statut pa lahko določi tudi drugačno večino.

Za izdajo teh obligacij se lahko pooblasti tudi upravo, vendar največ za obdobje 5 let.

Izdajo zamenljivih (konvertibilnih obveznic je potrebno vpisati v sodni register. Obvestilo o sklepu se objavi v URL RS.

Z izdajo prednostnih obveznic ne morejo biti prizadete pravice delničarjev. Delničarji imajo torej predkupno pravico do nakupa novih delnic, prav tako pa imajo predkupno pravico tudi napram tretjim osebam do nakupa prednostnih obveznic.

AMORTIZACIJA DELNIC

ZGD določa dve skupini primerov, v katerih je možna amortizacija delnic:

a) razveljavitev delnic po amortizacijskem postopku

b) razveljavitev delnic s strani družbe.

ZGD pa ureja tudi zamenjavo poškodovane delniške listine.

a) Če se delnica ali začasnica izgubi ali uniči, se listina lahko razveljavi po predpisih o amortizaciji vrednostnih papirjev. Tukaj se ne razveljavi delnica kot skupek pravic, ampak se razveljavi delnica kot listina (delniška listina). zato postopek razveljavitve same listine ne vplava na veljavnost članske pravice.

Postopek se lahko začne šele na podlagi predpostavke, da je delnica ali začasnica uničena ali izgubljena. Aktivno legitimiran za začetek postopka je delničar.

S pravnomočnostjo sklepa o razveljavitvi listine le-ta nima več legitimacijskega učinka. Delničar, katerega listina je v amortizacijskem postopku razveljavljena, ima pravico

zahtevati od družbe da mu izda novo delniško listino. Skupaj z razveljavitvijo delnice se razveljavijo tudi kuponi, ki še niso dospeli v plačilo in ki se glasijo na imetnika.

b) Delnica je razveljavljena s strani družbe, če je zaradi spremembe pravnih razmerij posatata nepravilna vsebina delniške listine.

Delnice se lahko razveljavijo samo v primeru, če nepravilnost temelji na spremembi nominalnega zneska delnic, če je treba nominalni znesek zmanjšati zato, da bi se zmanjšal osnovni kapita. Delnic torej ni mogoče razveljaviti na osnovi povečanja osnovnega kapitala.

Redno zmanjšanje osnovnega kapitala pa se lahko opravi ali z zmanjšanjem nominalnega zneska delnic ali z združevanjem delnic, če se najnižji nominalni znesek delnic ne more več zmanjšati. Družb lahko razveljavi tiste delnice, ki jih kljub pozivu na predložitev delnic ni prejela, in pa tiste, ki so predložene, pa ne dosežejo zadostnega števila, da bi bile nadomeščene z novimi in ki družbi niso dane na razpolago, da bi jih vnovčila na račun udeležencev.

Za razveljavitev delnic mora družba izpeljati predpisan postopek. Najprej mora poizkusiti pridobiti listino, ki so nepravilne, z normalnim pozivom, Šele nato začne s postopkom za razveljavitev delnice. Dovoljenje za postopek da sodišče na zahtevo uprave družbe, pri čemer preveri, , ali obstajajo pravne predpostavke za razveljavitev, ali je ocena družbe pravilna in ali ni prekoračila svojih pravic.

Po pridobljenem dovoljenju mora družba v ponovnem pozivu jasno izraziti željo, da se ji izročijo vse ali le določene delnice zaradi zamenjave ali drugega razloga. Poziv mora vsebovati opozorilo, da bodo delnice, ki ne bodo izročene, razveljavljene, in opozorilo, da je sodišče dalo dovoljenje za tako razveljavitev.

Na podlagi teh predpostavk in izpeljanega postopka lahko družba listino razveljavi. Razveljavitev začne veljati z objavo.

Posledica razveljavitve je neveljavnost listine, ne poseže pa v članske pravice delničarjev. Delničar ima pravico zahtevati, da mu družba izda nove delnice.

ZGD pa ureja tudi postopek zamenjave poškodovane listine. Če je delnica aličasnice poškodovana tako, da ni več primerna za promet, bistvena vsebina pa je še razpoznavna, lahko delničar zahteva, da mu družba na njegove stroške izda novo listino proti izročitvi stare. Staro listino mora po zamenjavi družba uničiti.

USTANOVITEV D.D.

V teoriji statusnega prava se pri ustanavljanju gospodarskih subjektov obravnavata *koncesijski* in *normativni* sistem ustanavljanja.

KONCESIJSKI SISTEM- ustanovitev podjetja je odvisna od upravne določbe državnih organov.

NORMATIVNI SISTEM- ustanovitev podjetja je odvisna od svobodne volje in iniciative podjetnikov, ki lahko ustanovijo podjetje v pravnoorganizacijski obliki, ki jo predvideva zakon on izpolnitvi vnaprej predpisanih pogojev.

D.d. se lahko ustanovi po dveh postopkih: -postopek *sočasne (simultane) ustanovitve*
-postopek *postopne (sukcesivne) ustanovitve*.

Vse postopek ustanovitve lahko razdelimo v tri vsebinske sklope:

1) PREDINKORPORACIJSKA faza- gre za dogovor bodočih ustanoviteljev, da bodo ustanovili d.d. in kako ko bodo strukturirali. Ustanovitelji sklenejo sporazum, s katerim se dogovorijo o ustanovitvi d.d. ter o medsebojnih pravicah in obveznostih.

2) faza ORGANIZIRANJA IN STRUKTURIRANJA DRUŽBE- ustanovitelji realizirajo predinkorporacijski sporazum. Sprejmejo statut d.d. in zagotovijo vpis celotnega osnovnega kapitala. S tem je družba že ustanovljena, saj je oblikovano tako notranje razmerje kot materialni temelji za delo družbe.

3) faza INKORPORIRANJA- gre za pridobitev lastnosti pravne osebe, to je vpis družbe v sodni register. Imenovati je potrebno organe družbe ter vplačati ves ali predpisani del osnovnega kapitala.

SOČASNA (SIMULTANA) USTANOVITEV- to je nastanek d.d. tako, da vsi ustanovitelji sprejmejo in podpišejo statut ter sami prevzamejo vse delnice. Ustanovitelji so lahko fizične ali pravne osebe. Pogoj je, da je ustanoviteljev, ki sprejmejo in podpišejo statut **najmanj 5**. kasneje po ustanovitvi paštevilo ni omejeno navzdol.

Ustanovitelji so delničarji, ki so družbo ustanovili, so sprejeli in podpisali statut. Oni delnic ne vpisujejo, ampak jih prevzamejo. On ustanovitvi orajo ustanovitelji prevzeti vse delnice. Zato družba ob ustanovitvi ne more imeti lastnih delnic.

D.d. je ustanovljena takrat, ko ustanovitelji prevzamejo vse delnice.

Družba obstaja že pred registracijo, toda brez priznane pravne osebnosti. Če kdo pred vpisom družbe v register nastopa v njenem imenu, odgovarja osebno z vsem svojim premoženjem, če pa je teh oseb več, odgovarjajo solidarno.

Prvi nadzorni svet družbe imenujejo ustanovitelji, ki so tedaj tudi edini delničarji družbe. Člani nadzornega sveta se lahko imenujejo ali v statutu ali s posebno listino, ki jo je potrebno priložiti k prijavi za vpis v register. Ustanovitelji imenujejo tudi finančnega revizorja. Nadzorni svet pa imenuje člane uprave. Člani nadzornega sveta so imenovani le do prve skupščine, ko se opravijo volitve članov nadzornega sveta.

Pred vpisom v register je potrebno vplačati tudi osnovni kapital. Po vplačilu osnovnega kapitala in imenovanju začasnih organov družbe se družba prijavi za vpis v register, kar naredijo člani uprave in nadzornega sveta.

Pred tem pa morajo ustanovitelji sestaviti izčrpno pisno poročilo o poteku ustanovitve družbe. V ustanovitvenem poročilu se navedejo zlasti:- pravni posli, s katerimi je družba pridobila stvarne vloške -dobiček podjetja, ki je vloženo v družbo, zadnjih dveh let ter nabavni in proizvodni stroški v zadnjih dveh letih. Ustanovitveno poročilo in celoten potek ustanovitve morajo pregledati člani uprave in nadzornega sveta.

Poleg njih pa mora ustanovitev pregledati tudi eden ali več ustanovitvenih ravizorjev, ki jih imenuje sodišče, če:-ja član uprave sam prevzel delnice, -če so bile ob ustanovitvi prevzete delnice na račun članov uprave ali nadzornega sveta, -če se ustanovitev izvede s stvarnimi vložki. Preveritev poročila o ustanovitvi ima v glavnem namen preprečiti zlorabe.

Po teh postopkih se družba prijavi za vpis v register. Prijava vsebuje:-navedbo zneska, za katerega se izdajo delnice, -dokazilo pooblaščne banke, da uprava prosto razpolaga z vpačanim zneskom, -dokazilo o izpolnjevanju zakonsko določenega pogoja, da mora biti direktor ali prokurist državljan RS, -določitev obsega upravičenja članov uprave za zastopanje.

Prijavi pa je potrebno priložiti še: -statut in listine, napodlagi katerih je bil statut pripravljen, in listine, na podlagi katerih so ustanovitelji prevzeli delnice, -obračun ustanovitvenih stroškov, ki gredo v breme družbe, -listine o imenovanju uprave in nadzornega sveta, -ustanovitveno poročilo in revizijska poročila članov uprave in nadzornega sveta ter revizorjev,.

Člani uprave morajo svoj popis hraniti na sodišču.

Na podlagi prijave sodišče odloči o vpisu družbe v register. Sodišče ima pravico do materialne presoje, če je družba pravilno ustanovljena in prijavljena. Če ugotovi, da družba ni pravilno ustanovljena in prijavljena, mora sodišče vpis zavrniti.

Če sodišče nima pomislekov ali ko se odpravijo pomankljivosti, ki so v tem postopku ugotovljene, vpiše družbo v register in registracijo objavi.

Poleg podatkov, ki se vpišejo v vseh družbah, se pri registraciji d.d. vpiše tudi:višino osnovnega kapitala, dan sprejetja statuta, imena in naslove članov uprave, trajanje družbe, če je bila ustanovljena za določen čas, upravičenje članov za zastopanje. Vse to sodišče objavi v uradni registrski objavi, poleg pa objavi še: obvezne sestavine statuta, ime in prebivališče ali firmo in sedež vsakega ustanovitelja, firmo in sedež družbe, dejavnost družbe, znesek osnovnega kapitala, nominalno vrednost delnic, število delnic, razred ter število delnic, ali se delnice glasijo na prinositelja ali na ime, število članov uprave in nadzornega sveta, obliko in način objav, pomebnih za družbo ali delničarje, čas trajanja družbe, dolžbe statuta ali drugega akta o sestavi uprave, emisijski znesek delnic, imena, poklice in naslove članov prvega nadzornega sveta.

Sočasno z objavo vpisa v register sodišče objavi tudi, da je na sodišču mogoč vpogled v vso predloženo dokumentacijo.

Najpomembnejša je JAVNOST USTANOVITELJEV, to pa zaradi njihove odgovornosti.

Ustanovitelji izrecno odgovarjajo družbi kot solidarni dolžniki za škodo, ki nastane zaradi netočnosti podatkov, danih v zvezi z ustanovitvijo družbe. Posebej pa je določena odgovornost ustanoviteljev za nepravilnosti pri stvarnih vložkih.

Poleg ustanoviteljev in oseb, za katerih račun so ustanovitelji prevzeli delnice, mora družbi kot solidarni dolžnik povrniti škodo tudi oseba:

-če je pri prejemu plačila v nasprotju s predpisi ni bilo všteto med ustanovitvene stroške, vedela ali morala vedeti, da gre za namenoma izvedeno utajo, ali je k tej utaji pripomogla, -če je s stvarnim vložkom oškodovala družbo
-če je pred vpisom družbe v register ali v 2 letih po njem javno napovedala delnice, zato da bi jih dala v promet, če je vedela zanepravilnosti ali nepopolnosti podatkov, danih za ustanovitev družbe.

Če pa družba prevzame dolg pred vpisom v register, velja za veljavnost prevzema posebnost, in sicer, da ni potrebna privolitev upnika, če družba odobri prevzem dolga v 3 mesecih po vpisu družbe v register in to sporoči upniku in dolžniku.

Po vpisu družbe v register se lahko izdajo delnice ali začasnice. Prej izdane delnice ali začasnice so nične.

POSTOPNA (SUKCESIVNA) USTANOVITEV-ta postopek je veliko bolj formaliziran, ker pri inkorporaciji družbe sodelujejo poleg ustanovitelji tudi bodoči delničarji. Te bodoče podpisnike delnic je potrebno še posebej zavarovati pred morebitnimi kršitvami njihovih pravic. Posebno pozornost se v postopku sukcesivne ustanovitve posveča notranjemu strukturiranju d.d., zato ker je potrebno varovati tako družbo kot delničarje. Razlika med simultano ustanovitvijo je v tem, da inicialni ustanovitelji ne prevzamejo vseh delnic, pred registracijo družbe pa je treba opraviti ustanovno skupščino.

Ustanovitelji sprejmejo statut, objavijo prospekt, prevzamejo del delnic, druge delnice pa vpisujejo na podlagi prospekta. PROSPEKT, ki ima pravno naravo oglasa z vabilom k javnemu vpisu delnic mora biti sestavljen v skladu s posebnimi predpisi. ZGD pa že določa nekatere sestavine prospekta: -število, vrsto in razred delnic, njihovo nominalno vrednost in ceno, po kateri se izdajajo, število, vrsto in razred delnic, ki so bile prevzete brez vpisovanja -kraj, kjer se delnice vpisujejo in opozorilo, da se tam lahko pregleda vsebina statuta ter ustanovitveno poročilo in poročilo revizorjev, -začetek in konec vpisovanja delnic, -dan, na katerega preneha vpisnikova obveznost, če bi se družba dotlej ne prijavila za vpis v register, -koliko je treba plačati za delnice pred vpisom družbe v register, -točne podatke o stvarnih vložkih, ustanovitvenih stroških, posebnih plačilih in nagradah, -način sklica ustanovne skupščine -najvišji znesek ustanovitvenih stroškov, ki gredo v breme družbe, -ime, poklic in prebivališče ali firmo in sedež družbenikov.

Pri sukcesivni ustanovitvi praviloma sodeluje banka, ki izdela tudi prospekt in tehnično posreduje pri emisiji delnic. Vpisovanje delnic in denarna vplačila se lahko po ZGD opravljajo izključno v bankah.

Statut sprejmejo ustanovitelji sami. Izdelan mora biti v obliki notarskega zapisa.

Sestaviti pa morajo ustanovitveno poročilo. Posebej pomembno je, da so prikazane okoliščine glede stvarnih vložkov ter prevzemov delnic s strani članov prvega nadzornega sveta in članov uprave. Prebere se na ustanovitveni skupščini kot 1.točka. Poročilo mora biti izdelano pred vpisovanjem delnic s strani tretjih oseb.

Delnice se prevzemajo z VPISNICO, ki jo mora podpisati vsak vpisnik v 3 izvodih. Vpisnica je izjava o vpisu delnic. Vsebovati mora: -število, razred vpisanih delnic, njihovo nominalno vrednost in ceno, po kateri se vpisujejo, -izjavo vpisnika, da bo delnice plačal pod pogoji, ki so določeni v prospektu, -denarni znesek, ki ga vpisnik pri vpisu delnic plača, -vpisnikovo izjavo, da pozna statut, prospekt in poročilo ustanoviteljev, tere da soglaša s statutom in ustanovitvijo družbe, -vpisnikov podpis z označbo prebivališča in podpis pooblaščenca banke, prikateri so bili vpisi opravljeni, ter njeno pisno potrdilo o prejetem vplačilu.

Ti elementi so pbvezni. Če ni kateregakoli izimed njih, je vpisnica nična. Nična pa je tudi vpisnica, ki omejuje vpisnikovo obveznost.

Pomembno je, da so vse delnice vpisane ali prevzete in da je vplačan tudi tisti del delnic, ki morajo biti vplačane v samem postopku.

Delnice pa je mogoče vplačevati sukcesivno, do določenega roka, v katerem morajo biti vplačane (3 mesece od začetka vpisovanja). Če se katero od nadaljnih vplačil ne vplača, določa ZGD kaducitetni postopek, ki se lahko orpavi, če delničar ne izpolni svoje glavne obveznosti, in se konča z odvzemom delnic.

Po uspelem vpisu in vplačilu delnic sledi faza razdelitve vpisanih delnic, ki jih morajo ustanovitelji razdeliti med vpisnike v 15 dneh po preteku roka za vpisovanje delnic.

Tukaj ne gre za fizično razdelitev delniških listin, ampak za dodeljevanje delnic, določanje, koliko delnic pripade določenemu posamezniku.

Ustanovitelji niso dolžni sprejeti vsake ponudbe o željenem nakupu delnic.

Šele z dodelitvijo delnic pride do dejanskega prevzema vseh delnic, pri čemer družba nastane. Družba ima z dnem prevzema delnic opredeljeno kapitalsko strukturo in razpolaga z določenim kapitalom, s plačili za delnice. V tem času pa še nima nobenih organov.

Ustanovitelji ne smejo razpolagati z vplačili za delnice. Z njimi lahko razpolaga uprava šele potem, ki je opravljen vpis družbe v register.

Naslednja faza pri sukcesivnem ustanavljanju družbe je sklic USTANOVNE SKUPŠČINE. Sklicati jo morajo z oglasom. Vsem vpisnikom je potrebno omogočiti informacije za sodelovanje na ustanovitveni skupščini, še posebej pa jim je potrebno omogočiti pregled: statuta, -poročil ustanoviteljev in revizorjev, -seznama delnic, -poročil ustanoviteljev o ustanovitvenih stroških, -seznamov o razdelitvi delnic.

Rok za izvedbno ustanovne skupščine je največ dva meseca po preteku s prospektom določenega roka za vpisovanje delnic. To je lahko najkasneje 5 mesecev po začetku vpisovanja delnic. Ta rok se lahko podaljša s sklepom sodišča največ z 1 mesec.

Ustanovitvena skupščina je za ustanovitev d.d. nujno potrebna in je obvezna. Če se ne opravi, družba ne more biti ustanovljena. Če se ne opravi pravočasno, se šteje, da ustanovitev družbe ni uspela, potrebno pa je vrniti vplačila vsem vpisnikom.

Kraj skupščine je lahkodoločen v prospektu, sicer pa semora opraviti na sedežu družbe. Zastopana mora biti večina vseh delnic.

Odpre jo notar. Sestavi seznam navzočih vpisnikov in prevzemnikov delnic. Nato skupščina izvoli predsednika in dva preštevalca glasov. Skupščinski zapisnik vodi notar, podpisati pa ga morajo poleg njega še predsednik, oba preštevalca in ustanovitelji družbe.

Zakonsko določene pristojnosti ustanovne skupščine so:

- ugotavlja, ali so vpisane ali prevzete vse delnice in ali je bila oravljena razdelitev delnic ter ali so vplačila bila opravljena v skladu za zakonom
- ugotavlja, ali so glede stvarnih vložkov bile vse zahteve izpolnjene tako, da bo družba z njimi lahko prosto razpolagala takoj, ko bo vpisana v register
- ugotavlja najvišji dovoljeni znesek ustanovitvenih stroškov, ki grdo v breme družbe
- izvoli nadzorni svet ali imenuje upravo.

O vseh 4 vprašanjih mora skupščina sprejeti pravnoformalne sklepe, saj je z njihovim sprejemom družba ustanovljena. Treba jih je priložiti k prijavi zavpis v register.

Na ustanovitveni skupščini velja vsaka delčnica 1 glas, sklepa pa se z večino zastopanih delnic, ki niso izvzete od glasovanja (z navadno večino).

Lahko se spremeni statut, ki so ga določili ustanovitelji.

ORGANI D.D.

Oblikovala sta se dva sistema organov d.d.:

- DVOTIRNI sistem upravljanja
- ENOTIRNI sistem upravljanja.

Med obema je pomembna razlika v tem, ali se med delničarji kot lastniki ter direktorjem kot poslovnim organom oblikuje še vmesni organ, ki prevzema funkcijo delničarjev kot lastnikov pri imenovanju, kontroli in odpoklicu direktorja kot poslovnega organa.

UREDITEV ORGANOV D.D. V ZGD- sprejeto je stališče, da imajo lahko d.d. bodisi enotirno bodisi dvotirno strukturo upravljanja organov.

D.d. mora imeti nadzorni svet:- če je njen osnovni kapital dosegel 300 milijonov SIT, ali

- če je povprečno letno število zaposlenih večje od 500, ali
- če je bila družba ustanovljena sukcesivno, ali
- če so njene delnice uvrščene na borzi, ali
- če je število imenskih delničarjev družbe večje od 100.

D.d. ima torej lahko ali dva organa (upravo in skupščino) ali tri organe (uprava, nadzorni svet, skupščina).

UPRAVA

Uprava je organ, ki združuje funkcijo posloводства in funkcijo zastopanja d.d.

a) SESTAVA UPRAVE- uprava je lahko individualni ali kolektivni organ. Le če družba nima nadzornega sveta, mora biti uprava kolektiven organ, sestavljena iz najmanj treh članov. Člani uprave ali direktor posameznik imajo lahko tudi namestnike.

Sestavo in število članov določata zakon in statut d.d. Član uprave je lahko samo fizična oseba, ki je neomejeno poslovno sposobna, razen osebe:

- ki je bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper gospodarstvo, zoper delovno razmerje in socialno varnost, zoper pravni promet, zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva in zoper družben in zasebno premoženje, in sicer za 5 let po pravnomočnosti sodbe in ne prej kot 2 leti po prestani kazni
- ki ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica, za čas trajanja prepovedi.

Član uprave je lahko tudi tujec, mora pa biti ustrezno razmerje med domačimi in tujimi državami. ne more pa biti član uprave pravna oseba.

Za člana uprave ni potrebno, da je obenem delničar. Ne more pa biti hkrati član uprave in nadzornega sveta.

Člane uprave se imenuje za dobo največ 5 let z možnostjo neomejenega ponovnega imenovanja. V dvotirnem sistemu imenuje upravo nadzorni svet, v enotirnem pa skupščina delničarjev.

Če ima uprava več članov, je predsednik uprave obvezen. Njegov glas je v primeru enakega števila glasov članov uprave, ki različno glasujejo, odločilen. Predsednika uprave voli organ, ki imenuje druge člane uprave.

V kolektivni upravi sprejemajo odločitve vsi člani soglasno, vsak član ima en glas, v primeru enakega števila glasov je odločilen glas predsednika. To pa se lahko uredi drugače s statutom. Ne more se spremeniti samo določbe, da ima vsak član uprave en glas. Nikdar pa ne more manjšina prevladati nad večino.

Če iz kateregakoli razloga eden ali več članov uprave ni imenovan, gaimenuje sodišče, v nujnih primerih na predlog zainteresiranih oseb. Njegova funkcija biti član pa preneha, koje namesto njega imenovan nov član v skladu s statutom.

b) PRISTOJNOSTI UPRAVE- uprava vodi d.d. v dobro družbe, samostojno in na lastno odgovornost. Pristojna je sprejemati vse odločitve razen tistih, za katere sta izrecno pristojna skupščina ali nadzorni svet.

Odgovornosti za odločitve ne more prenesti na druge z delegacijo pristojnosti. Izjema pa je, da lahko uprava zahteva, da skupščina odloči o vprašanju, ki se nanaša na vodenje poslov.

Pristojnosti upravi ni mogoče odvzeti niti s statutom niti z odlčitvijo skupščine alinadzornega sveta.

Funkciji uprave sta torej dve:- *posloводство* -*zastopanje in predstavljanje*

Uprava je odgovorna za vse poslovne odločitve. Prijaviti mora družbo za vpis v register, odloči o sklicu skupščine, pozove delničarje da vplačajo vložke na delnice, ki še niso v celoti vplačane.

Če uprava ne deluje več kot 12 mesecev, je z zakonom določeno prenehanje d.d, kar ima za posledico sklep sodišča o likvidaciji družbe.

Po zakonu imajo vsi člani uprave kolektivno zastopstvo, lahko pa se to uredi drugače.

Način zastopstva in osebe, ki so upravičene zastopati, morajo biti vpisane v register.

Uprava je zakoniti zastopnik d.d. Zakonsko zastopanje je brez omejitev.

Skupščina ne daje upravi nobenih smernic za poslovanje in uprava skupščini ni odgovorna.

Uprava pa odgovarja nadzornemu svetu, saj jo ta imenuje in razrešuje. Velja dolžnost uprave poročati nadzornemu svetu o:- načrtovani poslovni politiki in drugih načelnih vprašanih poslovanja, -donosnosti družbe, še posebej o donosnostilastnega kapitala, -poteku poslov, -poslih, ki lahko pomembno vplivajo na donosnost ali plačilno sposobnost družbe.

Uprava pripravi predlog letnega poročila in ga je dolžna pred obravnavanjem na skupščini predložiti nadzornemu svetu, ki je dolžan k predloogu oblikovati svoje mnenje in ga predložiti skupščini.

Če ob pripravi letne ali vmesne bilance stanja uprava ugotovi, da izguba dosega polovico osnovnega kapitala, mora v roku 48 ur sklicati skupščino in jo o tem obvestiti. V primeru prezadolženosti ali plačilne nesposobnosti mora tedaj, ko nastopi dejstvo, ki ga stečajni zakon določa za začetek stečajnega postopka, takoj ali najkasneje v 3 tednih sama uprava predlagati postopek prisilne poravnave ali stečajni postopek. Prav tako ne sme uprava izvrševati nobenih izplačil.

Če člani uprave kršijo svojo dolžnost ravnanja s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika in varovanja poslovne skrbnosti, so solidarno odgovorni družbi za škodo. niso pa odgovorni odškodninsko, če je odločitev sprejela skupščina.

Njihove odškodninske odgovornosti se članov uprave ne more razrešiti niti v primeru, če je nadzorni svet odobril njihovo dejanje, če se to dejanje nanaša na:

- vrnitev vložkov delničarjev
- plačilo obresti in dividend delničarjev
- vpisovanje, pridobivanje, zastavljanje ali umik lastnih delnic ali delnic druge družbe
- razdelitev premoženja družbe
- izročitev plačil potem, ko je nastopila plačilna nesposobnost ali prezadolženost
- predčasno izdajo delnic pri pogojnem povečanju kapitala.

Ta dejanja morajo biti opravljena v nasprotju z zakonom.

Družba se odškodninskem zahtevku lahko odreče ali ga pobota šele po 3 letih od nastanka ali če o tem soglaša skupščina in če temu pisno ne odgovarja manjšina delničarjev, ki imajo skupaj vsaj 1/10 osnovnega kapitala. Odškodninski zahtevek pa lahko uveljavljajo tudi upniki, vendar subsidiarno, če jih družba ne more poplačati.

Za člane velja tudi dolžnost poslovne zvestobe do družbe. Pleg konkurenčne klavzule določa zakon še posebno prepoved konkurence, ki bi bila v tem, da bi člani uprave opravljali pridobitno dejavnost, na področju dejavnosti družbe pa tudi ne sklepati poslov za lasten in tuj račun. Ta prepoved se lahko ukine s soglasjem nadzornega sveta.

c) RAZMERJE MED UPRAVO IN DRUŽBO- ZGD določa, da se poleg pravic in obveznosti, ki jih ima član uprave in so določene v ZGD, določijo druge pravice in obveznosti s pogodbo med članom uprave in družbo.

Poleg pravice do dividend, ki jim pripada kot morebitnim delničarjem, in poleg rednih prejemkov za delo, sodi med ožje pravice članov uprave pravica do deleža pri dobišku, ki pa ni zakonsko zagotovljena, ampak je prepuščena statuarni ureditvi.

Posojila se lahko članom uprave in prokuristom odobrijosamo na podlagi sklepa nadzornega sveta.

d) ODPOKLIC UPRAVE- uprava odgovarja nadzornemu svetu, ki jo je imenoval, ali skupščini (v enotirnem sistemu). Nadzorni svet pa lahko ne glede na dobo imenovanja odpokliče posameznega člana uprave ali predsednika. Odpoklic se lahko opravi, če se ugotovi, da odpoklicani huje krši obveznosti ali da ni sposoben voditi poslov. Predsednik uprave pa se razreši, če mu skupščina izreče nezaupnico.

NADZORNI SVET

Družba mora imeti nadzorni svet:

- če njen osnovni kapital dosega 300 milijonov SIT, ali
- če je povprečno letno število zaposlenih večje od 300, ali
- če je bila družba ustanovljena sukcesivno, ali
- če so njene delnice uvrščene na borzi, ali
- če je število imenskih delničarjev večje od 100.

1) PRISTOJNOSTI NADZORNEGA SVETA- poglavitna funkcija nadzornega sveta je nadzorstvo nad vodenjem poslov družbe. Sprejema pa tudi nekatere odločitve, konkretno vodenje poslov pa se ne more prenesti na nadzorni svet. Pri opravljanju funkcije nadzorstva lahko nadzorni svet pregleduje in preverja knjige ter dokumentacijo družbe, njeno blagajno, vrednostne papirje in zaloge blaga.

Najpomembnejša pristojnost nadzornega sveta je imenovanje in odpoklic uprave. Ta pristojnost je kogentna in se ne more prenesti na skupščino. Nadzorni svet pa ne more sam prevzeti pristojnosti uprave.

Nadzorni svet je dolžan oblikovati svoje mnenje k predlogu letnega poročila, in ga predloži skupščini.

Nadzorni svet lahko skliče skupščino na podlagi svoje odločitve, čeprav je to praviloma v pristojnosti uprave.

Ima poslovodno funkcijo, ko gre za razmerja med družbo in člani uprave. Predsednik nadzornega sveta po zakonu zastopa družbo proti članom uprave.

Vsak član nadzornega sveta lahko uveljavlja ničnost sklepov skupščine.

2) SESTAVA NADZORNEGA SVETA- nadzorni svet je kolektivni organ, ki ga morajo sestavljati najmanj 3 člani.

Nadzorni svet ima dve vrsti članov: -člani, ki zastopajo interese delničarjev, -člani, ki so predstavniki delavcev in preko katerih se uresničuje sodelovanje delavcev pri upravljanju v organih družbe.

Število predstavnikov delavcev v nadzornem svetu ne sme biti manjše od 1/3 članov nadzornega sveta v družbi, kjer je zaposleno do 1000 delavcev, in ne manjše od 1/2 v družbi, kjer je zaposlenih več kot 1000 delavcev. Predstavnike delavcev izvoli in odpokliče svet delavcev in s tem seznanji skupščino družbe.

Člane nadzornega sveta, ki zastopajo delničarje, pa voli skupščina.

Član nadzornega sveta je lahko le neomejeno poslovno sposobna fizična oseba. Ne more pa biti član v nadzornem svetu fizična oseba če je: -član uprave ali nadzornega sveta že v treh drugih družbah, -član uprave od družbe odvisne družbe, -član uprave druge kapitalske družbe, v katerem nadzornem svetu je član uprave te družbe, -oseba, ki po zakonu ne more biti član uprave.

Člane nadzornega sveta odpokliče skupščina ali svet delavcev. Za člane, ki zastopajo interese delničarjev, je zahtevano, da mora biti za sklep o odpoklicu zagotovljena najmanj 3/4 večina oddanih glasov. Za odpoklic ni potreben utemeljen razlog.

Odpoklicanim članom po zakonu ne pripada nobena odpravnina.

Mandatna doba članov nadzornega sveta je zakonsko omejena na največ 4 leta z možnostjo ponovne večkratne ponovitve.

Člane nadzornega sveta pa je mogoče imenovati kot odpoklicati preko sodišča. Če število članov nadzornega sveta ni zadostno, da bi bil sklepčen, mora uprava podati predlog sodišču, da imenuje manjkajoče članov.

Sodišče pa lahko posamezne člane odpokliče iz utemeljenih razlogov na predlog nadzornega sveta, ali na predlog delničarjev, katerih delnice predstavljajo vsaj 10% osnovnega kapitala.

Članstvo v nadzornem svetu je nezdružljivo s članstvom v upravi. Možna pa je izjema za največ 1 leto, če nadzorni svet imenuje svoje člane za namestnike posameznih manjkajočih ali zadržanih članov uprave. V času delovanja kot namestniki pa člani ne morejo delovati kot člani nadzornega sveta.

Člani nadzornega sveta se vpišejo v register. Za prijavo in objavo mora posrebeti uprava.

3) DELO NADZORNEGA SVETA- nadzorni svet ima predsednika in najmanj enega namestnika, ki ga člani volijo izmed sebe. Člani nadzornega sveta nimajo namestnikov. Nadzorni svet ne more prenesti svoje pristojnosti na druge, da bi se razbremenil svoje odgovornosti. Lahko pa imenuje posamezne komisije, da pripravljajo predloge sklepov.

Zakonsko določeni minimalni kvorum je navzočnost več kot polovice članov. Člani se lahko udeležijo sklepanja tako, da pošljejo pisne glasovnice.

Seje nadzornega sveta niso javne in velja zakonska prepoved udeležbe oseb, ki niso člani nadzornega sveta ali uprave.

Sklic seje lahko zahteva vsak član nadzornega sveta in uprava. Sejo mora predsednik sklicati v primeru zahtev v 2 tednih. Praviloma mora biti nadzorni sklep sklican najmanj enkrat v vsakem četrtletju, obvezno pa enkrat v polletju. O sejah se piše zapisnik.

4) PRAVICE IN ODGOVORNOSTI ČLANOV NADZORNEGA ODBORA- za člane velja dolžnost skrbnosti in odgovornosti v enaki meri kot za člane uprave. zanje pa ni določene posebne konkurenčne prepovedi, velja le splošna prepoved.

Tudi člani nadzornega sveta imajo pravico do TANTIEME in do drugih prejemkov.

SKUPŠČINA

Skupščina je najvišji organ d.d., na kateri delničarji praviloma uresničujejo svoje pravice v zadevah družbe. Odloča o temeljnih vprašanjih družbe, ki se ne nanašajo na redno poslovanje ter vodenja rednih poslov.

Zakon določa pristojnosti skupščine, ki jih ne more prenesti na druge organe:

- delitev dobička
- sprejemanje letnega poročila
- imenovanje in odpoklic članov nadzornega sveta
- določanje osnovne gospodarske in pravne zgradbe družbe

- imenovanje revizorja družbe
- izrekanje nezaupnice upravi.

Skupščina ima prepoved prevzeti poslovanje. Izjemoma pa o vodenju poslov lahko odloča, če to zahteva uprava ali če razsoja ob nesoglasju med nadzornim svetom in upravo.

Skupščina lahko izreče nezaupnico upravi, ne more pa jo sama odpoklicati.

Sprejema tudi letno poročilo, ki obsega dva obvezna računovodska izkaza- bilanco stanja in izkaz uspeha.

a) ZASEDANJE SKUPŠČINE- skupščina bo sklicana najmanj enkrat letno, ko sklepa o letnem poročilu. Druge skupščine pa bodo sklicane takrat, ko bo podal predlog upravičeni predlagatelj za takšno odločitev, za katero je pristojna skupščina. Skupščino lahko skliče uprava, nadzorni svet ali manjšina delničarjev, ki imajo 1/20 osnovnega kapitala.

Praviloma se skliče na sedežu družbe ali na sedežu borze, če se z delnicami trguje na borzi. Rok za skli skupščine je najmanj 1 mesec pred dnem zasedanja.

Najprej je treba objaviti sklic skupščine in dnevni red zasedanja.

poleg javne objave dnevnega reda pa se mora poslati še posebno sporočilo vsem delničarjem, - ki so shranili delnice pri družbi, -ki to zahtevajo po objavi sklica skupščine, - ki so kot delničarji vpisani v delniško knjigo. Rok za sporočilo je 12 dni po objavi,

Sporočilo mora obsegati sklic skupščine, objavljen dnevni red, predloge delničarjev.

To sporočilo pa se loči od poročila o prejetih sklepih, katerega lahko terja vsak delničar, ki shrani delnice pri družbi, vsak vpisani delničar ter vsak član nadzornega sveta.

O poteku zasedanja skupščine se vodi zapisnik. Uprava mora notarsko overjen prepis zapisnika in prilog v 24 urah po zaključku skupščine poslati sodnemu registru.

b) GLASOVALNA PRAVICA IN SPREJEMANJE SKLEPOV SKUPŠČINE- na skupščini lahko svojo glasovalno pravico uresničuje delničar sam ali jo uresničuje pooblaščenec. Glasovalno pravico lahko delničar uveljavlja tudi če je delnico zastavil. V praksi pa to pravico uveljavlja preko finančnih organizacij ali preko združenj delničarjev.

c) SPREJEMANJE SKLEPOV- skupščina sprejema svoje odločitve s sklepi. Sklepi so redni ali izredni. izredni so tisti, ki so povezani z različnimi razredi delnic.

d) KVORUM- skupščina lahko sklepe sprejema veljavno le v primeru, da je prisotnih najmanj 15% delničarjev z glasovalno pravico. Kvorum pa se ne ugotavlja po številu delničarjev (*osebni kriterij*), ampak po osnovnem kapitalu (*kapitalski kriterij*). v primeru neuspelega sklica skupščina pa se lahko na ponovnem zasedanju skupščine veljavno odloča ne glede na višino zastopanega osnovnega kapitala.

e) KAPITALSKA VEČINA ZA ODLOČANJE- ob pogoju kvoruma pa lahko skupščina sprejema sklepe ali z navadno ali z kvalificirano (3/4 glasov) večino. Zakon predpisuje

kvalificirano večino za pomembnejše sklepe (sprememba statuta, povečanje ali zmanjšanje osnovnega kapitala).

f) GLASOVALNA PRAVICA- praviloma ima glasovalno pravico vsaka delnica razen nevolilne delnice, in sicer ima vsaka delnica en glas. Glasovalna pravica delničarjev se uresničuje glede na nominalne zneske delnic. Statut pa lahko omeji število glasov, ki jih ima posameznik, na določeno število ali določen odstotek. Omejitev je lahko splošna ali pa velja sam oza osamezne razrede delnic.

Sama glasovalna pravica se pridobi šele s celotnim vplačilom vložka. Delnice, ki niso vplačane v celoti, nimajo glasovalne pravice.

Glasovalne pravice delničarja ni mogoče izključiti, razen v primeru nevolilnih delnic. Lahko pa se prepove sodelovanje konkretnega delničarja pri odločanju o tem, da se orposti obveznosti ali o uveljavljanju zahtevka družbe proti njemu. V tem primeru se prepoved razširi tudi na pooblaščenca in druge osebe, ki bi lahko izvrševale delničarjevo glasovalno pravico.

Delničarji so pri uresničevanju svoje glasovalne pravice svobodni.

ZGD izrecno prepoveduje možnost, da bi se delničar pogodbeno zavezal uresničevati glasovalno pravico po navodilih družbe, uprave ali nadzornega sveta. Zakonska sankcija za tako pogodbo je ničnost.

MANJŠINSKE PRAVICE

V d.d. je uveljavljeno večinsko načelo kot eno izmed osnovnih načel. zaradi varstva manjšinskega kapitala pa so se v pravu uzakonile manjšinske pravice, ki jih sme izvrševati določeno najmanjše število delničarjev. Manjšinske pravice zagotavlja že sam zakon.

Te pravice so v glavnem povezane s sklepi skupščine, na kateri delničarji neposredno odločajo.

MANJŠINSKE PRAVICE SO:

- manjšina delničarjev lahko zahteva sklic skupščine, če imajo 1/20 osnovnega kapitala
- manjšina delničarjev lahko zahteva objavo predmeta skupščinskega sprejemanja sklepov 1/20
- manjšina delničarjev lahko da predlog sodišču da iz utemeljenih razlogov odpokliče člana nadzornega sveta, ki zastopa interese delničarjev- 1/10
- manjšina delničarjev lahko predlaga imenovanje likvidacijskega upravitelja preko sodišča- 1/20
- manjšina delničarjev mora soglašati ali pa lahko ugovarja odreju ali pobotanju odškodninskih zahtevkov- 1/10
- manjšina vpisnikov in prevzemnikov delnic lahko pri sukcesivni ustanovitvi zahteva vnovični preizkus poročila ustanoviteljev- 1/5

Manjšinskih pravic ne more uveljavljati posameznik, ampak le skupina delničarjev, ki dosega določeno število delnic.

PRAVICA DO OBVEŠČENOSTI

Delničarji imajo pravico da zanesljivih informacij o zadevah družbe, ki so potrebne za presojo predmeta dnevnega reda skupščine. Te informacije mora zagotoviti uprava.

Uprava sme zadržati informacije le:

- če je dajanje informacij takšno, da bi lahko družbi povzročilo škodo
- če se nanašajo na davčne stopnje ali višine posameznih davkov
- o razliki med vrednostjo ocene predmetov v letnem poročilu in višji vrednosti teh predmetov
- o metodah bilanciranja in ocenjevanja
- če bi bilo z izdanimi informacijami storjeno kaznivo dejanje ali gospodarski prestop.

KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA- k.d.d.***POJEM IN NARAVA***

K.d.d. je družba, v kateri najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), komanditni delničarji, ki imajo delež v osnovnem kapitalu in ki prevzamejo delnice, pa za obveznosti družbe ne odgovarjajo.

POSTOPEK USTANOVITVE

Družba se ustanovi s sprejetjem statuta, ki ga mora sprejeti najmanj 5 oseb.. K.d.d. se lahko ustanovi samo na simultani način s tem, da ustanovitelji prevzamejo vse delnice. Kot ustanovitelji se štejejo komplementarji in komanditni delničarji, kar pomeni, da mora pri ustanovitvi sprejeti statut najmanj en komplementar in najmanj 4 komanditni delničarji.

UPRAVLJANJE S K.D.D.

K.d.d. ima kot obvezne organe upravo in skupščino ter fakultativni odbor komanditnih delničarjev. Lahko ima nadzorni svet.

Komplementarji imajo po zakonu enake pristojnosti, pravice in odgovornosti kot člani uprave.

Obvezni organ k.d.d. je skupščina, ki jo sestavljajo komanditni delničarji.

Komplementarji lahko na skupščini sodelujejo v funkciji članov uprave brez glasovalne pravice, razen če so udeleženi v osnovnem kapitalu. Komplementarji nastopajo na skupščini enotne kot en družbenik. Niso člani skupščine, imajo pa pravico do glasovanja v sorazmerju s svojo udeležbo.

Volilne pravice nimajo po zakonu, če skupščina odloča o izvolitvi in odpoklicu nadzornega sveta ter razrešitvi komplementarjev in članov nadzornega sveta in imenovanju revizorjev, uveljavljanju in odreku odškodninskih zahtevkov komplementarjev.

O vseh vprašanih odločajo komanditni delničarji samostojno v sorazmerju s svojo udeležbo v osnovnem kapitalu.

ODBOR KOMANDITNIH DELNIČARJEV sestavljajo predstavniki, ki so jih izvolili komanditni delničarji z namenom, da varujejo njihove interese. ta odbor ni obvezen. V statutu mora biti opredeljeno število članov odbora, način njihove izvolitve in njegove pristojnosti.

Odbor komanditnih delničarjev posreduje v sporih med skupnostjo komanditnih delničarjev in komplementarji, pri čemer zastopa komanditne delničarje, če skupščina ni izvolila posebnih zastopnikov.

DELITEV DOBIČKA IN KRITJE IZGUBE

Ureja se po določbah, ki veljajo za d.d.

Pri delitvi dobička najprej pripade komplementarjem in komanditnim delničarjem delež v višini 5% njihovega kapitalskega deleža.

Če svojega vložka nista vplačala v celoti, se dobiček pripisuje njegovemu deležu toliko časa, dokler ne doseže zneska njegovega določenega vložka.

Enaka načela kot za razdelitev dobička pa veljajo tudi za kritje izgube. izguba se deli med komplementarje in delniške komanditiste in je ustrezna njihovem deležu v družbi. Delniški komanditist sodeluje pri izgubi le do zneska delniškega deleža, če komanditni delničar ni v celoti vplačal svojega deleža, pa do višine neporavnavega deleža.

V k.d.d. lahko komplementar v lastno breme na račun svojega deleža dvigne denar iz blagajne družbe do 5% svojega v preteklem letu ugotovljenega kapitalskega deleža. Ne sme pa tega storiti v škodo družbe.

OMEJITEV POSOJIL-vsaka družba lahko daje posojila svojim družbenikom, če to ni v nasprotju z finančnimi predpisi. Posojila morajo biti obrestovana v skladu z višino običajnih obresti.

Zakon pa prepoveduje odobritev posojil, ki bi ogrožala obstoj družbe.

PLAČILO ZA DELO KOMPLEMENTARJA- komplementar kot nosilec poslov in subsidiarni porok za obveznosti družbe ter zastopnik k.d.d. po zakonu ima pravico do plačila za opravljanje omenjenih poslov. Višina plačila se določi v statutu ali se uredi s pogodbo ali s sklepom komplementarja.

SPREMEMBE STATUTA

Statut lahko spreminja le skupščina d.d. Za spremembo statuta je potrebna 75% glasov od osnovnega kapitala. Spodnja zakonsko določena meja je 51% oddanih glasov delničarjev.

Vsaka statuarsna sprememba učinkuje šele z vpisom v register.

UKREPI ZA POVEČANJE IN ZMANJČANJE OSNOVNEGA KAPITALA-

POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA- poveča se lahko na 4 načine:

-redno povečanje ali povečanje z vložki- gre za učinkovito zvišanje z vložki. Poveča se lahko ali z izdajo novih delnic ali s povečanjem nominalnega zneska delnic.

-pogojno povečanje osnovnega kapitala- gre za povečanje dolžniškega kapitala.

Izdajanje konvertibilnih obveznic.

-odobreni kapital -nove delnice

-povečanje iz sredstev družbe- če gre za nominalno povečanje kapitala- osnovna glavnica se zviša, razlike pa ne plačajo delničarji ampak gre iz rezerv družbe ali nerazdeljenega dobička.

DELNE DELNICE- pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe se ne ujema v celoti znesek povečanja osnovnega kapitala z nominalnim zneskom delnic, zato pride do delnih delnic. Gre le za samostojno upravičenje, ki jo je mogoče samostojno prenašati in podedovati. ni mogoče uveljavljati glasovalne ali premoženjske pravice. Vse pravice paje mogoče uveljaviti le, če se delne delnice združijo in oblikujejo polno pravico.

ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA

-redno zmanjšanje- zmanjša se lahko z zmanjšanjem nominalnega zneska delnic ali z združevanjem delnic, če se najnižji nominalni znesek ne more več zmanjšati.

-poenostavljeno zmanjšanje- zmanjšanje iz sredstev družbe- sredstva se iz osnovnega kapitala prenašajo v rezerve družbe.

-zmanjšanje z umikom delnic- družba lahko umakne delnice prisilno ali sprivolitvijo

NEVELJAVNI SKLEPI SKUPŠČINE-sklep je posebni pravni akt, s katerim se oblikuje skupna volja vseh delničarjev. Pri sklepu zadošča večisko soglasje.

Nosilec tega pravnega posla mora biti poslovno sposoben, imeti mora pravo voljo, pravni posel mora biti mogoč in dopusten. Če te predpostavke niso izpolnjene, je posel neveljaven.

Neveljavne posle delimo na RELATIVNO (razveljavitev pravnega posla lahko uveljavlja le oseba, ki ima posebno korist) in ABSOLUTNO (gre za ničnost, ki jo lahko uveljavlja vsak) NEVELJAVNE.

NIČNOST- sklepi skupščine so nični vedno, če so pravno pomanjkljivi. Pomanjkljivost je lahko v postopku sprejemanja ali v vsebini.

Ničnost sklepa skupščine je absolutna. Ugotovitev ničnosti deluje napram vsem delničarjem, članom uprave in nadzornega sveta.

IZPODBOJNOST- izpodbojnost sklepov skupščine lahko uveljavlja vsak delničar s tožbo.

POVEZANE DRUŽBE- povezane družbe so pravno samostojne družbe, ki so se povezale zaradi uresničevanja skupnih ciljev. Podlaga za nastanek medsebojnega razmerja je lahko kapitalska udeležba ene družbe v drugi, pogodba ali konkretno podane dejanske okoliščine.

KONCERN- koncern je povezovanje ene obvladujoče in ene ali več odvisnih družb pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe.

Koncern ni družba, niti posebna oblika družbe, ampak je oblika povezanih družb, ki ima skupno vodstvo. Povezane družbe so koncernske družbe.

Ločimo 3 oblike koncerna:

- DEJANSKI KONCERN- tvorijo ga ena obvladujoča in ena ali več odvisnih družb, povezanih pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe
- POGODBENI KONCERN- tvorijo ga družbe, ki so povezane s podjetniško pogodbo o obvladovanju

- KONCERN Z RAZMERJEM ENAKOSTI- tvorijo ga pravno samostojne družbe, povezane z enotnim vodstvom.

VZAJEMNO KAPITALSKO UDELEŽENE DRUŽBE- med povezane družbe štejemo tudi takšne, ki nimajo med seboj razmerja podrejenosti in nadrejenosti in nimajo skupnega vodstva, so pa med seboj kapitalsko udeležene.

Družbe so vzajemno kapitalsko udeležene tako, da vsaki družbi pripada več kot 1/4 druge družbe. Te oblike povezanih družb so lahko le kapitalske družbe. Bistveno je, da na podlagi udeležbe ne more nobena družba pridobiti položaja odvisne ali obvladujoče družbe.

Ločimo dve *obliki vzajemno povezanih družb*: -ENOSTAVNO (gre za povezavo dveh ali več družb, pri čemer ena družba nima večine v drugi družbi) -KVALIFICIRANO (gre že za odnos obvladovanja ene družbe z drugo na podlagi večinskega deleža).

Pri vzajemno kapitalsko udeleženih družbah velja dolžnost medsebojnega obveščanja. Pisno sporočilo mora vsebovati obvestilo o višini njunega deleža in vsako spremembo tega deleža.

DRUGE PODJETNIŠKE POGODBE

Podjetniške pogodbe so pogodbe, s katerimi se povezujejo družbe ne glede na obliko. Zakon deli podjetniške pogodbe na dve glavni vrsti:- pogodba o obvladovanju - pogodba o prenosu dobička.

VKLJUČENE DRUŽBE- oblika povezanih družbe, v kateri eni družbi (*glavna družba*) pripada 95% vseh delnic druge družbe (*vključene družbe*).

HOLDING DRUŽBA- to ni pravna organizacijska oblika povezanih družb, ampak gre za koncernsko obliko, pri kateri družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojne druge družbe. Holding družba je družba z večinskim deležem v drugih družbah, nima pa enotnega vodstva. Dejavnost holding družbe je ustanavljanje, financiranje in upravljanje drugih družb.

GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE

Gospodarsko interesno združenje je model združevanja gospodarskih subjektov.

USTANOVITEV IN ORGANIZACIJA ZDRUŽENJA- združenje lahko ustanovita dve ali več fizičnih ali pravnih oseb. Ustanovitelj združenja je lahko tudi podjetnik posameznik. Pogodba o ustanovitvi mora biti pisna in sklenjena v obliki notarskega zapisa. Opredeljene morajo biti temeljne statusne značilnosti združenja:-ime združenja, - imena ali firme članov združenja, pravna oblika, prebivališče ali sedeži ter podatki o njihovem vpisu v register, -ali je združenje ustanovljeno za določen čas, -cilj in dejavnost združenja, -sedež združenja.

Združenje se ustanovi s sklenitvijo pogodbo in vpisom v register, s čemer pridobi lastnost pravne osebe.

CILJ IN DEJAVNOST ZDRUŽENJA- vsako združevanje gospodarskih subjektov ima določen skupen cilj. Po ZGD je ta cilj lahko: -olajševati in pospeševati pridobitvno dejavnost svojih članov, -izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti. Po zakonu združenje ne sme ustvarjati lastnega dobička. Če se dobiček ustvari, mora biti razdeljen med člane.

Združenje se financira na različne načine, predvsem s prispevki ali plačili članov za opravljene storitve. Lahko pa se financira z izdajo vrednostnih papirjev, vendar rle, če take vrednostne papirje lahko izdajajo članice.

UPRAVLJANJE GOSPODARSKEGA INTERESNEGA ZDRUŽENJA- Združenje mora oblikovati upravo in skupščino.

SKUPŠČINA združenja je najvišji organ, pristojna je za uresničevanje skupnih ciljev. Član skupščine glasuje po pooblaščenju. Nekateri člani imajo lahko večje število glasov kot drugi.

UPRAVA je odgovorna za vodenje poslov in organiziranje dela. Uprava zastopa združenje po zakonu. Člane uprave imenuje skupščina, lahko pa imajo določeni člani stalno mesto v upravi, kar določi ustanovitvena pogodba.

Nadzor nad poslovanjem združenja opravlja revizor, ki je lahko samo fizična oseba. Praviloma ga imenuje skupščina za določeno dobo.

NASTOPANJE V PRAVNEM PROMETU- združenje ima status pravne osebe. Ima polnopravo sposobnost in lahko nastopa v pravnem prometu v imenu in za račun članic v vlogi zastopnika, v svojem imenu za račun članic v vlogi komisionarja in v svojem imenu za svoj račun.

Združenje zastopa uprava.

V pravnem prometu združenje vedno nastopa v svojem imenu, z obveznim dodatkom gospodarsko interesno združenje ali z okrajšavo GIZ.

ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNOSTI- združenje v pravnem prometu odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. Za obveznosti pa odgovarjajo tudi njeni člani z vsem svojim premoženjem. Odgovornost članov je osebna, neomejena in solidarna v razmerju med člani ter subsidiarna do upnikov družbe.

PREOBLIKOVANJE IN PRENEHANJE ZDRUŽENJA- vsaka pravna oseba se lahko preoblikuje v GIZ, če je njena dejavnost ustreza opredelitvi dejavnosti združenja. Preoblikujejo se lahko le družba, ki ima vsaj 2 družbenika, ki opravljata pridobitno gospodarsko dejavnost. Pri preoblikovanju družba ne gre za statusne spremembe, ker ne preneha pravna oseba in ne nastane pravna oseba.

Združenje kot pravna oseba lahko preneha s potekom časa, če je ustanovljena za določen čas, z uresničitvijo določenega cilja, če prenehajo pogoji za delovanje združenja, zaradi izločitve posameznega člana.

Če nastopijo vzroki za prenehanje združenja, se izvede likvidacijski postopek.

ZDRUŽEVANJE DRUŽB

Združitev družb pomeni gospodarsko in pravno združitev premoženja dveh ali več družb brez postopka likvidacije posamezne družbe.

Posledica združitve družb je pravno prenehanje vsaj ene družbe, s tem da njeni delničarji dobijo nadomestilo v delnicah ali poslovnih deležih družbe, ki je nastala z združitvijo.

Zakon ureja dve obliki združevanja: -PRIPOJITEV (pravni prenos premoženja ene ali več družb (prevzeta družba) na drugo družbo (prevzemna družba) -SPOJITEV (gre za ustanovitev nove družbe, na katero preide premoženje družb, ki se spajajo, v zamenjavo za zagotovitev delnic ali deležev nove družbe. Družbe, ki se spajajo, prenehajo obstajati.

PREOBLIKOVANJE DRUŽB

Preoblikovanje lahko poteka po dveh različnih poteh:

- OBLIKOVNO oblikovanje -identiteta obstoječe družbe je ohranjena, spremeni se samo zunanja oblika. Opravi se prenos premoženja.

-PRENOSNO oblikovanje- družba, ki se preoblikuje skozi ustanovitev nove družbe v drugačni pravni obliki preneha, premoženje bivše družbe pa se preoblikuje v osnovni kapital nove družbe. Na novo družbo pa se prenesejo vse pravice obveznosti in odgovornosti prejšnje družbe. Tukaj se spremeni pravni subjekt, saj nova družba ni pravno identična sprejšnjo družbo.

PRENEHANJE DRUŽB

REDNO PRENEHANJE

RAZLOGI ZA PRENEHANJE- družba preneha :- s potekom časa, zakaterega je bila ustanovljena, -s sklepom skupščine, -z opustitvijo delovanja uprave, -ugotovitvijo ničnosti vpisa, -s stečajem, -s sodno odločbo, -s statusnimi spremembami, -z zmanjšanjem osnbovne kapitala pod zakonski minimum.

Lahko pa preneha tudi iz drugih razlogov, ki so določeni s statutu.

Nastop prenehanja še ne pomeni prenehanje, ampoak je samo povod za sprejetje sklepa o prenehanju in začetku likvidacije.

PRENEHANJE PO SKRAJŠANEM POSTOPKU

To je posebna institucija, ki omogoča izbris družbe iz registra brez izvedenega likvidacijskega postopka. Gre za izjemno oblikoprenehanja družbe, kjer pa interesi upnikov niso ogroženi.

V tem postoku se likvidacijski postopek nadomesti z izjavami vseh družbenikov, da bodo osebno poravnali obveznosti družbe upnikom, če se te pojavijo po izbrisu družbe iz registra.

Predpostavka za prenehanje družbe je da družba nima upnikov .

PRISILNA PORAVNAVA IN STEČAJ DRUŽBE

STEČAJ-je zakonsko urejena oblika prenehanja gospodarskih subjektov. Vodi ga sodišče ob sodelovanju upnikov stečajnega dolžnika.

Temeljno načelo postopkov je, da se prezadolženi gospodarski subjekt sanira s pomočjo upnikov pod nadzorom sodišča.

NAČELA STEČAJNEGA PRAVA

-SUBSIDIARNOSTI -stečaj se začne in izpelje šele, če pri prezadolženem dolžniku ne usejo postopki sanacije stanja s prisilnoporavnavo v obliki znižanja in odloga plačila dolga.

-UNIVERZALNOSTI -v stečajnem postopku se oblikuje stečajna masa, kamor se vnesejo vse stvari, pravice in druge premoženjske vredosti dolžnika

-KRITJA STROŠKOV -stečajni postopek se izvede, če dolžnikovo remoženje zadošča vsaj zakritje stroškov postopka

-OMEJITVE DOLŽNIKOVIH PRAVIC-že ob uvedbi stečajnega postopka je mogoče omejiti dolžnikove pravice razpolaganja s premoženjem.

-VNOVČEVANJA PREMOŽENJA-omogoča stečajnemu upravitelju, da vnovči vse dolžnikovo premoženje tako, da stvari proda ali izterja terjatve dolžnika

-SORAZMERNEGA POPLAČILA UPNIKOV-upniki se iz stečajne mase poplačajo sorazmerno njihovim terjatvam

-ATRAKCIJE-pomeni, da je sodišče, ki vodi postopek, pristojno za vse spore v zvezi s stečajem

-POSPEŠITVE POSTOPKOV-stečajni postopki naj bodo hitri

-PARITETE VSEH UPNIKOV-polčočaj vseh upnikov v stečajnem postopku je enak

-PRIORITETE DOLOČENIH TERJATEV-določeni upniki s posebnimi terjatvami se lahko poplačajo iz stečajne mase pred drugimi terjatvami.

-DISPOZICIJE-omogoča upnikom, da v okviru stečajnega postopka predlagajo in soodločajo o sklenitvi prisilne poravnave

-OFICIALNOSTI-pomeni dolžnost organov stečajnega postopka da opravijo določena dejanja, ki jih nalaga zakon.

PRISILNA PORAVNAVA

Prisilna poravnava je poseben sodni postopek, ki na predlog prezadolženega dolžnika poteka pred sodiščem z namenom, da se odpravi insolventnost ali prezadolženost dolžnika.

Insolventnost dolžnika naj bi se odpravila z odložitvijo ali zmanjšanjem dolgov in z njegovo reorganizacijo.

ORGANI V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE- Postopek vodi SENAT 3 SODNIKOV (poravalni senat) ki lahko določi upravitelja prisilne poravnave.

UPRAVITELJ prisilne poravnave preizkuša stanje in poslovanje dolžnika ter ugotavlja število upnikov in dolžnikov ter verodostojnost prijavljenih terjatev.

UPNIŠKI ODBOR ima najmanj 5 članov, oblikujejo ga upniki z najvišjimi terjatvami napram dolžniku. Odbor mora pregledati poslovanje in finančno stanje dolžnika.

UVEDBA POSTOPKA PRISILNE PORAVNAVE- ločimo med uvedbo prisilnega postopka in začetkom postopka.

UVEDBA POSTOPKA- prične z vložitvijo predloga za začetek postopka prisilne poravnave. Uvedba je vezana na vložitev predloga dolžnika sodišču, da začne postopek prisilne poravnave.

ZAČETEK POSTOPKA- pomeni odločitev sodišča o predlogu dolžnika, da začne postopek prisilne opravnave.

STEČAJNI POSTOPEK

Predlog za uvedbo stečajnega postopka lahko vloži dolžnik, upnik ali osebno odgovoren družbenik pri osebnih družbah. Predlagatelj mora dokazati, da je dolžnik plačilno nesposoben ali prezadolžen in dati predujem za kritje stroškov postopka.

Stečajnega postopka pa ni, če ima dolžnik samo 1 upnika.

Za začetek stečajnega postopka je pomembno obveščanje upnikov z oklicem.